

Sari Lehtimäki

KOULUYMPÄRISTÖN TERVEELLISYYDEN,
TURVALLISUUDEN JA HYVINVOINNIN TARKASTUKSEN
KEHITTÄMINEN JA TOTEUTUS

Terveyden edistämisen koulutusohjelma
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
2017

KOULUYMPÄRISTÖN TERVEELLISYYDEN, TURVALLISUUDEN JA HYVINVOINNIN TARKASTUKSEN KEHITTÄMINEN JA TOTEUTUS

Lehtimäki, Sari
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Terveiden edistämisen koulutusohjelma, ylempi AMK
Joulukuu 2017
Sivumäärä: 75
Liitteitä: 11

Asiasanat: terveellisyys, turvallisuus, hyvinvointi, koulu yhteisö, mielenterveys

Opinnäytetyön aiheena oli lakisääteinen, kouluissa kolmen vuoden välein tehtävän terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen kehittäminen ja toteutus. Opinnäytetyössä pohdittiin myös tarkastuksen merkitystä lasten mielenterveyden edistämiseksi ja yhteisön hyvinvoinnille. Opinnäytetyö tehtiin kouluterveydenhoitajien näkökulmasta. Tarkastus valikoitui opinnäytetyön aiheeksi, koska tarkastuksen tekemisen käytäntö ja tavat olivat moninaiset ja opinnäytetyön tekijä halusi luoda yhtenevyyttä tarkastusten tekemiseen.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen toimintaa. Tarkoituksena oli luoda tarkastuksen toimintamalli opinnäytetyön kohteena olevaan kouluun sekä tehdä sähköinen tai fyysinen koulukohtainen kansio, johon kaikki tarkastukseen liittyvä materiaali olisi helppo tallentaa. Opinnäytetyössä pohditaan terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastusta lasten mielenterveyden edistämisen ja yhteisön hyvinvoinnin tukena. Mielenterveyden edistäminen on ajankohtainen aihe, ja myös hallituksen toisen kärkihankkeen tavoite.

Opinnäytetyö tehtiin toimintatutkimuksena, ja aineistoa kerättiin kouluterveydenhoitajilta kyselyllä ja haastattelemalla kahta kouluterveydenhoitajaa. Lisäksi tarkastuksessa kertyvän tiedon tallennustavoista kerättiin benchmarking-menetelmällä tietoa kahdesta eri kohteesta. Luotu tarkastusmalli pilotoitiin opinnäytetyön kohdekoululla syksyllä 2017.

Opinnäytetyön tuloksena kehitetty terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen tarkastusmalli helpotti kouluterveydenhoitajan työtä tarkastuksen organisoimisessa. Tarkastuksessa syntyneiden dokumenttien säilyttämiseen ei opinnäytetyötä tehdessä löydetty sähköistä ratkaisumallia. Tehdyn tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että tarkastusten toteuttaminen, opiskeluhuoltoryhmän aktiivinen toiminta ja vanhempien ja oppilaiden osallisuuden lisääminen auttavat yhteisön hyvinvoinnin ja lasten mielenterveyden edistämiseksi kouluissa.

INSPECTION OF HEALTHINESS, SAFETY AND WELL-BEING IN SCHOOLS

Lehtimäki, Sari
Satakunta University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Health Promotion
December 2017
Number of pages: 75
Appendices: 11

Key words: healthiness, safety, well-being, school community, mental health

The purpose of this Master's thesis was to study and develop the statutory inspection of healthiness, safety and well-being in schools, which is carried out every three years. The thesis also discusses the importance of the inspection for the promotion of the children's mental health and the well-being of the school community. Promotion of mental health is an important and up-to-date topic and also an aim in the one of the government's top projects. The topic was selected, because there is a lot of variety in inspection procedures and practices.

The aim was to develop the inspection and make it more coherent. Another aim was to create a model for the school which was studied for the thesis as well as a folder, where all the material could be saved. The thesis focuses on the school nurses' perspective and it was carried out as an action research. The data were collected by an inquiry to school nurses and by interviewing two school nurses. In addition, data were gathered on the saving of the collected information from two targets by the benchmarking method. A model was created on the basis of the collected data and it was tested in the target school in autumn 2017.

The results show that the model on the inspection made it easier for the public health nurses to organize the inspection. In addition, the results show that the well-being of the community and children's mental health are improved by the inspection, active function of the pupils' care group and by parents and pupils' participation. However, no solution was found for the electronic saving of the documents created in the inspection.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TERVEELLISYYDEN, TURVALLISUUDEN JA HYVINVOINNIN TARKASTUS, YHTEISÖN HYVINVOINTI JA LASTEN MIELENTERVEYDEN EDISTÄMINEN KOULUSSA	7
2.1	Terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus koulussa	7
2.2	Lasten mielenterveyden edistäminen.....	8
2.3	Kouluyhteisön hyvinvointi	9
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	11
4	TOIMINTATUTKIMUS JA TYÖN TOTEUTUS	12
4.1	Tutkimusmenetelmä ja opinnäytetyön empiria.....	12
4.2	Toimintatutkimuksen lähtökohdat	14
4.3	Toimintatutkimuksen tiedonkeruu.....	14
5	ENSIMMÄINEN SYKLI: KIRJALLISUUSKATSAUS	15
5.1	Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksen ja tutkimuskysymysten määrittäminen	15
5.2	Aineiston haku, valinta ja laadun arviointi	16
5.3	Aineiston esittely, analyysi ja synteesi	22
6	KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TULOKSET	24
6.1	Lasten mielenterveyden edistäminen.....	24
6.2	Kouluyhteisön hyvinvointiin vaikuttaminen	26
7	TOINEN SYKLI: KOULUTERVEYDENHOITAJILLE SUUNNATTU KYSELY	27
8	KOULUTERVEYDENHOITAJILLE SUUNNATUN KYSELYN TULOKSET	29
8.1	Terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen kehittäminen	31
8.2	Kouluterveydenhoitajien rooli terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksessa heidän omasta näkökulmastaan	36
8.3	Terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen tärkeimmät aiheet kouluterveydenhoitajien näkökulmasta.....	36
8.4	Kouluterveydenhoitajille suunnatun kyselyn yhteenveto	37
9	KOLMAS SYKLI: TERVEYDENHOITAJIEN HAASTATTELUT	42
10	KOULUTERVEYDENHOITAJIEN HAASTATTELUIDEN TULOKSET	44
10.1	Haastatteluiden yhteenveto	48
11	NELJÄS SYKLI: BENCHMARKING SÄHKÖISESTÄ TIEDON TALLENNUKSESTA.....	49
11.1	Benchmarking Joensuu	50
11.2	Benchmarkin Sataedu	51

12 BENCHMARKING TULOKSET.....	52
13 VIIDES SYKLI: KOULUN TERVEELLISYYDEN, TURVALLISUUDEN JA HYVINVOINNIN TARKASTUS	52
14 TOIMINTATUTKIMUKSEN SYKLIEN SPIRAALI	54
15 EETTISET NÄKÖKULMAT JA LUOTETTAVUUS.....	57
16 TOIMINTATUTKIMUKSEN ONNISTUMISEN ARVIOINTI.....	59
17 TOIMINTATUTKIMUKSEN HYÖDYT, YHTEENVETO JA POHDINTA.....	62
17.1 Toimintatutkimuksen hyödyt.....	62
17.2 Toimintatutkimuksen yhteenveto ja pohdinta.....	63
17.3 Toimintatutkimuksen jatkotutkimusaiheet	70
LIITTEET	
LIITE 1 Kirjallisuushaun tutkimukset	
LIITE 2 Kirjallisuushaut	
LIITE 3 Kirjallisuushakujen kuvaukset	
LIITE 4 CASP-arviointi	
LIITE 5 Tutkimusten analysointi ja synteesi	
LIITE 6 Terveystieteille tehty kysely	
LIITE 7 Lupa kyselyn tekemiseen	
LIITE 8 Lupa haastatteluiden tekemiseen	
LIITE 9 Haastattelun (H1) analysointi	
LIITE 10 Haastattelun (H2) analysointi	
LIITE 11 Terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen toimintamalli	

1 JOHDANTO

Jyväskylän yliopistossa vuonna 2008 pidetyssä, suomalaisen tiedeakatemian 100-vuotisjuhlasymposiumissa “Hyvinvointia kouluun”, professori Lasse Kannas jäseni koulun silloista tilaa jakamalla sosiologi Erik Allardtin tavoin kouluhyvinvoinnin neljään osa-alueeseen: koulun olosuhteet, sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja terveydentila. Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula avasi samassa tilaisuudessa kouluhyvinvointia lasten näkökulmasta. Lapset nimesivät Aulan mukaan kouluhyvinvointiin vaikuttavina tekijöinä koulun fyysisen tilan, välituntijärjestelyt ja ruokailun sekä koulun yleisen ilmapiirin. Lapset toivat esiin myös koulun sosiaaliset suhteet, eli suhteet opettajiin ja vertaisryhmäänsä. Ilmapiiriä parantavina tekijöinä lapset mainitsivat hyvät, kivat ja rennot opettajat, kiusaamisen vähentämisen, mukavat kaverit sekä yhteishengen vahvuuden koulussa. (Salmela-Aro 2008, 138.)

Tutkimuksissa on todettu, että terveellinen ja turvallinen ympäristö edesauttaa koululaisten hyvinvointia. Koulu on paikka, jossa lapsi viettää valtaosan ajastaan, ja siksi koulu yhteisöllä on suuri merkitys lasten hyvinvoinnille. (Kouluterveydenhuollon laatusuositus 2004, 3, 9.) Vaikka suomalaisten koululaisten sosiaalinen yhteenkuuluvuus ja sitoutuminen koulu yhteisöön ovatkin PISA-tutkimusten mukaan lähellä kansainvälistä keskitasoa, kokee noin viidennes oppilaista yhteenkuuluvuuden tunteen heikoksi. Tästä viidenneksestä puolella, eli 10%:lla, on vakavia ongelmia koulu yhteisöön, muihin oppilaisiin ja ystävyys suhteisiin sitoutumisessa. (Salmela-Aro 2008, 138.)

Opinnäytetyön aihe, terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus koulussa (myöhemmin TeTuHy-tarkastus), pureutuu koulun terveellisyteen, turvallisuuteen ja hyvinvointiin. Koulun TeTuHy-tarkastus valikoitui opinnäytetyön aiheeksi, koska se liittyy läheisesti opinnäytetyön tekijän omaan ammattiin kouluterveydenhoitajana. Opinnäytetyön aihetta peilataan lasten mielenterveyden edistämiseen ja koulu yhteisön hyvinvointiin, koska lasten mielenterveyden edistäminen ja yhteisön hyvinvointi ovat ajankohtaisia aiheita. Tutkimus tehdään, jotta tarkastuksesta saataisiin toimintamalli, joka olisi helppo ottaa käyttöön kouluilla, ja jotta TeTuHy-tarkastuksen tekemisen tapa yhtenäistyisi.

2 TERVEELLISYYDEN, TURVALLISUUDEN JA HYVINVOINNIN TARKASTUS, YHTEISÖN HYVINVOINTI JA LASTEN MIELENTERVEYDEN EDISTÄMINEN KOULUSSA

2.1 Terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus koulussa

Lainsäädännössä oppilaitosympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista huolehtiminen ja edistäminen on jaettu usealle eri toimijalle. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtäviin sisältyy oppilaitosympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta. Kolmen vuoden välein tehtävä tarkastus perustuu Terveystarkastuslakiin (1326/2010). Lain mukaan tarkastukset on suoritettava laajassa yhteistyössä eri viranomaisten ja oppilaiden ja huoltajien kanssa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) tarkoittamat yhteisöllisen oppilashuollon toimet fokusoituvat tarkastuksissa, ja tarkastukset tukevat oppilaitoksia yhteisöllisen oppilashuoltotyön suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. (Hieta-
nen-Peltola & Korpilahti 2015, 3).

Yhteisöllinen opiskeluhoito on yksi Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1287/2013 kouluille määrittämä tehtävä. Yhteisölliseen opiskeluhoitoon kuuluvat toimintakulttuuri ja toimet, joilla edistetään oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta, osallisuutta ja ympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Oppilaiden hyvinvoinnin edellytyksenä voidaan pitää hyvinvoivaa, terveellistä ja turvallista opiskeluympäristöä. (Terveystarkastus- ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut (a) 2016.)

Terveystarkastuslaki 1326/2010 määrittää koulu- ja opiskeluhoitoon tehtäväksi ylläpitää oppilaitosympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä edistää ja seurata oppilaitosyhteisön hyvinvointia. Oppilaan terveydelle ja hyvinvoinnille opiskeluympäristöllä ja -yhteisöllä on suuri merkitys, ja se vaikuttaa suuresti myös oppilaan kykyyn oppia omien kykyjensä mukaisesti. Hyvistä fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista olosuhteista muodostuneesta hyvinvoivasta yhteisöstä sekä terveellisestä ja turvallisesta oppimisympäristöstä hyötyvät niin koulun henkilöstö kuin sen oppilaat. (Terveystarkastus- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut (a) 2016.)

THL:n vuonna 2015 julkaiseman oppaan terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos: opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen -mukaan TeTuHy-tarkastuksessa on hyvä olla mukana kouluterveydenhuollon edustaja, koulun rehtori ja opettajat, oppilaat, vanhemmat, kuraattori, psykologit, muu koulun henkilöstö, työterveyshuolto, työsuojelu, pelastustoimi, kiinteistön huollosta vastaava, kiinteistön omistaja ja terveydensuojelu. Koulun yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön suunnittelusta, toteuttamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä vastaa oppilaitoksen opiskeluhuolto-ryhmä. Se vastaa myös koulun terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen toteuttamisesta ja tulosten käsittelystä. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut (a) 2016.)

2.2 Lasten mielenterveyden edistäminen

Hyvä mielenterveys liittyy läheisesti arkeen ja jokapäiväiseen elämään. Hyvän mielenterveyden rakentumiseen vaaditaan useita eri osasia, ja omat kokemuksemme vaikuttavat mielenterveyden muovautumiseen. Mielenterveys on voimavara, joka auttaa selviytymään arjessa, tekemään työtä, tulemaan toimeen muiden kanssa sekä voimaan hyvin. Itsensä hyväksyminen, itsensä ja muiden arvostaminen, tunteiden ilmaisu ja niiden tunnistaminen, pyrkimys omien tavoitteiden toteuttamiseen, taito olla vuorovaikutuksessa ja arjen pettymysten sietäminen ja ristiriitojen ratkaiseminen kuuluvat hyvään mielenterveyteen. Lapsilla hyvä mielenterveys näyttäytyy kykynä leikkiä, käydä koulua ja osoittaa tunteita. Myös omista, mieltä painavista asioista puhuminen ja kavereiden kanssa toimeen tuleminen kuuluvat lapsen hyvään mielenterveyteen. (Hannukkala & Salonen 2008, 7.)

Mielenterveyshäiriöistä kärsii joka viides nuori, ja usein mielenterveyshäiriö ilmaantuu jo nuoruusvaiheessa. Psykykinen oireilu saattaa vaarantaa nuoren kehityksen, ja siksi oireiden ja häiriöiden varhainen tunnistaminen on tärkeää. Varhainen tunnistaminen auttaa avun nopeassa kohdistamisessa ja suurempien ongelmien välttämässä. Keskeisessä asemassa mielenterveyden häiriöiden tunnistamisessa on perusterveydenhuolto, erityisesti kouluterveydenhuolto. (Marttunen, Huurre, Strandholm & Viialainen 2013, 3.)

Mielenterveyden edistämässä tärkeää on vahvistaa asioita, jotka suojaavat lapsia ja nuoria mielenterveyshäiriöiltä, ja pyrkiä vähentämään sairastumisen riskiä lisääviä seikkoja. Laajimmillaan mielenterveyden edistämistä on kaikki se, mikä edistää lasten ja nuorten suotuisaa ja tervettä kehitystä. Varhaiskasvatuksen ja koulun suunnittelu siten, että ne tukevat mielenterveyttä ja opettavat sosiaalisia- ja ongelmanratkaisutaitoja, voidaan pitää yhteiskuntatason mielenterveyden edistämisenä. (Marttunen ym. 2013, 7.)

Puolakka (2013) on käsitellyt laajasti lasten mielenterveyden edistämistä koulussa. Puolakka toteaa, että mielenterveyden edistämisestä kouluissa ja sen myönteisistä vaikutuksista lasten ja nuorten mielenterveyteen on näyttöä. Erityisesti koko kouluyhteisön, ympäristön ja perheen mukaanotto sekä keskittyminen positiiviseen mielenterveyteen edistävät koululaisten mielenterveyttä. (Puolakka 2013, 17.) Koulussa mielenterveyden edistäminen tarkoittaa koko koulun kannustavaa ilmapiiriä ja yhteisöllisyyden luomista, itsetunnon sekä sosiaalisten ja tunnetaitojen vahvistamista. (Hannukala & Salonen 2008, 7.)

Vuonna 2015 tehdyn Kouluterveyskyselyn mukaan peruskoulun 8-9 luokan tytöistä 16% ja pojista 12% raportoivat kokeneensa koulu-uupumusta viimeisen kahden viikon aikana. Kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta raportoi pojista 6% ja tytöistä 17%, ja keskivaikeasta tai vaikeasta masentuneisuudesta kertoi kärsineensä 18% tytöistä ja 8% pojista (R-BDI-kysely, tulos vuodelta 2011). (Terveys- ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut (b) 2017) Voidaan olettaa, että osa mielenterveysongelmista on saanut alkunsa jo ala-asteikäisinä. Kouluterveyskyselyiden mukaan lasten mielenterveyden edistäminen on hyvinkin ajankohtainen aihe. Yhteisön hyvinvointi ja lasten mielenterveyden edistäminen antavat uuden näkökulman TeTuHy-tarkastukseen, vievän tarkastuksen painopistettä fyysisestä ympäristöstä psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin.

2.3 Kouluyhteisön hyvinvointi

Oppilaitosyhteisöön kuuluvat oppilasyhteisön lisäksi siellä työskentelevät henkilöt (Hietanen-Peltola, Pelkonen & Laitinen 2015, 32). Kouluyhteisön hyvinvoinnilla on

merkitystä oppilaiden hyvinvointiin, koska hyvinvoiva yhteisö edistää jäsentensä terveyttä ja hyvinvointia (Hietanen-Peltola, Pelkonen & Laitinen 2015, 32). Voidaan todeta koulu yhteisössä työskentelevien hyvinvoinnin vaikuttavan koulun oppilaiden hyvinvointiin.

Psyykkisen, sosiaalisen ja terveyttä edistävien toimintatapojen näkökulmasta tarkasteltava oppilaitosyhteisön hyvinvointi koostuu yhteisössä vallitsevasta tunneilmastosta ja ilmapiiristä. Kokemus psyykkisestä turvallisuudesta, saadusta arvostuksesta ja kuuluksi tulemisesta vaikuttavat yhteisön hyvinvointiin, kuten myös oppilaiden vaikutusmahdollisuudet, kouluviihtyvyys ja kokemukset yhdenvertaisuudesta ja työskentelyn mielekkyydestä. (Hietanen-Peltola, Pelkonen & Laitinen 2015, 32-33.)

Sosiaalinen ympäristö koostuu ryhmään ja yhteisöön liittymisestä, kuulumisesta ja osallisuudesta. Yhteisön väliset vuorovaikutussuhteet ovat osa koulu yhteisön sosiaalista ympäristöä, kuten myös yhteistyö huoltajien, yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien sekä lasten ja nuorten palveluja tuottavien tahojen kanssa. Näistä sosiaalisista suhteista muodostuvat oppilaitoksen toimintakulttuuri ja yhteisöllisyyttä edistävät toimintatavat. Hyvinvoiva yhteisö tukee yksilön olemassa olevien vahvuuksien kautta yksilön terveyttä ja hyvinvointia, sekä tarjoaa jäsenilleen tukea tarpeen mukaan. Se, miten ja millä keinoin yhteisö pyrkii edistämään jäsentensä terveyttä ja hyvinvointia, kertoo yhteisön hyvinvoinnista. (Hietanen-Peltola, Pelkonen & Laitinen 2015, 32-33.)

Oppilaiden mielenterveyttä ja hyvinvointia edistävät hyvät vuorovaikutussuhteet oppilaitoksen henkilöstön sekä toisten oppilaiden kanssa, yhteisöön kuuluminen, onnistumisen kokemukset, opiskeluiden eteneminen ja vaikutusmahdollisuudet. Kodin ja muun lähipiirin tuki ja hyvä yhteistyö koulun ja kodin välillä ovat merkittäviä koulu- laisille. Koko koulu yhteisön hyvinvointia voidaan edistää tukemalla ja opettamalla tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Koulun toimintatapoihin voidaan kirjata oppilaiden vahvuusalueiden huomioiminen ja positiivisen palautteen antaminen. Oppilaitoksen ilmapiiriin voidaan vaikuttaa myös lisäämällä oppilaiden mahdollisuutta osallistua toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen sekä kannustaa heitä kummi- ja oppilaskunta- toimintaan. Myös koulun tilat voivat olla yhteisöllisyyttä tukevia, niiden pitäisi tarjota mahdollisuuksia yhdessäoloon. (Hietanen-Peltola, Pelkonen & Kunttu 2015, 33-34.)

Hyvinvoivaan yhteisöön ei kuulu kiusaaminen, väkivalta ja häirintä. Oppilaiden näkökulmasta niiden tunnistaminen, ehkäisy ja niihin puuttuminen on tärkeää. On muistettava myös nettikiusaaminen. Koko koulu yhteisön on tiedettävä oppilaitoksessa käytössä olevat toimintaohjeet kiusaamisen ja väkivaltaisen käytöksen ehkäisemiseksi ja niihin puuttumiseksi. Koulussa on oltava suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Myös kulttuurilliset, uskonnolliset, sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus on huomioitava koulussa. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden huomioiminen on merkittävä tekijä psykososiaalisen hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden kannalta. Laki määrää oppilaitokset tekemään myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat, sekä edistää näiden toteutumista ja huomioimista. Opettajien hyvinvoinnilla on myös todettu olevan vaikutusta oppilaitosyhteisön hyvinvointiin, ja sitä kautta myös lasten mielenterveyteen. Siksi myös opettajien työilmapiiriin on kiinnitettävä tarkastuksessa huomiota. (Hietanen-Peltola, Pelkonen & Kunttu 2015, 33-34.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Opinnäytetyön tarkoituksena on luoda terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksesta toimintamalli, joka on helppo ottaa käyttöön opinnäytetyön kohteena olevassa koulussa. Lisäksi tarkoituksena on tehdä fyysinen tai sähköinen koulukohtainen kansio, jossa on kaikki TeTuHy -tarkastuksiin liittyvä materiaali helposti käytettävissä ja lisättävissä. TeTuHy -tarkastusten toiminta- ja raportointimalli olisi hyvä olla siirrettävissä ja juurrutettavissa soveltuvilta osin myös muihin peruskouluihin. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen toimintamallia.

Opinnäytetyön tutkimustehtävät ovat:

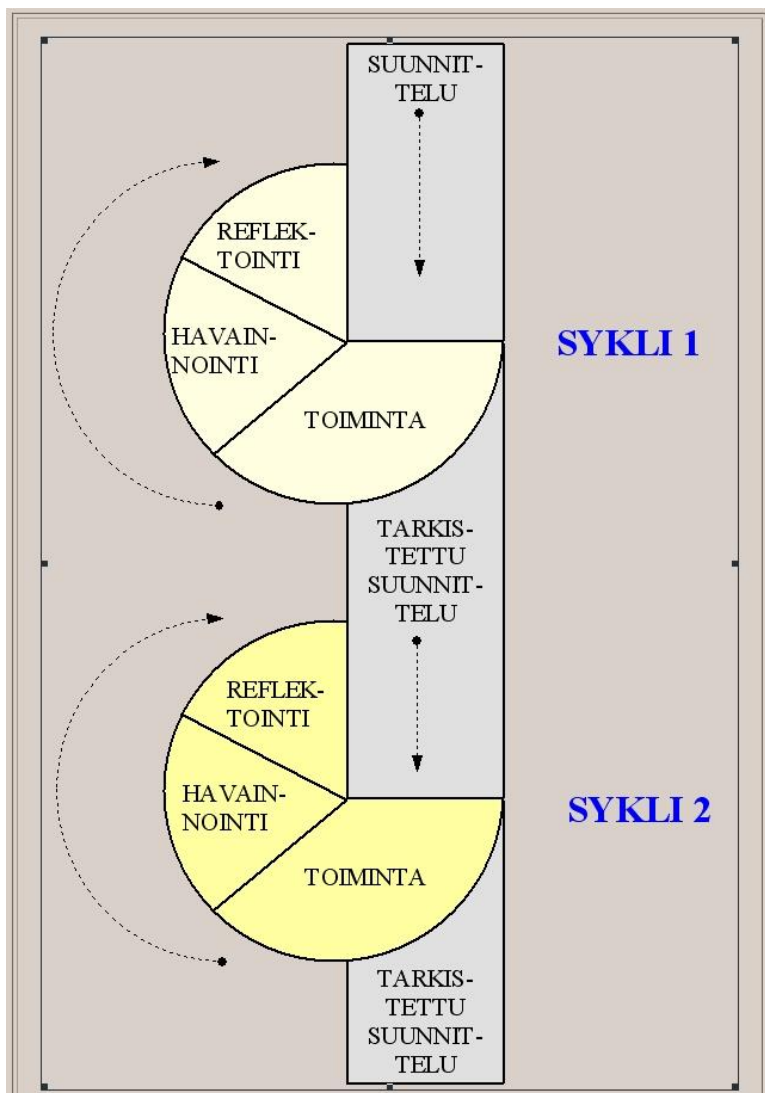
1. Miten TeTuHy-tarkastuksen prosessia voidaan kehittää kouluterveydenhoitajien näkökulmasta?
2. Millainen on kouluterveydenhoitajien rooli TeTuHy-tarkastuksessa heidän omasta mielestään?
3. Mitä aiheita kouluterveydenhoitajat pitävät tärkeinä TeTuHy -tarkastuksissa?

4 TOIMINTATUTKIMUS JA TYÖN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusmenetelmä ja opinnäytetyön empiria

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä on ihmisen toimintaa tutkiva toimintatutkimus, joka tuottaa tietoa käytännön kehittämiseksi (Heikkinen 2007, 16). Toimintatutkimuksessa ei tehdä jakoa tutkimuksen ja toiminnan välillä, vaan siinä puhutaan teorian ja käytännön yhteydestä (Kuusela 2005, 9-10.; Heikkinen 2007, 29). Pienimuotoisemmillaan toimintatutkimus on oman työn kehittämistä (Heikkinen 2007, 17), ja siitä opinnäytetyössä on kyse. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa uutta tietoa julkisesti arvioitavaksi, ja tässä toimintatutkimus eroaa muusta kehittämistyöstä (Heikkinen 2007, 30).

Spiraalisena kehänä etenevä toiminta on kuvaavaa toimintatutkimukselle (Metsämuuronen 2006, 103-104). Toiminta etenee suunnittelusta havainnoinnin kautta reflektointiin ja uudelleen suunnitteluun (Metsämuuronen 2006, 103-104; Heikkinen 2007, 80) ja syklisyyden periaatteen mukaisesti seuraava sykli lähtee siitä, mihin edellinen jäi (Kananen 2014a). Tämä toimintatutkimuksen periaate näkyy opinnäytetyössä, jossa eri syklit seuraavat toisiaan. Opinnäytetyön jatkuva syklinen prosessi tähtää muutokseen ja kehittämiseen (Kananen 2014a, 11, 13).

Kuvio 1. Toimintatutkimuksen sykli

Kuviossa 1 Linturi (2000) esittää toimintatutkimuksen syklin, johon kuuluvat toiminnan suunnittelu, itse toiminta, toiminnan havainnointi ja reflektointi. Toinen sykli käynnistyy heti reflektoinnin jälkeen suunnitelman tarkastamisella ja sen toteutuksella ja havainnoinnilla, joita sitten taas toisen syklin lopuksi reflektoidaan. (Linturi 2000). Opinnäytetyössä syklit noudattavat Linturin toimintatutkimuksen syklisyyttä.

Toimintatutkimuksen ideana on, että yhteistoiminta johtaa lopulta kokemukselliseen oppimiseen (Kuusela 2005, 9-10). Toimintatutkimus on sekoitus kvalitatiivisiä ja kvantitatiivisiä tutkimusmenetelmiä, ja usein siitä puhutaankin tutkimusstrategiana. Toimintatutkimus on kuitenkin lähempänä kvalitatiivista kuin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Toimintatutkimuksen yhtenä oleellisena elementtinä on yhteistyö, eikä sitä voida toteuttaa ilman muita osallistujia.

4.2 Toimintatutkimuksen lähtökohdat

Lakisääteinen TeTuHy-tarkastus tulisi tehdä jokaisessa oppilaitoksessa ja koulussa kolmen vuoden välein. Moni kouluterveydenhoitaja työskentelee usealla koululla, joten kouluterveydenhoitaja tekee useampia TeTuHy-tarkastuksia kolmessa vuodessa. Opinnäytetyön tekijän kokemuksen mukaan TeTuHy-tarkastukset vaihtelevat paljonkin kouluterveydenhoitajien ja eri koulujen välillä. Lisäksi TeTuHy-tarkastukset painottuvat paljon kouluterveydenhoitajien vastuulle, ja tarkastuksen ajankohdan sopiminen, tiedon kerääminen, raportin kirjoittaminen ja sen hyväksyttäminen mukana olleilla ovat haastavia tehdä ja vaativat aikaa ja organisointikykyä.

Opinnäytetyön toimintatutkimuksen tuloksena syntyvä TeTuHy-tarkastuksen toimintamalli pilotoidaan alakoulussa, jonka edellinen TeTuHy-tarkastus on tehty syksyllä 2014. THL:n opasta ja lomakkeita ei ollut tuolloin käytössä. Koulussa on noin 120 oppilasta. Luokkia koulussa on yhdestä kuuteen, opettajia on viisi ja avustajia koulussa on kaksi. Koulun rehtorilla on oma luokka opetettavana. Koulun rehtori vaihtui syksyllä 2016.

4.3 Toimintatutkimuksen tiedonkeruu

Toimintatutkimuksen tiedonkeruumenetelmät eivät eroa muista laadullisen tutkimuksen menetelmistä (Kananen 2014a, 77), ja laadullisen tutkimuksen ominaispiirteiden mukaan aineistonkeruu on toimintatutkimuksessa avointa (Kylmä & Juvakka 2007, 31). Tapa, jolla toimintatutkimuksessa tietoa kerätään, riippuu aina tutkimusongelmasta (Kananen 2014a, 77), sen ominaisuuksista ja halutun tiedon tarkkuudesta ja autenttisuudesta. (Kananen 2010, 48). Siksi tutkimusongelman tarkka määrittäminen on tärkeää. Toimintatutkimus on sekoitus kvalitatiivisiä ja kvantitatiivisiä tutkimusmenetelmiä, ja usein siitä puhutaankin tutkimusstrategiana. (Kananen 2014a, 77.)

Tutkimusstrategiassa tutkimusongelma tiedonkeruumenetelmät ja kerätyn tiedon analysointi voivat vaihdella tilanteen mukaan. Toimintatutkimuksessa on mahdollista käyttää myös kvantitatiivisen tiedonkeruun menetelmiä. Toimintatutkimuksen tiedonkeruumenetelmiä voivat olla havainnoinnin, haastattelun, kyselyiden ja kirjallisten

lähteiden (Kananen 2014a, 77.) lisäksi myös kulttuurituotteet (Kylmä & Juvakka 2007, 5). Kirjalliset tiedonlähteet voivat olla tutkittavaan ilmiöön liittyviä dokumentteja, joita voidaan käyttää toimintatutkimuksen lähtötilanteen analysoinnissa (Kananen 2014a, 97).

5 ENSIMMÄINEN SYKLI: KIRJALLISUUSKATSAUS

Opinnäytetyön aihe, Kouluympäristön terveellisyys, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus, käsittelee nimensä mukaisesti koulun terveellisyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Opinnäytetyön aihetta peilattiin lasten mielenterveyden edistämiseen, koska yhdessä yhteisön hyvinvoinnin kanssa se antaa uuden, tärkeän näkökulman terveellisuuden ja turvallisuuden tarkastukseen koulurakennuksen tarkastuksen lisäksi.

Kirjallisuushaussa ei löytynyt TeTuHy-tarkastuksista tehtyjä tutkimuksia. Opinnäytetyön tekijä lähetti Terveys- ja hyvinvoinninlaitoksen ylilääkäri Marke Hietanen-Peltoselle sähköpostia maaliskuussa 2017 ja tiedusteli aiheesta tehtyjä tutkimuksia. Hietanen-Peltolan mukaan asiaa on tutkittu melko vähän, mutta joitakin tietoja löytyy siitä, miten hyvin tarkastukset ovat toteutuneet. (Hietanen-Peltola sähköposti 19.3.2017.) Sitä vastoin opinnäytetyössä esille nostetusta lasten mielenterveyden edistämisestä koulussa ja yhteisön hyvinvoinnista löytyi tutkimuksia (LIITE 1).

5.1 Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksen ja tutkimuskysymysten määrittäminen

Kirjallisuuskatsaus sisältää tietyt vaiheet, jotka tekevät aikaisempaan kirjallisuuteen tutustumisesta katsauksen. Kirjallisuuskatsauksen perimmäinen merkitys on kokonaiskuvan muodostaminen aikaisemmista tutkimuksista. Kokonaisvaltainen opinnäytetyön aiheen ymmärtäminen heikkenee ilman kirjallisuuskatsausta. Kirjallisuuskatsauksen on oltava systemaattinen ja sen kuvaus niin selkeä, että lukija pystyy arvioimaan katsauksen toteutustapaa ja luotettavuutta. Opinnäytetyöprosessin suunnan määrää kirjallisuuskatsauksen tarkoituksen ja kiinnostuksen kohteena olevien käsitteiden

ja intervention määrittäminen. Kirjallisuuskatsaus sisältää yleensä viisi vaihetta, katsauksen ja tutkimusongelman määrittäminen, kirjallisuushaku ja aineiston valinta, tutkimusten arviointi, aineiston analyysi ja synteesi sekä tulosten raportointi. (Niela-Vilén & Kauhanen 2015, 23-24.)

Kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymyksiksi muodostuivat

1. Miten koulussa voidaan edistää lapsen mielenterveyttä?
2. Miten koulu yhteisön hyvinvointiin voidaan vaikuttaa?

5.2 Aineiston haku, valinta ja laadun arviointi

Kirjallisuuskatsaus etenee suunnitellusti, ja sen tavoitteena on löytää kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymyksiin vastaavat tutkimukset. Kirjallisuushaku tulee suunnitella huolellisesti etukäteen. (Stolt & Routasalo 2007, 58.) Opinnäytetyön kirjallisuushaku toteutetaan yksin, eikä siihen ole tarpeen löytää kaikkea materiaalia, joka aiheesta on julkaistu (Lehtiö & Johansson 2015, 37). Kirjallisuuskatsaukseen on hyvä sisällyttää myös manuaalista tiedonhakua, jotta katsauksesta tulisi mahdollisimman kattava (Johansson 2007, 6).

Kirjallisuuskatsaus aloitettiin tutustumalla PICO-malliin, joka on järjestelmällisen kirjallisuuskatsauksen teossa käytettävä työkalu. Se on tutkimusmenetelmä, joka auttaa muotoilemaan tutkimuskysymykset ja jonka avulla arvioidaan eri menetelmien vaikuttavuutta. PICO perustuu näyttöön perustuvaan lääketieteeseen ja potilaslähtöiseen ajatteluun. PICO:n avulla tunnistetaan tarvittavan tiedon laatu, muunnetaan tutkimuskysymys hakutermeiksi, hakustrategioita kehitetään ja hienosäädetään, valitaan saaduista hakutuloksista mukaan otettavat artikkelit, eli määritetään inklusio- ja eksklusio-kriteerit. Kirjallisuushaku PICOa käyttäen on tutkijan ja informaation tekijän tehtävä, ja se onnistuu parhaiten, kun tavoitteet on hyvin määritelty ja rajattu. (Isojärvi 2011.)

PICO muodostuu sanoista P=potilas/probleema (population, patient, problem), eli terveysongelma ja tutkittava potilasryhmä. I= Interventio (Intervention) tutkittava interventio/menetelmä, jolla terveysongelmaan pyritään vaikuttamaan. C= Vertailumene-

telmä (Comparison), eli vaihtoehtoinen menetelmä, johon tutkittavaa menetelmää verrataan ja O= Terveystulos (Outcome), eli menetelmän tuottamat terveystulokset, joita halutaan selvittää. Lisäksi voidaan määrittää vielä S=study design, eli sopivat tutkimusasetelmat, joilla menetelmän vaikutusta voidaan parhaiten tutkia. Näistä P kokoaa potilasryhmää kuvaavat käsitteet, I interventiota ja O tuloksia kuvaavat käsitteet. Kaikkia kysymyksen osia ei aina ole tarpeen hakea, vaan riittää, jos tekee haun P- ja I-osilla. (Isojärvi 2011.)

Edellä mainitusta soveltaen tehtiin taulukko (taulukko 1) liittyen opinnäytetyön aiheeseen TeTuHy-tarkastus, mielenterveyden edistäminen ja yhteisön hyvinvointi. (P) on siis kouluyhteisö, sen oppilaat ja henkilökunta. Tarkoituksena on tehdä koululla (I) terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus, jossa kiinnitetään erityistä huomiota yhteisön hyvinvointiin ja mielenterveyden edistämiseen. Tuloksena (O) tehty tarkastus, hyvä yhteisöllisyys ja mielenterveys. Tässä tapauksessa I ja O ovat lähes samat, joten O yhdistetään I:hin kirjallisuushaussa.

Taulukko 1. PICO-malli

MeSH	PICON osa	P	I	O
OR 		Koululaiset Oppilaat Kouluikäiset Koulu Koululaitos Kouluyhteisö	(Terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus) Terveellisyys turvallisuus koulukiusaaminen koulupelko	Hyvinvoiva oppilaitos Mielenterveys Ympäristöterveys Hyvinvoiva
	Avainsanat	schoolchildren educants school educational service school community	healthiness safety and security school bullying school phobia	mental health environmental health well-being
	AND			

Asiasanoja PICO-tilukkuun (taulukko 1) haettiin yleisestä suomalaisesta asiasanas-
tosta YSAsta, samalla saatiin myös englanninkieliset vastineet haettaville sanoille.
PICO-tilukusta muodostettiin hakulauseke sekä suomeksi että englanniksi. Kirjalli-
suuskatsaus tehtiin käyttäen näin muodostettuja hakulausekkeita sekä muutamalla
YSA:sta löytyneellä sanalla yhdistämällä niitä vapaasti ilman PICOa. Hakuja tehtiin
Medicistä, Melindasta, PubMedistä, Cinahlista ja Artosta. (LIITE 2)

Taulukon 2 mukaisesti kirjallisuuskatsauksen mukaanottokriteereiksi määriteltiin, että tutkimusten pitää käsitellä koulua tai kouluyhteisöä, ja tutkimusten kohteena olevien on oltava alle 18-vuotiaita. Tutkimusten tulee käsitellä pohjoismaalaisen koulun hyvinvointia- ja koululaisen mielenterveyden edistämistä. Julkaisuvuoden on oltava 2007-2017, ja tutkimuksen on oltava vähintään väitöskirja tai tutkimusartikkeli. Tutkimuksesta on oltava saatavilla abstrakti. Lisäksi tutkimuksen on oltava onnistunut tutkimus. Poissulkukriteereiksi määriteltiin mukaanottokriteereiden vastakohtat.

Taulukko 2. Kirjallisuuskatsauksen mukaanotto- ja poissulkukriteerit

Mukaanottokriteerit	Poissulkukriteerit
Käsittelee koulua tai kouluyhteisöä	Ei liity kouluun tai kouluyhteisöön
Tutkimuksen kohteena alle 18 v.	Tutkimuksen kohteena yli 18 v.
Käsittelee koulun hyvinvointia	Käsittelee muuta kuin koulun hyvinvointia
Käsittelee pohjoismaalaista koulua	Käsittelee muuta kuin pohjoismaalaista koulua
Julkaistu 2007-2017	Julkaistu ennen 2007
Vähintään väitöskirja tai tutkimusartikkeli	Ei ole väitöskirja tai tutkimusartikkeli
Abstrakti saatavilla	Abstrakti ei ole saatavilla
Käsittelee mielenterveyden edistämistä, ei -sairautta	ei käsittele mielenterveyttä, vaan mielen sairautta
Onnistunut tutkimus	Epäonnistunut tutkimus
Hakukohtaiset rajaukset (LIITE 2)	

Kirjallisuushaku tehtiin kotimaisen terveydenhuollon ja lääketieteen tietokannasta Medicistä hakulauseella (koululaiset OR oppilaat OR kouluikäiset OR opiskelu*) AND (terveellisyys OR turvallisuus OR koulu) AND (hyvinvoiva OR mielen OR ympäristö). Hakua rajattiin Medicissä siten, että julkaisukielenä tuli olla suomi, julkaisuvuotena 2007-2017 ja julkaisun tuli olla väitöskirja. Tuloksena oli 34 lähdettä, joista otsikkotasolla valittiin mukaan 4. Poissulkukriteereinä tässä vaiheessa oli se, että väitöskirja käsittelee mielenterveysasioita, mutta kohderyhmä oli yli 18 vuotiaat. Otsikkotasolla mukaan valikoitui neljä lähdettä. Opinnäytetyön rajauksen vuoksi kolme näistä jätetään nyt valinnan ulkopuolelle. Mukaan valikoitui yksi lähde.

Medicissä tehtiin toinen haku termillä (terve OR turvallinen OR hyvinvoiva) AND oppilaitos. Hakua rajattiin siten, että julkaisukielenä tuli olla suomi, julkaisuvuotena

2007-2017 ja julkaisun tuli olla väitöskirja. Lähteitä löytyi yhdeksän, joista otsikkotasolla tarkasteltuna mukaan valikoitui seitsemän. Pois suljettiin kaksi tutkimusta, joista toinen käsitteli hyvinvointialojen opettajien kokemaa stressiä ja toinen yliopistokoulutusta, eli molemmissa kohderyhmä oli väärä. Abstraktitasolla pois jätettiin neljä tutkimusta, jotka käsittelivät TeTuHy-tarkastukseen liittyviä asioita, kuten ergonomiaa, ruokailua, välituntitoimintaa ja liikuntaa. Opinnäytetyön rajauksen vuoksi näitä ei nyt valittu mukaan. Jäljelle jääneistä yksi tutkimus käsitteli väkivallantekoja ja yksi kielellistä vaikeutta. Nämä suljettiin myös pois kirjallisuuskatsauksesta, joten jäljelle jäi yksi lähde.

Kolmas haku Medicissä tehtiin hakutermillä oppilashuolto OR kouluterveydenhuolto. Hakua rajattiin samoin kuin kahta edellistä hakua. Viitteitä löytyi haulla viisi. Kolme lähteistä käsitteli kouluun liittyviä aiheita, kuten lasten ylipainoa, kouluterveydenhoitajan ja perheiden yhteistyötä ja päihteettömyyden edistämistä kouluissa. Nämä liittyvät kouluun, mutta rajautuvat opinnäytetyön rajauksen vuoksi pois valituista. Yksi tutkimus käsitteli yliopisto-opiskelijoita, jotka ovat mukaanottokriteerien mukaan liian vanhoja. Jäljelle jää yksi tutkimus.

Korkeakoulujen kokoelma- ja opinnäytetöiden tietokannasta Melindasta tehtiin hakulausekkeella (koululaiset OR oppilaat OR kouluikäiset) AND (terveellisyys OR turvallisuus OR koulu) AND (hyvinvoiva OR mielen OR ympäristö) Rajauksena haussa käytettiin julkaisukielenä suomi ja julkaisuvuodet 2007-2017. Tuloksena saatiin 26 viitettä. Otsikkotasolla tarkasteltuna mukaan valikoitui 13 teosta, kun tuloksesta poistettiin päällekkäisiä viitteitä, opinnäytetöitä ja ne, joiden otsikko ei viittaa opinnäytetyön otsikkoon. Koska otsikkotasolla ei käynyt ilmi, mitkä teokset ovat kirjoja, poistettiin abstraktitasolla tarkasteltuna viitteistä kuusi kirjaa. Jäljelle jää seitsemän viitettä.

Toinen haku Melindasta tehtiin lisäämällä edelliseen hakutermiin AND (Oppilashuolto OR kouluterveydenhuolto). Viitteitä löytyi viisi, joista kolme oli kirjoja. Mukaan valikoitui siis kaksi viitettä. Kolmas haku tehtiin samoin kuin toinenkin, lisäämällä ensimmäisen hakutermin perään (terve OR turvallinen OR hyvinvoiva) AND oppilaitos. Viitteitä löytyi 32, joista 13 oli opinnäytetöitä, päällekkäisiä viitteitä ja

niitä, joiden otsikko ei viitannut opinnäytetyön aiheeseen. Jäljelle jääneistä 19 viitteestä valikoitui tarkemmin tarkasteltuna mukaan kahdeksan viitettä, koska 11 poistettua oli kirjoja tai ne eivät liittyneet opinnäytetyön aiheeseen.

Melinda-tietokannasta tehtiin haku englanninkielisellä termillä “(schoolchildren OR educants OR school OR educational service OR school community) AND (healthiness OR “safety and security” OR school bullying OR school phobia) AND (mental health OR environmental health OR well-being)”. Haku rajattiin julkaisuvuoden mukaan välille 2007-2017, ja mukaan hyväksyttiin kaikki kielet. Tuloksena saatiin 15 viitettä, joista jätettiin valinnan ulkopuolella 14. Poissuljetut olivat kirjoja, opinnäytetöitä tai niistä ei löytynyt abstraktia. Yhdessä tutkimukseen oli otettu kouluja Norjasta, ja se jäi mukaanottokriteerien perusteella ulkopuolelle. Mukaan valikoitui yksi teos.

Kotimaisten lehtiartikkelien tietokannasta Artosta tehtiin kirjallisuuskatsausta varten haku termillä (koulul? oppil? kouluik? opisk?) AND (terveell? turval? koul?) AND (hyvinv? mielen? ympär?). Kyseessä oli sanahaku, ja hakua rajattiin siten, että mukaan valikoitiin viitteet, joista on saatavana e-aineisto, julkaisukieli suomi ja julkaisuaika 10 viime vuotta. Viitteitä saatiin tällä haulla 25. Otsikkotasolla tarkasteltuna mukaan valittiin 10 viitettä. Pois rajattiin viitteitä, joiden otsikko ei vastaa opinnäytetyön aihetta sekä niitä, jotka ovat yhteydessä opinnäytetyön aiheeseen, mutta käsittelevät yhden toimijan, kuten psykologin työtä. Abstraktin tasolla tarkasteltuna pois jätettiin viitteet, jotka käsittelevät koulutussiirtymää ja digitaalisuutta. Ne eivät täytä mukaanottokriteereitä. Koko tekstin tasolla pois suljettiin vielä kahden seminaarin yhteenvedot ja koulumotivaatiota käsittelevä teos, jotka eivät täytä sisäänottokriteereitä. Mukaan valikoitui viisi lähdetä.

Arto-tietokannasta tehtiin toinen haku termillä (terve? turval? hyvinv?) AND oppil. Rajaukset olivat samat kuin edellisessä haussa. Viitteitä haulla löytyi kuusi, joista kolme valikoitui pois otsikkotasolla. Otsikosta voitiin päätellä, että lähde ei liity opinnäytetyön aiheeseen. Mukaan tästä hausta valikoitui siis kolme lähdetä.

Ulkomaisista tietokannoista käytettiin hoitotyön ja hoitotieteen tietokantaa Cinahlia. Hakuterminä käytettiin (schoolchildren OR educants OR school OR educational service OR school community) AND (healthiness OR “safety and security” OR school

bullying OR school phobia) AND (mental health OR environmental health OR well-being). Rajauksena Cinahlin hauissa käytettiin linked full text, 2010-2017, references and abstract available. Hausta saatiin tulokseksi kuusi viitettä, joista otsikon vuoksi poistettiin kolme. Yksi poistetuista käsitteli sosiaalityöntekijöitä koulussa ja toinen oli tehty taiwanilaisista nuorista. Molemmat jätettiin poisulkukriteerien perusteella ulkopuolelle. Taiwanin kouluolot eroavat niin paljon suomalaisista, että tutkimustuloksilla ei katsottu olevan vastinetta suomen koulussa. Kolmas käsitteli kotiväkivaltaa.

Kansainvälisestä lääke- ja terveystieteiden artikkelien tietokannasta PubMedistä tehtiin haku käyttäen hakutermiä (schoolchildren OR educants OR school OR educational service OR school community) AND (healthiness OR “safety and security” OR school bullying OR school phobia) AND (mental health OR environmental health OR well-being). Haussa käytettiin rajauksena clinical trial, free full text, julkaisuajankohta 5 years and humans. Haulla löytyi viisi viitettä, joita kaikkia tarkasteltiin abstraktin tasolla. Pois rajattiin kolme viitettä, joista yksi käsitteli Omanin koulua, ja kaksi muuta samaa, kiusaamisen vastaista menetelmää, jota suomessa ei ole käytössä.

Medic-tietokannasta valikoitui mukaan kolme viitettä. Viitteet olivat päällekkäisiä, eli Medicistä valikoitui lopulta mukaan yksi lähde. Melindasta valikoitui mukaan yhteensä 18 viitettä, joista päällekkäisinä poistui kymmenen viitettä. Jäljelle jääneitä tarkasteltiin sisällön tasolla, ja pois jätettiin neljä. Yksi näistä neljästä suljettiin pois, koska se käsitteli opettajien sairauslomia. Kolme muuta käsitteli opinnäytetyön aiheeseen läheisesti liittyvää aihetta mielenterveys, mutta lähinnä sairauden, ei mielenterveyden edistämisen näkökulmasta. Mukaan Melindasta otettiin siis neljä viitettä. Artosta mukaan otettiin kaikkiaan kahdeksan valikoitunutta lähdetä, joista kolme oli päällekkäistä. Mukaan kirjallisuuskatsaukseen valikoitui lopulta viisi lähdetä.

Cinalh-tietokannasta tehdyssä haussa löytyi kolme viitettä. Päällekkäisiä viitteitä ei ollut, joten kaikkia kolmea tarkasteltiin sisällön tasolla. Yksi käsitteli aasialaisia koululaisia, yksi tutkimus oli raportoitu epäonnistuneeksi ja kolmannessa käsiteltiin varattijoiden, kameroiden ja henkilökorttien suhdetta koulukiusaamiseen. Näistä ei otettu yhtään mukaan kirjallisuuskatsaukseen, koska ne eivät täyttäneet sisäänottokriteereitä.

PubMedin kahta mukaan valikoitunutta viitettä tarkasteltiin lähemmin koko tekstin tasolla, ja pois suljettiin vielä yksi viite, koska se käsitteli Usa:n kouluja, jotka ovat erilaisia kuin suomessa. Mukaan valikoitui siis yksi viite.

Hakuprosessia on esitelty lähemmin liitteessä kolme (LIITE 3), josta käy selville hakuprosessin kulku ja kirjallisuuskatsauksesta mukaan valikoituneiden viitteiden valintaprosessi. Taulukossa 3 (alla) on yhdistetty kirjallisuushaun tulokset. Lopulta mukaan valikoitui yksitoista viitettä.

Taulukko 3. Kirjallisuushaut yhdistettynä ja mukaan valikoituneet lähteet

	Valittu mukaan	Poistettu päällekkäisyyksiä	Tarkasteltu koko tekstiä	Otettu mukaan kirjallisuuskatsaukseen
Melinda	18	18-10=8	8-4=4	4
Medic	1	1-0=1	1-0=1	1
Arto	8	8-3=5	5-0=5	5
Pub Med	2	2-0=2	2-1=1	1
Cinahl	3	3-0=3	3-3=0	0
Yhteensä:				N=11

Tutkimusten laatua arvioitiin CASP, eli Critical Appraisal Skills Programme (CASP 2017) -menetelmällä. Laatupisteitä mukaan valikoituneet viitteet saivat 11-20/20. Arviointiin ei käytetty paljon aikaa, ja siksi arviointipisteet ovat siis suuntaa antavia. Laadunarvioinnin perusteella ei valituista viitteistä hylätty mitään. Selkeästi heikoiten pisteitä arvioitavat viitteet saivat eettisten ja tutkijan vaikutuksen arvioinnista. (LIITE 4)

5.3 Aineiston esittely, analyysi ja synteesi

Kirjallisuuskatsauksessa mukaan valikoidut tutkimukset on taulukoitu erilliseen liitteeseen (LIITE 1). Kaikki mukaan valikoidut tutkimukset ovat suomalaisia. Artikkeleita mukaan otettiin viisi, ja väitös- ja pro gradu-tutkimuksia kuusi. Kymmenen tutkimusta käsitteli koulua, sen oppilaita ja henkilökuntaa. Yhdessä kohteena olivat vanhempainyhdistykset (Rimpelä ym. 2008). Aineistonkeruu tutkimuksissa on tapahtunut usealla tavalla, mm. havainnoimalla, haastattelemalla ja kyselyillä. Muitakin aineistonkeruumuotoja on käytetty, mm. oppilaiden kirjoitelmia ja piirroksia (Piispanen

2008; Jukarainen, Syrjäläinen & Värri 2013; Ahonen 2014). Kansallisia kyselyitä, kuten Finedu, kouluterveyskysely ja Kohti työelämää, oli aineistona yhdessä tutkimuksessa (Salmela-Aro 2010). Valmiita mittareita oli käytetty osassa tutkimuksia, mutta myös eläytymismenetelmällä koottua aineistoa ja oppilaiden ottamia valokuvia (Nuikinen 2009).

Aineiston analyysin ja synteessin tarkoituksena on järjestää ja tehdä yhteenvetoa valitujen tutkimusten tuloksista. Analyysivaiheessa katsauksen tekijä järjestää ja luokittelee aineistoa etsien siitä yhtäläisyyksiä ja eroja. (Niela-Vilén & Kauhanen 2015, 30-31.) Liitteessä neljä on kuvattu opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksen aineiston analyysi ja synteesi. Valituista tutkimuksista on ensin haettu merkitykselliset ilmaukset, ja ryhmitelty ne alaluokkiin ja sen jälkeen yläluokkiin. Liitteestä käy ilmi löydetty yhtäläisyydet ja erot kirjallisuuskatsauksen tutkimusten välillä. (LIITE 5)

Tässä kirjallisuuskatsauksessa aineiston analyysi tehtiin sisällön analyysillä, joka aloitettiin aineiston yleiskuvan hahmottamisella. Aineiston analyysin tarkoituksena oli selvittää, mitä aineisto kertoo tutkittavasta ilmiöstä, ja sitä ohjasivat tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävät. Analysoitavat ilmaukset, jotka saatiin tutkimusten tuloksista ja yhteenvedoista, pelkistettiin, eli ilmauksia vertailtiin ja etsittiin sisällöllisesti samansuuntaisia ilmauksia. Pelkistetyt ilmaukset taulukoitiin (LIITE 5). Tarkoituksena on, että pelkistämisessä tekstin olennainen sisältö säilyy. Pelkistettyyn ilmaisuun lisättiin tunniste, josta ilmaisun alkuperä käy selville. Pelkistämisen, ryhmittelyn ja abstrahoinnin avulla rakennettu synteesi antaa vastauksen opinnäytetyön tarkoitukseen ja tehtäviin. (Kylmä & Juvakka 2007, 116-118.) (LIITE 5). Luokittelua määrittivät tutkimusaineisto ja kirjallisuuskatsauksen tekijän tulkinta.

Analyysi aloitettiin kuvaamalla tutkimuksen tärkeä sisältö, eli tekijät, julkaisuvuosi, -maa, tutkimuksen tarkoitus, asetelma, aineistonkeruumenetelmä ja tutkimuksen kohdejoukko, otos ja keskeiset tulokset (LIITE 5) (Niela-Vilén & Kauhanen 2015, 30-31). Aineiston analyysiä jatkettiin lukemalla ja koodaamalla aineistoa tutkimuskysymysten mukaisesti. Näin muodostui luokkia, kategorioita ja teemoja. Tutkimuksista etsittiin yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, ja lopuksi niistä muodostettiin looginen kokonaisuus eli synteesi. Synteesivaiheessa katsauksen tekijä tulkitsee tuloksia siten, että niistä muodostuu ymmärrystä lisäävä kokonaisuus. (Niela-Vilén & Kauhanen 2015, 30-31.)

(LIITE 5) Kirjallisuuskatsauksen synteesiin muodostui mielenterveyden edistämisen ja yhteisön hyvinvoinnin yläluokiksi sosiaalinen, psyykinen ja fyysinen ympäristö.

6 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TULOKSET

Kirjallisuuskatsauksen kaksi tutkimuskysymystä sisältävät samoja elementtejä keskenään, ja niiden tulokset kietoutuvat kiinteästi toisiinsa. Kirjallisuuskatsauksessa lasten mielenterveyden edistämisen ja yhteisöllisen hyvinvoinnin vaikutuskanaviksi saatiin sosiaalinen, psyykinen ja fyysinen ympäristö, jotka ovat samalla kirjallisuuskatsauksen synteessin yläluokat.

Sosiaalisen ympäristön alaluokiksi muodostuivat käsitteet kiusaaminen, turvallisuus, koulun henkilökunta ja sen antama tuki, kaverisuhteet ja yhteistyö kodin kanssa. **Psyykkisen ympäristön** alaluokiksi muodostuivat koulun olosuhteet, vaikutusmahdollisuudet, arkipäiväiset asiat, hyvä olo, ilmapiiri, varhainen tuki, koulu ja oppilashuolto ja koulu- ja kouluyhteisö. **Fyysisen ympäristön** alaluokiksi muodostuivat koulurakennus ja sen sijainti, koulun arki, koulutyö, rakennusratkaisujen merkitys, vaihteleva lukujärjestys ja opetusmenetelmät.

6.1 Lasten mielenterveyden edistäminen

Sosiaalinen ympäristö: Koulun asenne kiusaamista vastaan ja koulun kasvatus- ja toimintakulttuuri kiusaamisen suhteen muodostavat vankan pohjan koulun ilmapiirille ja lasten mielenterveyden edistämiseksi (Ukskoski 2013; Jukarainen ym. 2013). Kiusaamiseen puuttuminen riittävän ajoissa vaikuttaa Ukskosken ja Jukaraisen ym. mukaan kouluyhteisön ja lasten psyykkiseen hyvinvointiin merkittävästi. Koulukiusaamisen ehkäisemiseksi Jukarainen ym. peräänkuuluttavat uusia ja kestäviä näkökulmia. Kiusaamisella on vaikutusta myös oppilaiden turvallisuuden kokemukseen, koska kiusatuksi ja unohdetuksi tuleminen pelko aiheuttavat turvattomuutta (Jukarainen ym. 2013).

Lasten mielenterveyttä kouluuyhteisössä voidaan edistää lisäämällä kouluterveydenhuollon ja opettajien antamaa tukea, puuttamalla koulun olosuhteisiin ja lisäämällä lasten vaikutusmahdollisuuksia koulussa (Salmela-Aro 2010; Puolakka 2013). Puolakan mukaan lasten mielenterveyttä edistävät seikat ovat arkipäiväisiä, tavallisia asioita koulun arjessa. Tärkeintä ovat huomaaminen ja varhainen puuttuminen. (Lehtinen ym. 2012; Puolakka 2013).

Psyykkinen ympäristö: Lasten psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttaa Vahteran (2011) mukaan oppilaan psyykkisen kuulumisen tunne, joka on merkittävä psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttava tekijä. Vahtera toteaa sen selittävän lasten psyykkistä hyvinvointia koulussa paremmin kuin ikä, sukupuoli tai koulun ilmapiiri.

Lasten hyvään oloon vaikuttamisesta saadaan paljon voimavaroja, hyvää mieltä ja positiivista mielenterveyttä (Puolakka 2013). Kouluhenkilöstön merkittävää roolia positiivisen mielenterveyden ylläpitäjinä korostanut Puolakka toteaa, että oppilashuolto ja koulun henkilökunta ovat avainasemassa lasten mielenterveyden edistäjinä. Puolakka toteaa myös, että opettajat eivät koe olevansa mielenterveystyöntekijöitä ja arastelevat siksi puuttua lasten asioihin. Puolakka saa tukea ajatuksilleen Salmela-Arolta, joka toteaa, että kouluterveydenhuollon ja opettajien vähäisellä tuella on yhteyttä oppilaiden koulu-uupumukseen. Myös koulun rauhattomalla ja negatiivisella ilmapiirillä on vaikutusta lasten jaksamiseen ja koulu-uupumuksen leviämiseen (Salmela-Aro 2010).

Puolakan mukaan koulun yhteistyö vanhempien ja muiden ammattilaisten kanssa edistää lasten mielenterveyttä. Huoltajien osallisuudessa koulun arkeen on suuria eroja koulujen välillä ja usein huoltajat keskittyvät varainhankintaan ja tapahtumien järjestämiseen (Rimpelä ym. 2008). Rimpelän ym. mukaan vanhempainyhdistysten roolista ja osallisuudesta oppilashuoltopalvelujen kehittämisessä tulisi sopia kuntien, perusopetuksen hallinnon ja vanhempainyhdistysten kesken. Puolakka toteaa lasten mielenterveyden edistäminen olevan kodin, koulun ja kunnan kaikkien hallinnonalojen asia.

Fyysinen ympäristö: Piispasen (2008) mukaan oppilaat korostavat koulun fyysisen ympäristön merkitystä oppimisympäristön hyvyystarkastelussa. Koulun rauhallinen sijainti ja keskikokoinen koulu tukevat oppilaiden mielestä myös kouluviihtyvyyttä

(Ahonen 2014). Puolakan mukaan koulun fyysinen ympäristö vaikuttaa hyvinvointiin. Rakennuslainsäädäntö ja –normit turvaavat koulurakennuksen fyysisen hyvinvoinnin, mutta psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia tukevia rakennusratkaisujen tavoitteita ei ole Nuikkisen (2009) mukaan määritelty. Nuikkisen mukaan myöskään koulun fyysiseen ympäristöön ei yleensä kohdisteta odotuksia.

Puolakka ja Ahonen toteavat, että viihtymisen ja oppimisen innostamiseksi sekä lasten mielenterveyden edistämiseksi tehtävät muutokset ovat toteutettavissa koulun arjessa ilman suuria taloudellisia resursseja. Fyysisellä ympäristöllä merkitystä yhteisön hyvinvoinnille (Ahonen 2014; Puolakka 2013; Nuikkinen 2009; Piispanen 2008).

6.2 Kouluyhteisön hyvinvointiin vaikuttaminen

Lasten mielenterveyden edistäminen koulussa vaikuttaa kouluyhteisön hyvinvointiin. Koulussa kaikki lasten mielenterveyden edistämiseksi tehtävä työ on kouluyhteisön hyväksi tehtävää työtä.

Ukskosken mukaan koko henkilökunnan sitoutuminen koulun hyvinvoinnin edistämiseen vaikuttaa positiivisesti kouluyhteisön hyvinvointiin. Kouluviihtyvyyttä edistävät myös oppilaiden läheiset ja hyvät suhteet toisiinsa, vaihtelevat lukujärjestys- ja opetusmenetelmät, yhdessä oppiminen sekä oppilaiden omien mielenkiinnon kohteiden huomiointi (Ahonen 2014). Koulupoissaolot ja niiden seuranta ovat tärkeitä hyvinvoinnin mittareita (Lehtinen ym. 2012). Vanhemmat korostavat koulun hyvyystarkastelussa oppilaitoksen psykologisia ja sosiaalisia ilmentymiä (Piispanen 2008). Ukskoski kiinnitti huomiota kouluhenkilöstön hyvinvointiasiantuntijuuden kehittämiseen.

Tehdyn kirjallisuuskatsauksen perusteella voidaan todeta, että TeTuHy-tarkastuksella on merkitystä lasten mielenterveyden edistämässä, koska lasten mielenterveyttä voidaan edistää koulussa puuttamalla koulun olosuhteisiin (Puolakka 2013). Myös lasten vaikutusmahdollisuuksia lisäämällä vaikutetaan positiivisesti lasten mielenterveyteen (Puolakka 2013). Lasten mielenterveyden edistämässä ja kouluyhteisön hyvinvoinnissa koulun henkilökunnalla ja opettajilla on Puolakan ja Ukskosken mukaan merkittävä rooli.

Oppilaitosyhteisöä tukemaan on luotu ensisijainen, ehkäisevä yhteisöllinen opiskeluhoolto. Yhteisölliseen opiskeluhooltoon osallistuvat kaikki koulun toimijat. Yhteisöllisen opiskeluhoollon tehtävänä on edistää oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta ja vuorovaikutusta. Lisäksi se osallistuu ympäristön terveellisyyden, turvallisuuden ja esteettömyyden edistämiseen. Yhteisöllinen opiskeluhooltotyö pitää sisällään mielenterveyden edistämisen, kiusaamisen ja häirinnän estämisen, opintojen edistämisen poissaoloja ehkäisemällä ja järjestämisen hyvinvointia tukevasti. Opiskeluhooltotyön tehtävänä on lisäksi edistää vanhempien ja oppilaiden osallisuutta. (Terveyden- ja hyvinvoinnin www-sivut (a) 2017).

7 TOINEN SYKLI: KOULUTERVEYDENHOITAJILLE SUUNNATTU KYSELY

Kysely- eli survey-tutkimuksen tarkoituksena on saada tietyin kriteerein valitulta joukosta vastaukset samoihin kysymyksiin, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla (Virtuaali amk 2017), jolloin kysymysten muoto on vakioitu (Vilka 2007, 27). Kysely sopii aineistonhankintamenetelmäksi, kun tutkittavia on paljon, tai he ovat hajallaan (Vilka 2007, 28), kuten tässä opinnäytetyössä. Tutkijan on tunnettava hyvin tutkimuksen kohderyhmä ja käsitteet, joita kohderyhmä käyttää. Tutkijan on tunnettava hyvin myös teoria, malli ja aiemmat tutkimukset, jotka käsittelevät asia- ja tutkimusongelmaa. Onnistunut operationalisointi, eli teoreettisten käsitteiden ja teorian muuttaminen arkikielen tasolle ja mitattavaan muotoon, edellyttää tutkijalta näitä tietoja. (Vilka 2007, 36, 44.)

Opinnäytetyön tekijä laati kouluterveydenhoitajille suunnatun kyselylomakkeen (LIITE 6) yksin, vaikka kysely kannattaa yleensä tehdä yhdessä kohderyhmän edustajan kanssa. Opinnäytetyön tekijä kuuluu kyselyn kohderyhmään, ja se antaa opinnäytetyön tekijälle ymmärryksen siitä, mitä on tarkoituksenmukaista kysyä. (Virtuaali amk 2017). Kysymysten määrä pidettiin kyselyssä kohtuullisena ja kyselylomake itsessään lyhyenä, yksinkertaisena ja suoraviivaisena. Vastaajien henkilötietoja, demografisia muuttujia, ei opinnäytetyön kyselylomakkeessa kysytty, koska niillä ei ole merkitystä opinnäytetyön kyselyn tulosten kannalta. Demografisia muuttujia kysytään

ainoastaan, jos se on tarpeellista teoriataustaan tai muuhun tiedontarpeeseen liittyen. (Virtuaali amk 2017). Opinnäytetyön kysely sisältää sekä avoimia että strukturoituja kysymyksiä. (Virtuaali amk 2017). Kyselyn otanta oli kokonaisotanta, jota on hyvä käyttää, kun otoskoko on yli puolet perusjoukosta. Opinnäytetyön perusjoukko oli pieni, N=10, joka sekin puolusti kokonaisotantaa. (Vilkka 2007, 52.) Kysymyksiä opinnäytetyön kyselyssä oli 21. Osa kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä, osa avoimia kysymyksiä. Avoimiin kysymyksiin vastaaja voi vastata sanallisesti ja vapaasti omin sanoin. Lisäksi kyselyssä oli sekamuotoisia kysymyksiä, joissa osa vastausvaihtoehdoista on vakioitu ja ennalta määrätty. (Vilkka 2007, 62).

Kyselyn kysymyksillä yhdestä neljään kerättiin taustatietoa kouluterveydenhoitajien vastuulla olevien koulujen määrästä ja niissä olevista luokka-asteissa. Kyselyssä kysyttiin myös tehtyjen TeTuHy-tarkastusten määrää ja tarkastusten välistä aikaa. Opinnäytetyön ensimmäiseen tutkimustehtävään, miten TeTuHy-tarkastuksen prosessia voidaan kehittää, vastaavat kyselyn kysymykset 5-13 ja 15-20. Toiseen tutkimustehtävään, millainen on kouluterveydenhoitajien rooli TeTuHy-tarkastuksessa heidän omasta näkökulmastaan, vastaa kyselyn kysymykset seitsemän ja kahdeksan sekä 16-19. Kolmanteen tutkimustehtävään, mitä kouluterveydenhoitajat pitävät tärkeinä TeTuHy -tarkastuksissa, vastaa kysymys 14. Lisäksi kysymyksellä 21 haluttiin antaa vastaajille mahdollisuus kommentoida kyselyä.

Ennen kyselyn lähettämistä se on aina testattava (Vilkka 2007, 78; Virtuaali amk 2017), näin kyselystä saadaan toimiva ja epäselvät kysymykset voidaan korjata (Virtuaali amk 2017). Opinnäytetyön kysely testattiin lähettämällä se opinnäytetyön tekijän ohjaajalle ja työelämän kontaktille. Kyselyn esitestaukseksi riittää harvoin yksi kerta, ja siksi kysely testattiin molemmilla useamman kerran (Vilkka 2007, 78). Kyselyä muokattiin saadun palautteen mukaan. Kyselyn tekninen toimivuus varmistettiin teknisellä asiantuntijalla (Virtuaali amk 2017).

Kyselyssä käytetyt käsitteet määritetään, jotta jokainen vastaaja ymmärtää käsitteet samalla tavalla. Tämä tekee tutkimustuloksesta luotettavan ja yleistettävän. Oikea tutkimustuloksen analyysi ja tulkinta edellyttävät onnistunutta operationalisointia.

(Vilkkä 2007, 37). Operationalisointi kannattaa tehdä huolella, ja olla sen tekovaiheessa pitkäjänteinen. Jos operationalisointi jätetään kesken, saatu aineisto ei anna tarkinta tietoa siitä, mitä halutaan tietää. (Vilkkä 2007, 38.)

Opinnäytetyön kysely tehtiin ja lähetettiin Satakunnan amk:n e-lomake-ohjelmistolla. Opinnäytetyön kyselyn vastausaika oli 16.3.-30.3.2017. Kahden viikon aikana vastauksia saatiin kahdeksan kappaletta (N=10), eli vastausprosentti on 80 %. Sitä voidaan pitää hyvänä vastausprosenttina, vaikkakin vastaajamäärä oli vähäinen. Opinnäytetyön kysely tehtiin sähköisesti, ja vastaukset saatiin suoraan Excel-taulukoon. Kyselyn kvantitatiiviset vastaukset analysoitiin Satakunnan ammattikorkeakoulun Tixel-ohjelmalla, ja kvalitatiiviset vastaukset kerättiin kysymyksittäin omaksi tiedostokseen. Kvalitatiivisia vastauksia oli vähän, joten varsinaista analysointia ei niistä tehty, vaan ne raportoitiin yhdessä kvantitatiivisten vastausten kanssa. Ohjeita ja tukea analysoinnin tekemiseen saatiin Satakunnan ammattikorkeakoulun lehtorilta.

Kyselyaineistoa analysoitaessa kiinnitetään huomio vastausten täydellisyyteen. Jos vastauksia ei saada joka kysymykseen, kyselyn tulos voi jäädä heikoksi. Vastausten täsmällisyys kärsii, jos kysymyksiin on vastattu huolimattomasti tai kysymykset on ymmärretty väärin. Yhtenäisyys, eli se, ovatko vastaajat ymmärtäneet kysymykset ja ohjeet samalla tavalla, vaikuttaa kyselyn luotettavuuteen. Jos vastauksissa on täysin virheellisiä vastauksia, tai kysymykset on ymmärretty väärin, on asiasta raportoitava huolellisesti ja pohdittava kyselyn luotettavuutta. (Virtuaali amk 2017).

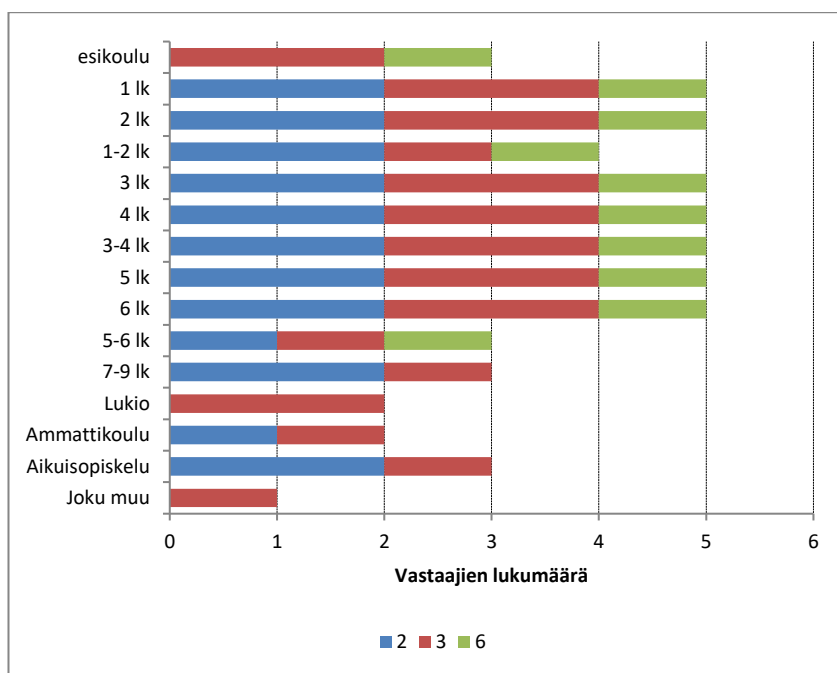
8 KOULUTERVEYDENHOITAJILLE SUUNNATUN KYSELYN TULOKSET

Kyselyn taustakysymyksillä kerättiin yleistä tietoa tehdyistä TeTuHy-tarkastuksista.

2 koulua	4
3 koulua	3
6 koulua	1
Yht.	8

0 tarkastusta	1
1-5 tarkastusta	6
6-10 tarkastusta	0
yli 10 tarkastusta	1
Yht.	8

Kyselyyn vastanneista kouluterveydenhoitajista neljä työskenteli kahdella koululla, kolme kolmella koulua ja yksi kuudella koululla. Yksi ei vastauksensa mukaan ollut tehnyt ollenkaan TeTuHy-tarkastuksia, kuusi oli tehnyt yhdestä viiteen tarkastusta, ja yksi yli kymmenen TeTuHy-tarkastusta.

Kuvio 2. Kouluterveydenhoitajien vastuulla olevat koululuokat ja koulujen määrä

Kouluterveydenhoitajalla, joka työskenteli useammalla koululla, oli usein ala-aste- ja esikouluikäisiä oppilaita. Sitä vastoin kouluterveydenhoitajilla, joilla oli vastuullaan yläkoulu, lukio, ammattikoulu ja aikuisopiskelu, työskentelivät kahdella tai kolmella koululla. Yksi vastaajista valitsi vastausvaihtoehdon joku muu, ja kaksi vastaajaa tarkensi vastaustaan sanallisesti. Toinen totesi, että kouluja vastaajalla on seitsemän, ja niissä yhdistelmäluokkia, joissa on oppilaita esikouluikäisistä kakkosluokkalaisiin sekä kolmasluokkalaisista kuudesluokkalaisiin. Toinen vastaaja tarkensi vastaustaan lisäämällä, että hänellä on pienryhmät, joissa on oppilaita esikouluikäisistä kakkosluokkalaisiin ja kolmasluokkalaisista viidesluokkalaisiin. TeTuHy-tarkastusten väli on kaikilla kouluterveydenhoitajilla ollut kolme vuotta.

8.1 Terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen kehittäminen

Opinnäytetyön ensimmäiseen tutkimustehtävään, miten TeTuHy-tarkastuksen prosessia voidaan kehittää, saatiin seuraavat vastaukset.

Kyllä	7
Ei	1
Yht.	8

Kyllä	1
Ei	0
Joiltakin osin	5
En ole tehnyt tarkastuksia	2
Yht.	8

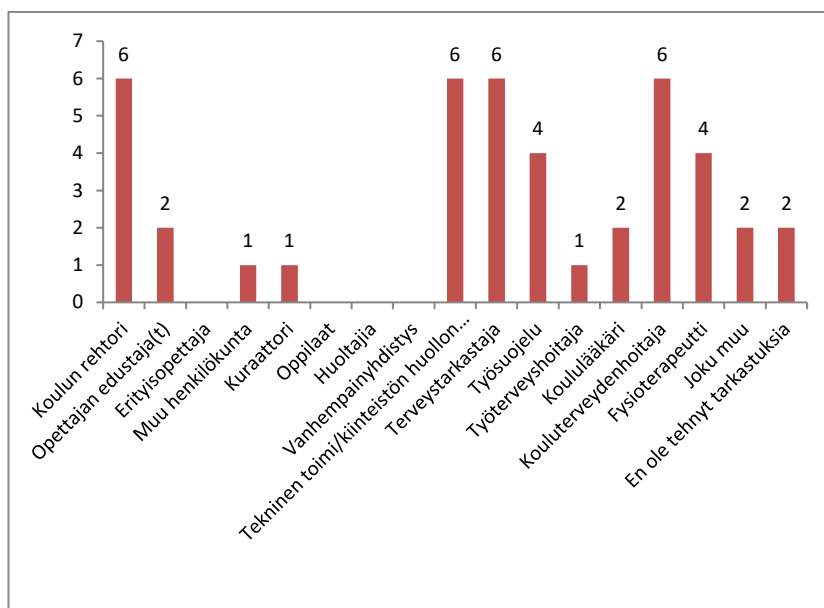
THL:n oppaaseen Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos, opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen, kertoi tutustuneensa seitsemän vastaajaa. Yksi vastaajista ilmoitti, ettei ollut tutustunut oppaaseen. Neljä vastaajaa oli tarkentanut sanallisesti vastaustaan. Oppaasta oli selvitetty tarkastukseen kutsuttavat tahot. Opasta oli selailtu, ja kaksi vastaajaa uskoi tutustuvansa oppaaseen paremmin, kun omien koulujen TeTuHy-tarkastukset tulevat ajankohtaisiksi. Yksi vastaaja uskoi saavansa oppaasta apua tarkastuksen tekemiseen. Yksi vastaajista totesi, että opas antaa TeTuHy-tarkastukselle raamit, mutta ei tarkempia käytännön neuvoja.

THL:n opas ilmestyi vuonna 2015, ja yksi vastaaja kertoi tehneensä tarkastukset oppaan mukaisesti sen jälkeen. Joiltakin osin tarkastukset oppaan mukaisesti kertoi tehneensä viisi, ja kaksi ilmoitti, ettei ollut tehnyt tarkastuksia ollenkaan. Yksi vastaajista totesi, että THL:n opas antaa tarkastukselle riittävät ja hyvät ohjeet, ja niiden mukaan TeTuHy-tarkastus on helppo toteuttaa. TeTuHy-tarkastuksissa ilmenneiden epäkohtien seuranta ja jatkuvuus tulee näin vastaajan mukaan toteutumaan tarkemmin.

Koulu/opiskeluterveydenhoitaja	6
Joku muu	0
En ole tehnyt tarkastuksia	2
Yht.	8

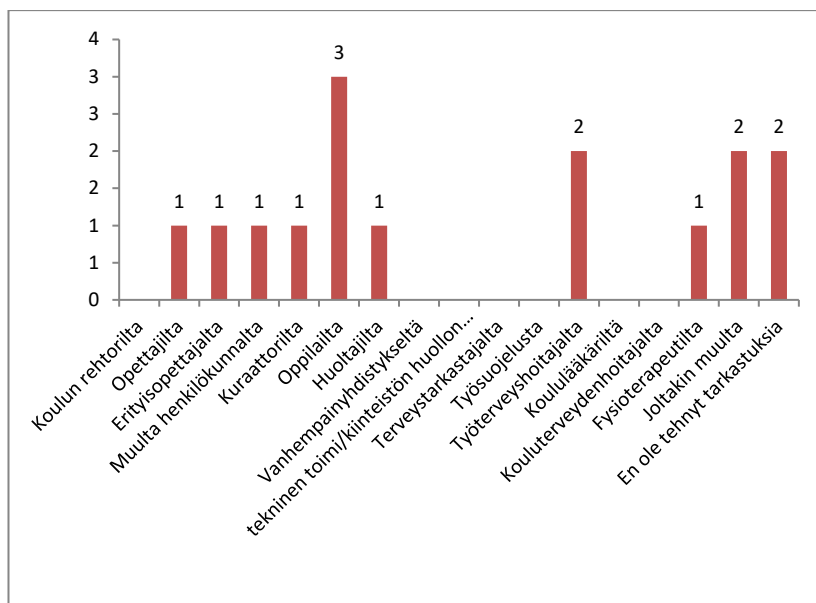
Edellisen tarkastuksen raportista	1
Ohjausryhmästä	0
Koulun rehtorilta	1
Joku muu	4
En ole tehnyt tarkastuksia	2
Yht.	8

TeTuHy-tarkastuksen kokoonkutsujana on kyselyn vastausten mukaan ollut aina kouluterveydenhoitaja. TeTuHy-tarkastuksen ajankohdan oli yksi vastaaja katsonut edellisestä raportista ja yksi oli saanut tiedon koulun rehtorilta. Neljä vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon joku muu, ja tarkentanut vastaustaan sanallisesti. Kaksi vastaajista kertoi saaneensa tiedon kollegaltaan, toisessa tapauksessa kollega oli tiedustellut asiaa koulutoimen johtajalta. Yksi vastaaja oli saanut tiedon esimieheltään ja yhdessä tapauksessa TeTuHy-tarkastus toteutettiin nyt ensimmäistä kertaa useampaan vuoteen.

Kuvio 3. TeTuHy-tarkastuksiin osallistuneet henkilöt

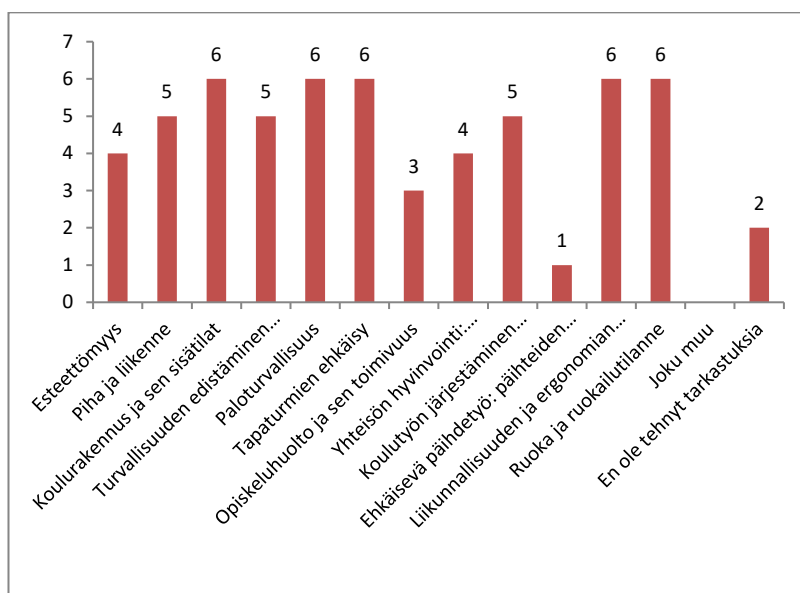
TeTuHy-tarkastuksen kiinteistön tarkastustilaisuudessa olivat usein mukana koulun rehtori, tekninen toimi tai kiinteistön huollon edustaja, terveystarkastaja ja kouluterveydenhoitaja. Työsuojelun edustaja ja fysioterapeutti olivat mukana hieman harvemmin, ja koululääkäri ja opettajien edustajat joskus. Kuraattori ja työterveyshoitaja osallistuivat TeTuHy-tarkastuksiin satunnaisesti. Joku muu-valinta oli valittu kahdesti, ja sitä oltiin selitetty sanallisesti mainitsemalla, että mukaan oli kutsuttu myös asuntolanhoitaja ja koulutoimenjohtaja, joka toimi myös koulun rehtorina. Oppilaita, heidän vanhempiaan tai vanhempainyhdistyksen edustajia ei vastausten mukaan tehdyissä TeTuHy-tarkastuksissa ollut edustettuina.

Kuvio 4. Henkilöt, joilta pyydetyt oman alan tietoa TeTuHy-tarkastuksia varten

Kyselyssä valittavina olevista tiedonantajista oppilaiden mielipidettä oli kysytty eniten. Työterveyshoitajalta oli tietoa pyydetty hieman harvemmin, ja erityisopettajalta ja opettajilta, muulta koulun henkilökunnalta, kuraattorilta, huoltajilta ja fysioterapeutilta oli pyydetty tietoa harvemmin. Joltain muulta taholta- valinta oli valittu kahdesti. Sanallisesti oli kommentoitu tietoa pyydetyn myös sosiaalityöntekijältä ja koulupsykologilta. Tietoa oli myös saatu kouluterveyskyselyistä. Sitä vastoin niiltä, jotka oli kutsuttu mukaan TeTuHy-tarkastuksiin, ei luonnollisestikaan tietoa ollut erikseen pyydetty. Yksi vastaajista kommentoi tiedottaneensa koulun ilmoitustaululla kuukauden ajan TeTuHy-tarkastuksesta, ja pyytännyt ottamaan yhteyttä, jos jollakulla olisi tietoa tarkastusta varten.

Sanalliseen kysymykseen vanhempien ja oppilaiden mielipiteestä oli vastannut kolme vastaajaa. Yksi kertoi, että mielipidettä oli tiedusteltu Wilma-järjestelmässä toteutetulla kyselyllä. Kaksi vastaajaa totesi, ettei vanhempien ja oppilaiden mielipidettä ollut viime tarkastuksessa huomioitu mitenkään. Kysymykseen TeTuHy-tarkastusvälillä kertyneestä tiedosta ja sen tallentamisesta saatiin neljä sanallista vastausta. Yksi vastaaja totesi tietoa säilytettävän koululla kansiossa ja toinen kouluterveydenhoitaja kertoi säilyttävänsä sitä muistitikulla. Kolmas kertoi raportin olevan sähköinen, ja siitä otetaan paperinen versio kouluterveydenhuoltoon. Neljäs antoi raportin tarkastuksesta jokaiselle koululle, kiinteistöhuollon edustajalle, terveydenhoitajalle ja johtavalle hoitajalle.

Kuvio 5. Aiheet, joita käsitelty TeTuHy-tarkastuksissa

Tehdyissä TeTuHy-tarkastuksissa oli useimmiten kiinnitetty huomiota koulurakennukseen ja sen sisätiloihin, paloturvallisuuteen, tapaturmien ehkäisyyn, liikunnallisuuteen ja ergonomiaan sekä ruokaan ja ruokailutilanteeseen. Myös piha ja sen liikenne, turvallisuuden edistäminen yhteisössä ja koulutyön järjestäminen hyvinvointia edistävästi oli usein huomioitu. Esteettömyys ja yhteisön hyvinvointi saivat myös huomiota. Ehkäisevä päihdetyö jäi sitä vastoin vähäiselle huomiolle. Kysymykseen oli kommentoitu sanallisesti, että asuntolaan oli kiinnitetty huomiota tarkastuksessa.

Taulukko 10. Tilatarkastus: Koulun tiloista tarkastettiin	
Osa koulusta	5
Koko koulu	1
En ole tehnyt tarkastuksia	2
Yht.	8

Taulukko 11. Kouluterveydenhoitaja seurannut koulun tilatarkastuksessa ilmenneiden epäkohtiin puuttumista	
Kyllä	3
En	2
En ole tehnyt tarkastuksia	3
Yht.	8

Viisi vastaajaa kertoi tarkastaneensa TeTuHy-tarkastuksissa osan koulusta ja yksi vastaaja kertoi tarkastaneensa koko koulun. Syiksi siihen, ettei koko koulua ollut tarkastettu, mainittiin terveystarkastajan ajankäyttö, ja että ruokala ja keittiö olivat juuri remontoitu. Keittiöt olivat muuallakin jääneet tarkastusten ulkopuolelle, koska niissä toteutettiin omat tarkastuksensa. Tarkastukseen mukaan oli valikoitunut tiloja myös aiempien selvitysten ja toteutettujen kyselyiden pohjalta.

Kolme vastaajaa oli seurannut TeTuHy-tarkastuksissa ilmenneiden epäkohtien korjaamista, kaksi ei. Kolme vastaajaa kommentoi vastaustaan sanallisesti. Yksi totesi seuraavansa epäkohtiin puuttumista silloin tällöin. Yksi totesi tekevänsä seurantaan keskustelemalla henkilökunnan kanssa ajoittain. Yksi oli käynyt yhteisessä palaverissa epäkohdat läpi ja tarkistanut, ovatko korjaukset toteutuneet.

Taulukko 12. Kouluterveydenhoitajat, jotka käyttäneet THL:n valmiita lomakkeita raportoidessa	
Kyllä	1
En	5
En ole tehnyt tarkastuksia	2
Yht.	8

Taulukko 13. TeTuHy-tarkastuksista raportoidut	
Työterveyshoitaja	1
Terveystarkastaja	4
Koulu/opiskeluterveydenhoitaja	5
Joku muu	0
En ole tehnyt tarkastuksia	2
Yht.	12

THL:n tekemiä valmiita lomakkeita TeTuHy-tarkastusten raportoinnissa oli käyttänyt yksi vastaaja, viisi ei lomakkeita ollut käyttänyt. Neljä oli kommentoinut vastaustaan sanallisesti, ja kaikilla kommentoijilla syynä lomakkeiden käyttämättömyyteen oli, ettei THL:n lomakkeita ollut vielä käytettävissä tarkastuksia tehtäessä. Yksi mainitsi tehneensä tarkastuksen vuonna 2014. Viisi vastaajaa kertoi kouluterveydenhoitajan raportoivan TeTuHy-tarkastuksista, neljä terveystarkastajan ja yhden vastaajan mukaan työterveyshoitaja raportoi tarkastuksista.

Taulukko 14. Tehdystä TeTuHy-tarkastuksesta tiedotettu eteenpäin	
Kyllä	4
Ei	2
En ole tehnyt	2
Yht.	8

Neljä vastaajaa kertoi tiedottaneensa tehdyistä TeTuHy-tarkastuksista eteenpäin, kaksi vastaajaa ei. Sanallisesti vastausta oli tarkennettu mainitsemalla, että tiedottajana oli toiminut terveystarkastaja, terveydenhoitaja ja koulutuspäällikkö. Tehdystä TeTuHy-tarkastuksesta oli tiedotettu tekniseen- ja sivistysvirastoon sekä johdolle. Myös taho, jonka tehtäviin kuului havaittu epäkohta korjata, oli tiedotettu. Yhden vastaajan mu-

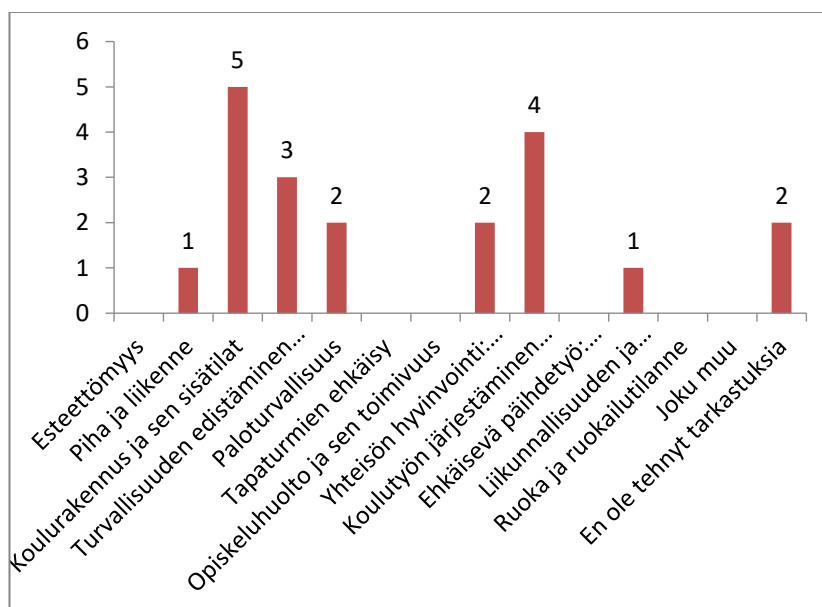
kaan tiedottaminen oli vasta suunnitteilla, ja toisen mukaan oppilashuollossa oli suunniteltu tiedottamisesta tarkastukseen osallistujille, koulutoimenjohtajalle, vanhemmille ja oppilaille.

8.2 Kouluterveydenhoitajien rooli terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksessa heidän omasta näkökulmastaan

Opinnäytetyön toista tutkimustehtävää, millainen on kouluterveydenhoitajien rooli TeTuHy-tarkastuksessa heidän omasta näkökulmastaan, selvitettiin osittain samoilla kysymyksillä kuin ensimmäistä tutkimustehtävää. Toisen tutkimustehtävän tulokset on raportoitu raportin luvussa 8.1. Yhteenvetona voidaan todeta, että kouluterveydenhoitajien tehtäviksi TeTuHy-tarkastuksissa muodostui TeTuHy-tarkastuksen koollekkutsuminen, TeTuHy-tarkastuksen ajankohdan selvittäminen, epäkohtiin puuttumisen seuraaminen, raportointi ja tiedottaminen. (Taulukot 8, 9, 11, 12, 13 ja 14)

8.3 Terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen tärkeimmät aiheet kouluterveydenhoitajien näkökulmasta

Opinnäytetyön kolmannessa tutkimustehtävässä haluttiin selvittää, mitä aiheita kouluterveydenhoitajat pitävät tärkeimpinä aiheina TeTuHy-tarkastuksia tehdessään.

Kuvio 6. Kouluterveydenhoitajien mielestä tärkeimmät aiheet TeTuHy-tarkastuksissa

Kahdeksasta vastaajasta viisi oli valinnut TeTuHy-tarkastuksen kolmen tärkeimmän aiheen joukkoon koulurakennuksen ja sen sisätilojen tarkastamisen. Toisella sijalla oli koulutyön järjestäminen hyvinvointia tukevasti (neljä valintaa) ja kolmanneksi tärkeimpänä kouluterveydenhoitajat pitivät turvallisuuden edistämistä yhteisössä ja sen ympäristössä (kolme valintaa). Paloturvallisuus ja yhteisön hyvinvointi: psykososiaalinen hyvinvointi (sosiaalisuuden, tunne-elämän ja persoonallisuuden tukeminen) saivat molemmat kaksi valintaa kolmen tärkeimmän aiheen joukkoon. Sitä vastoin esteettömyyttä, tapaturmien ehkäisyä, opiskeluhuoltoa ja sen toimivuutta, ehkäisevää päihdetyötä sekä ruokaa ja ruokailutilannetta ei yksikään vastaaja valinnut tärkeimpien aiheiden joukkoon. Kyselyyn vastaajat eivät olleet perustelleet valintojaan, eikä vastaajista kukaan ollut lisännyt joku muu, mikä- tarkennukseen omaa mielipidettään. Kaksi vastaajaa ilmoitti, ettei ole koskaan tehnyt tarkastuksia.

8.4 Kouluterveydenhoitajille suunnatun kyselyn yhteenveto

Terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen kehittäminen

Suurin osa vastaajista oli tutustunut THL:n oppaaseen ainakin osittain, mutta ainoastaan yksi oli toteuttanut tarkastuksen oppaan ilmestymisen jälkeen sen mukaisesti.

”... kun seuraava tarkastus ajankohtainen, uskon siitä olevan apua tarkastuksen tekemiseen.” (K6)

Vastaajista osa oli sitä mieltä, että oppaasta ei saada käytännön hyötyä TeTuHy-tarkastuksien tekemiseen, ja osa taas sitä mieltä, että oppaassa annetaan riittävät ja tarkat ohjeet.

”... antaa raamit tarkastukselle, mutta ei tarkempia käytännön neuvoja.” (K8)

”... tarkastukselle annetaan riittävät ja hyvät ohjeet, tarkastus helppo toteuttaa. Seuranta ja jatkuvuus tulee näin toteutumaan paremmin.” (K1)

TeTuHy-tarkastukseen voi osallistua joko toimittamalla tarkastusta varten omaan toimialaan liittyviä tietoja tai osallistumalla tarkastustilaisuuden palaveriiniin ja tilakierrokseen (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 9, 23). TeTuHy-tarkastuksen kiinteistön

tarkastustilaisuudessa olivat usein mukana koulun rehtori, tekninen toimi tai kiinteistön huollon edustaja, terveystarkastaja (terveydensuojeluviranomainen) ja kouluterveydenhoitaja, kuten THL:n oppaan mukaan tarkastustilaisuudessa kuuluukin olla (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 23).

THL:n oppaan mukaan TeTuHy-tarkastusta varten kerätään kolmenlaista taustatietoa, eli tarkastusvälillä kertynyttä tietoa, tarkastusta varten tehtävät kyselyt ja selvitykset, sekä oppilaitoksen toimintamallit ja käytännöt (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 18). Kysymykseen tarkastusvälillä kertyneen tiedon tallentamisesta olivat vastaajat vastanneet yleisestikin tarkastusta varten tarvittavan tiedon ja siitä tehtävän raportin tallentamisesta. Niiltä, jotka eivät osallistuneet tilakierrokseen, ei kyselyn vastausten perusteella kysytty tietoa tarkastusta varten useastikaan.

Kerätyn tiedon tallentamiseen oli kyselyn mukaan useita tapoja. Tietoa säilytettiin kouluterveydenhoitajan muistitikulla, tulosteina tai kouluilla kansioissa. Vastauksesta ei käy ilmi, onko kansio sähköinen vai fyysinen. Raportteja säilytettiin niin paperi- kuin sähköisinä versioina.

TeTuHy-tarkastuksen aloituspalaverissa esiin tulleet seikat, sattuman kautta valikoituminen ja erityiset riskit määrittävät tilakierroksella läpikäytävät koulun tilat. Myös aiemmat epäkohdat ja huoli tilan kunnosta olivat syitä tilan tarkastamiseen (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 25). Kyselyn mukaa tehdyissä TeTuHy-tarkastuksissa koko koulurakennus kierrettiin yhdessä tehdyssä TeTuHy-tarkastuksessa, muissa kierrettiin vain osa koulurakennuksesta. Tilat valikoituivat mukaan tilatarkastukseen joko tilaan tehtävien muiden tarkastusten tai käytettävissä olevan ajan mukaan. Yhden vastaajan mukaan tilakierros toteutettiin

”...aiempien selvitysten ja toteutettujen kyselyiden pohjalta” (K8)

THL:n oppaan mukaan kouluterveydenhoitajien tekemänä raporttina TeTuHy-tarkastuksesta voivat olla THL:n sähköiset lomakkeet, jotka kokoavat oppilaitosta koskevan, eri tahoilta saadun tiedon yhteen. Täytetty lomake tulisi tallentaa joko skannattuna tai lukittuna pdf-tiedostona. Tallentaminen on kouluterveydenhuollon tehtävä. (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 25.) THL:n valmiita lomakkeita ei ollut saatavilla silloin,

kun suurin osa kyselyyn vastaajista oli tehnyt TeTuHy-tarkastuksia. Raportit TeTuHy-tarkastuksista tekivät kouluterveydenhoitajat, terveystarkastajat ja työterveyshuolto.

”Raportti tehtiin vanhaa mallia käyttäen, uusia lomakkeita ei ollut tuolloin käytössä.”
(K5)

THL:n oppaan mukaa TeTuHy-tarkastuksen tiedottamisvastuusta voidaan sopia opiskeluhuoltoryhmässä. Jokainen taho voi ottaa vastuulleen tiedottamisen omaan viite-ryhmäänsä. Tehdyn tarkastuksen ja sen tulosten lisäksi tiedotetaan myös jatkotoimien ajankohdasta ja tehdyistä seurannoista. Oppilaat, huoltajat, oppilaitoksen henkilöstö, opiskeluhuollon ohjausryhmä, oppilaitoksen johtokunta, vanhempainyhdistys, oppilaskunta ja yhteistyökumppanit ovat niitä, joille tehdystä TeTuHy-tarkastuksesta tiedotetaan. (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 25.) Kouluterveydenhoitajille suunnatun kyselyn mukaan tehdyistä TeTuHy-tarkastuksista tiedotettiin eteenpäin, mutta osittain tiedottaminen oli vielä suunnitteluasteella.

Kouluterveydenhoitajille suunnatussa kyselyssä kysyttiin myös kouluterveydenhoitajien omaa mielipidettä TeTuHy-tarkastuksista ja niiden sujumisesta. Tähän sanalliseen kysymykseen saatiin kuusi vastausta.

”Tarkastus sujui suunnitelmien mukaan.” (K1)

”Sujuneet hyvin, isolle joukolle vaikeuksia löytää sopiva ajankohta.” (K2)

”Tähän mennessä päällekkäisiä tarkastuksia (samoja asioita käyty läpi tth:n, työsuojelun, auditoinneissa ym ym) tarkastuksissa” (K3)

”... Erittäin laaja ja työläs, tuleeko siihen käytetty aika todella käytännössä hyödynnettyä niin, että siitä on todellista merkitystä oppilaille.” (K4)

”Seuraavan tarkastuksen ajankohta on jo sovittu keväälle 2017. Tuolloin on mukaan kutsuttu huomattavasti suurempi osallistujajoukko, mm työsuojelusta, tth:sta, oppilaiden ja opiskelijoiden edustaja, vanhempien edusta, opettajien edustaja... Myös raportti tullaan kirjoittamaan THL:n lomakkeita käyttäen.” (K5)

”Käytännön ohjeita tarvitaan, työ painottui liiaksi kouluterveydenhuoltoon.” (K8)

Lisäksi yksi vastaaja oli kommentoinut TeTuHy-tarkastusta kyselyn palautteeseen seuraavasti.

”Toivon oppaasta olevan hyötyä, mutta kaipaan kyllä edelleen yhteneväistä linjausta ja selkeää ohjetta ... miten meidän kuuluu tämä käytännössä tehdä. ... meiltä terveydenhoitajilta odotetaan että ... tehdään, ilman että siihen annetaan selkeää ohjeistusta.” (K6)

Kouluterveydenhoitajille suunnatun kyselyn mukaan kehitettävää TeTuHy-tarkastusprosessissa on taulukon 16 mukaisissa osa-alueissa.

Taulukko 15. Asiat, joissa TeTuHy-tarkastusprosessissa on kehitettävää
Ohjausryhmän toiminta
Tiedon kerääminen
Kertyneen tiedon tallentaminen
Oppilaiden ja vanhempien osallisuuden lisääminen
Tiedottaminen
Epäkohtiin puuttumisen seuranta
THL:n lomakkeiden käyttö
Kouluterveydenhoitajan rooli
Opiskeluhoolto ja sen toimivuus (sisältää lasten mielenterveyden edistämisen)

Kouluterveydenhoitajan rooli terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksessa

THL:n oppaan mukaan TeTuHy-tarkastusten koollekutsuminen on luonteva kouluterveydenhuollon tehtäväksi (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 13), ja kaikkien vastaajien mukaan kouluterveydenhoitaja toimii TeTuHy-tarkastusten kokoonkutsujana toteutetuissa tarkastuksissa. Roolia koollekutsujana ei aina koeta helpoksi, koska

”...isolle joukolle vaikeuksia löytää sopiva ajankohta.” (K2)

TeTuHy-tarkastusten ajankohdista kouluterveydenhoitajat olivat saaneet tiedon edellisen tarkastuksen raportista, rehtorilta, kollegalta tai esimieheltään. Ohjausryhmältä ei tietoa kertonut saaneensa yksikään vastaaja.

THL:n oppaan mukaan tilatarkastuksen yhteenvetopalaverissa sovitaan tarvittavista jatkotoimenpiteistä ja määritetään niistä vastaavat tahot. Jokainen toimijataho vastaa itse vastuulleen tulleista toimenpiteistä, mutta kouluterveydenhuolto on veloitettu

seuraamaan jatkotoimien toteutumista vuosittain. Kouluterveydenhuolto ei ole kuitenkaan vastuussa tekemättömistä, muiden vastuilla olevista jatkotoimenpiteistä. (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 14). Kyselyn mukaan noin puolet kouluterveydenhoitajista seurasi jatkotoimien toteutumista. Seuranta tapahtui keskustelemalla toimenpiteistä koulun henkilökunnan kanssa.

THL on julkaissut kaksi sähköistä lomaketta, jotka liittyvät TeTuHy-tarkastuksiin. Sähköiset lomakkeet keräävät yhteen kaikki eri tahoilta kertyneet tiedot. Yhteenveto-lomaketta voidaan tilatarkastuksen jälkeen kierrättää osallistujien keskuudessa ja täsmentää tarvittaessa. Täytetty lomake skannataan tai lukitaan pdf-versiona, ja kouluterveydenhuolto huolehtii sen arkistoinnista. Se toimitetaan myös kaikille tarkastustilaisuuteen osallistuneille ja tietoja toimittaneille tahoille. Tarkastukseen osallistuneet tahot voivat tehdä omat raporttinsa tehdystä tarkastuksesta. (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 27.)

Kouluterveydenhoitajille suunnatun kyselyn vastausten mukaan TeTuHy-tarkastuksesta raportoi kouluterveydenhoitaja, työterveyshoitaja ja terveystarkastaja. Kouluterveydenhoitajista yksi oli käyttänyt THL:n valmista lomaketta raportointiin, viisi ei ollut käyttänyt. Syynä oli se, että lomakkeita ei viimeksi tehdyssä tarkastuksessa ollut vielä saatavilla. Kouluterveydenhoitajille suunnatun kyselyn vastausten perusteella TeTuHy-tarkastuksista tiedotti eteenpäin neljä vastaajaa, kaksi ei tiedottanut.

Kouluterveydenhoitajille suunnatun kyselyn mukaan kouluterveydenhoitajien tehtäviksi TeTuHy-tarkastusprosessissa muodostui taulukon 17 mukaiset roolit.

Taulukko 16. Kouluterveydenhoitajan roolit
Koollekutsuja
TeTuHy-tarkastuksen ajankohdan selvittäjä
Raportoija
Tiedottaja
Epäkohtien toteutumisen seuraaja

Terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen tärkeimmät aiheet kouluterveydenhoitajien mielestä

TeTuHy-tarkastusten tärkeimmiksi aiheiksi kouluterveydenhoitajat kuvasivat koulurakennuksen ja sen sisätilojen tarkastamisen. Koulutyön järjestäminen hyvinvointia tukevasti ja turvallisuuden edistäminen kouluyhteisössä ja sen ympäristössä koettiin myös tärkeiksi. Paloturvallisuus, samoin kuin yhteisön hyvinvointi, saivat molemmat kaksi valintaa kolmen tärkeimmän aiheen joukkoon.

Taulukko 17. TeTuHy-tarkastuksen tärkeimmät aiheet kouluterveydenhoitajien mielestä (kyselyn mukaan)	
Koulurakennus ja sen sisätilat	5 valintaa
Koulutyön järjestäminen hyvinvointia tukevasti	4 valintaa
Turvallisuuden edistäminen yhteisössä ja sen ympäristössä	3 valintaa
Paloturvallisuus	2 valintaa
Yhteisön (psykososiaalinen) hyvinvointi: (sosiaalisuuden, tunne-elämän ja persoonallisuuden tukeminen)	2 valintaa
Piha ja liikenne	1 valinta
Liikunnallisuuden ja ergonomian edistäminen	1 valinta
Esteettömyys	0 valintaa
Tapaturmien ehkäisy	0 valintaa
Opiskeluhoito ja sen toimivuus	0 valintaa
Ehkäisevä päihdetyö	0 valintaa
Ruoka ja ruokailutilanne	0 valintaa

9 KOLMAS SYKLI: TERVEYDENHOITAJIEN HAASTATTELUT

Haastattelu sopii sekä laadulliseen että määrälliseen tutkimukseen. Selvitettäessä ja täsmennettäessä tutkimustehtävää ja siihen vaikuttavia tekijöitä voidaan käyttää haastattelun eri muotoja. Erityisesti, jos muutoksen kohteena ovat ihmiset ja heidän toimintansa, muutoksen arviointi edellyttää usein haastatteluita tai kyselyjä faktatiedon saamiseksi. Haastattelu voidaan luokitella osallistujien lukumäärän, strukturoinnin tason ja toteutustavan mukaan. (Kylmä & Juvakka 2007, 77). Haastattelu voidaan jakaa osallistujamäärän mukaan yksilö- tai ryhmähaastatteluiksi, kysymystyyppin mukaan lo-make-, teema- ja syvähaastatteluiksi sekä toteutustavan mukaan kasvotusten tapahtuvaksi tai puhelinhaastatteluksi. (Kananen 2014a, 87.; Kylmä & Juvakka 2007, 77).

Haastattelut eivät ole yksiselitteisiä, ja analysointivaiheessa tutkija tulkitsee tutkittavan sanomisia, ja muodostaa siitä tutkimustuloksen. (Kananen 2014b, 71-72). Haastattelu on aina kahden ihmisen välinen vuorovaikutustapahtuma, jossa haastateltava kertoo tutkijalle kokemuksiinsa kohteena olevasta ilmiöstä. Haastattelijan asenne haastateltavaa kohtaan vaikuttaa tilanteeseen, ja tutkijan on rakennettava luottamuksellinen ilmapiiri kunnioittavalla, arvostavalla ja kiinnostuneella asenteellaan. (Kananen 2014a, 71-72). Haastattelut tapahtuvat aina haastateltavan ehdoilla, ja haastattelijan on osattava asettua hienovaraisen ohjaajan ja kuuntelijan rooliin. (Kananen 2014a, 97)

Opinnäytetyön intervention, eli terveydenhoitajille suunnattua kyselyä ja siinä esiintulleita asioita tarkennettiin joiltakin osin kasvokkain tapahtuvilla, avoimilla yksilöhaastatteluilla, jotka kysymystyyppin mukaan ovat lähellä toimintatutkimuksessa usein käytettyä teemahaastattelua. Teemahaastattelussa edetään etukäteen valittujen teema-aiheiden mukaisesti (taulukko 19), ja tarkat kysymykset, järjestys ja muoto puuttuvat. Avoimessa haastattelussa taas määritettynä on keskustelun kohteena oleva ilmiö, ja haastattelija etenee haastateltavan ehdoilla syventäen kysymyksiä ja rakentamalla haastattelua vastausten pohjalta. (Heikkinen 2007, 110.)

Opinnäytetyön alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoituksena oli haastatella kaikki kymmenen kouluterveydenhoitajaa, mutta ajanpuutteen vuoksi (Heikkinen 2007, 109) ajatuksesta luovuttiin. Opinnäytetyön tekijän harkinnanvaraisesti valitsemat kaksi haastateltavaa tietävät TeTuHy-tarkastuksista paljon, ja heitä voidaankin pitää avaintiedonantajina (Heikkinen 2007, 109). Lisäksi haastateltavien koulut, oppilaiden ikäjakauma ja määrä eroavat toisistaan huomattavasti. Näin saatiin samasta ilmiöstä kaksi toisistaan eroavaa näkökulmaa.

Toimintatutkimuksen syklisen spiraalin periaatteen mukaisesti parempiin tuloksiin pyritään toimintaa seuraavissa sykleissä (Virtuaali amk 2017). Opinnäytetyön tekijän näkökulmasta erityisen kiinnostaviksi haastatteluteemoiksi muodostuivat TeTuHy-tarkastuksiin liittyvän tiedon tallentaminen siten, että se olisi helposti kaikkien TeTuHy-tarkastuksiin osallistuvien saatavilla ja käytettävissä, sekä opiskeluhoito ja sen toiminta- vaihtoehdon jääminen ilman yhtään valintaa TeTuHy-tarkastuksen tärkeimpiä aiheita kysyttäessä. Opiskeluhoollolla ja sen toiminnalla on merkittävä rooli kouluyhteisön hyvinvoinnin ja lasten mielenterveyden edistämisen kannalta. Oppilaiden ja

vanhempien osallisuuden edistäminen kiinnosti opinnäytetyön tekijää myös, koska se on yksi Suomen hallituksen ja Euroopan unionin tavoitteista, jolla pyritään ehkäisemään syrjäytymistä ja torjumaan köyhyyttä (Terveys- ja hyvinvoinnin www-sivut (c) 2017).

Taulukko 18. Kouluterveydenhoitajien haastatteluiden teemat
Ohjausryhmän toiminta
Tiedon kerääminen
Kertyneen tiedon tallentaminen
Oppilaiden ja vanhempien osallisuuden lisääminen
Epäkohtiin puuttumisen seuranta
THL:n lomakkeiden käyttö
Tiedottaminen
Opiskeluhoito ja sen toimivuus
Kouluterveydenhoitajan oma rooli TeTuHy-tarkastuksissa

Opinnäytetyön haastattelut toteutettiin kesäkuussa 2017. Haastattelut nauhoitettiin opinnäytetyön tekijän puhelimeen ladatulla Ääninauhurilla, jota testattiin ennen haastatteluiden tekemisiä. Ääninauhurin todettiin olevan riittävä haastatteluiden nauhoittamiseen. Ensimmäisen haastattelun (H1) pituus oli 35 minuuttia ja 22 sekuntia, toisen (H2) 21 minuuttia ja 47 sekuntia. Opinnäytetyön tekijä litteroi nauhoitetut haastattelut, ja rivivälillä 1.5, kirjasinkoolla 12 ja Times New Roman fontilla litteroituna ensimmäisen haastattelun pituudeksi tuli yhdeksän sivua ja toisen viisi sivua. Haastattelut analysoitiin teemoittain sisällön analyysillä (LIITE 9 ja LIITE 10). Liitteessä katkoviivoilla merkityt teemat eivät olleet tutkittavien asioiden joukossa, mutta analysointivaiheessa ne tulivat esille. Kouluterveydenhoitajien rooli- teema on opinnäytetyön toinen tutkimuskysymys. Haastatteluiden analysoinnin tuloksina saatiin syventävää tietoa kouluterveydenhoitajille tehdyn kyselyn teemoista. Haastatteluita täydennettiin myöhemmin tarkentavilla lisäkysymyksillä.

10 KOULUTERVEYDENHOITAJIEN HAASTATTELUIDEN TULOKSET

Haastatteluiden tulokset erosivat joiltain osin kouluterveydenhoitajille tehdyn kyselyn tuloksista, koska kyselyn ja haastatteluiden välissä oli tehty TeTuHy-tarkastuksia.

Ohjausryhmän toiminta

Toinen haastateltava toivoi ohjausryhmän toimivan aktiivisemmin. Toisella haastateltavista ei ollut ohjausryhmän toiminnasta paljoa sanottavaa, koska TeTuHy-tarkastus oli organisoitu ilman ohjausryhmää.

”...pitäisi saada toimimaan paremmin...” (H1)

Tiedon kerääminen oppilailta ja vanhemmilta

Haastatteluiden mukaan koulun henkilökunta oli kerännyt ennakkotietoa TeTuHy-tarkastusta varten oppilailta ja vanhemmilta. Tietoa oli kerätty Wilma-järjestelmän kautta tehdyillä kyselyillä. Toinen haastateltava oli tehnyt yhteenvedon Wilma-kyselystä itse, toinen haastateltava kertoi koulun henkilökunnan tehneen yhteenvedon. Toisen haastateltavan koulussa ajatuksena oli ollut haastatella oppilaita tilakierroksen yhteydessä, mutta se ei toteutunut. THL:n oppaassa oleva lista TeTuHy-tarkastuksissa vaadittavista tiedoista oli ollut ohjeena toisella haastateltavalla, ja listaa oli käytetty apuna tarkastukseen vaadittavan tiedon keräämisessä.

”...sitten kun kierretään niin samalla kysytään opiskelijoilta... ei se onnistunut, opiskelijat ei olleet paikalla...” (H2)

”...minä lähdin selvittämään...työterveyshuollosta työpaikkaselvitystiedot, työsuojelupäällikköön olin yhteydessä, AVIN tekemät tarkastustiedot... koulu toteutti hyvinvointikyselyn...” (H1)

Oppilaiden ja vanhempien osallisuuden lisääminen

Toinen haastateltava pohti oppilaskunnan ja vanhempainyhdistyksen huomioimisen ja mielipidekyselyiden lisäämistä. Eräänä mahdollisuutena haastateltava näki strukturoidun kyselyn tekemisen oppilaille ja vanhemmille. Myös toinen haastateltava mietti opiskelijoiden näkökulman huomioimisen lisäämistä.

”Oppilaskunnan jäsen tulisi vaikka mukaan tarkastukseen... vanhempain toimikuntaa ei nyt otettu millään tavalla mukaan...” (H1)

”...oppilaskunnan puheenjohtaja oli mukana aloituksessa, ei tilakierroksella... Wilman kautta kysely vanhemmille ja opiskelijoille... aina voisi enemmän opiskelijoiden näkökulmaa asioihin ottaa... (H2)

Terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastusta varten kerätyn ja siitä kertyneen tiedon tallennus

Toinen haastateltavista toivoi kertyneen tiedon tallentamiseen yhteistä, koulukohtaista kansiota, joka helpottaisi toimintaa. Kansion, ja sinne tallennettavan tiedon käyttöön haastateltava toivoi myös yhteisiä sopimuksia. Toisen haastateltavan käytössä oli Officein ohjelmapakettiin kuuluva SharePoint-toiminto. Haastateltavan mukaan kaikki TeTuHy-tarkastukseen kuuluva tieto oli nyt talletettuna samassa paikassa. SharePoint toimi haastateltavan mukaan hyvin.

”...olisi tallentaa tietoja ja kaikki pääsisi lukemaan... paljon helpompaa se yhteistyö... ” (H1)

”Siellä on ne kaikki tiedot... aika uusi juttu... nyt toimii hyvin... ” (H2)

Terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksissa havaittujen epäkohtien seuranta

Toinen haastateltava totesi, että epäkohtien korjaamisen seurantapalaveriä ei vielä ollut pidetty, mutta aika sille oli sovittuna. Toinen haastateltava totesi, ettei suurempia epäkohtia ollut tarkastuksessa havaittu, ja siksi seurantapalaveria ei nyt ollut sovittu.

”Seurantaa, sitä ei vielä ollut... keskustelutasolla olevaa... on lähtenyt tapahtumaan niitä asioita... ” (H1)

”...ei juurikaan tullut esille sellaista... ei sovittuna palaveria... ” (H2)

Tiedottamisen vastuut

Toinen haastateltava toivoi koulun henkilökunnan kanssa sopimusta tiedottamisen vastuista ja siitä, mitä tarkastuksesta tiedotetaan eteenpäin. Toinen haastateltava ei tiennyt mitä pidetystä TeTuHy-tarkastuksesta oli tiedotettu, koska koulun henkilökuntaan kuuluva oli hoitanut asian.

”...me laitettiin (kyselyn yhteenveto) vanhemmille tiedoksi ... (H1)

”...koulun henkilökunta hoitanut, en tiedä...” (H2)

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen julkaiseman oppaan käyttö

Haastatteluiden perusteella THL:n opas opastaa, vaatii ja ohjeistaa. Toinen haastateltava toivoi oppaan määrittävän selkeämmät työnjaot ja vastuut, toisaalta haastateltava koki oppaan etuna siellä olevat määritykset TeTuHy-tarkastuksessa läpikäytävistä asioista ja esimerkkikysymykset oppilaille tehtävistä kysymyksistä. Toinen haastateltava toivoi selkeämpää kuvausta terveydenhoitajan roolista tarkastuksessa ja ohjausryhmän toiminnasta.

”...hyvä, mutta jättää paljon auki rooleja ja vastuita... koulun vastuulla nämä ja nämä, th:n tämä... mitä lähdetään tekemään ensin... hyvänä koin sen että otin siitä ne mitä pitää käydä läpi... kysymyksiä oppilaille... se on liian ympärööröree...” (H1)

”...selkeästi sanottu siellä ohjeistuksessa...” (H2)

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen julkaisemien lomakkeiden käyttö

Molemmat haastateltavat olivat käyttäneet lomakkeita ja pitivät niitä hyvinä ja käyttökelpoisina. Valmiit kysymykset koettiin lomakkeessa hyväksi. Lomakkeiden täyttämiseen toivottiin vastuunjakoa ja sopimusta ajankohdasta, milloin lomake tulisi olla omalta osalta täytettynä. Lomakkeen myötä TeTuHy-tarkastuksesta todettiin tulevan strukturoidumpi.

”...tosi hyvät ja laajat... paljon tietoa...” (H1)

”...onhan tämä nyt selkeämpi... käydään kohta kohdalta... helpompi vastata kysymykseen...” (H2)

Opiskeluhoolto ja sen toimivuus

Toisen haastateltavan mukaan oppilashuolto toimi hyvin, vaikka osassa kouluja sen toimintaa vasta aloiteltiin. Opiskeluhoollon toiminta oli kehittynyt, ja opiskelijakunnan ehdotuksia oli huomioitu aiempaa enemmän. Toinen haastateltava totesi, että oppilashuolto toimii hyvin asiantuntijaryhmänä. Sen toiminta ei ole ollut kovinkaan aktiivista, mutta toimintaa on tarkoitus ruveta herättelemään. Tarkoituksena on keskittyä enemmän yhteisölliseen oppilashuoltotoimintaan.

Kouluterveydenhoitajan rooli tarkastuksessa

Haastatteluiden perusteella kouluterveydenhoitajan rooli laajentui merkittävästi kouluterveydenhoitajille suunnatun kyselyn tuloksista.

”...ei ihan tarkoituksenmukaista että niin paljon minun vastuullani...(H1)

”...minä (mukana tarkastuskierroksella)... kolme vuotta sitten tein... lähdin itse kehittämään ja kirjoittamaan... miten tarkkaan selvitettävä... mihin oli minun tehtäväni kiinnittää huomiota... ei ollut mitään selkeää... ei ole jäänyt ihan pelkästään terveydenhoitajan hartioille... (H2)

10.1 Haastatteluiden yhteenveto

Kokonaisuudessaan toinen haastateltava piti TeTuHy-tarkastusta kattavana, monesta näkökulmasta tehtynä tarkastuksena. Tarkastuksessa toteutui haastateltavan mukaan moniammatillisuus ja se tehtiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. TeTuHy-tarkastuksen lakisääteisyttä haastateltava piti hyvänä asiana. Haasteena haastateltava piti TeTuHy-tarkastuksen käytännön toteutumista ja siinä esiin tulleiden jatkotoimien huomioimista. Haasteena oli myös muiden TeTuHy-tarkastuksiin osallistuvien asenne. Toinen haastateltava totesi TeTuHy-tarkastuksen sujuneen nopeasti. THL:n lomake oli täytetty ja asioita oli selvitetty etukäteen. Haastateltavan mukaan TeTuHy-tarkastuksen toteuttamisen vastuu pitäisi olla kouluterveydenhoitajan yläpuolella. Vastuunkantajan suhtautuessa tarkastukseen tosissaan, tarkastus sujuu ongelmitta ja se tulee tehtyä ja kirjattua kunnolla.

”...kattava...esiin asioita joita ei muuten tulisi... mahdollistaa monen näkökulman... hyvä että lakisääteinen... haaste se miten käytännön toteutus saadaan toimimaan... tämä on koulun hyväksi... vähentää yhteisiä tarkastuksia... se on se asenne...” (H1)

”...nopeesti kiersimme tämän... edeltävästi ei palaveria eikä jälkikäteenkään... oli ottanut jo etukäteen selvää asioista... täytti kaavakkeen melkeinpä etukäteen... otti nämä tarkastukset tosissaan... ylempää se tulee, et joku vaan ottaa vastuun...” (H2)

Opinnäytetyön ensimmäiseen tutkimustehtävään Miten TeTuHy-tarkastuksen prosessia voidaan kehittää, saatiin taulukon 20 mukaiset vastaukset.

Taulukko 19. Haastatteluiden teemat ja kehittämisehdotukset:
Ohjausryhmän toiminta: aktiivisempaa toimintaa
Tiedon kerääminen: strukturoitu kysely koulun henkilökunnalle ja muille osallisille
Kertyneen tiedon tallentaminen: yhteinen, kaikkien osallisten käytössä oleva sähköinen kansio tai muu vastaava.
Oppilaiden ja vanhempien osallisuuden lisääminen: kutsu TeTuHy-tarkastukseen, strukturoidut mielipidekyselyt Wilman välityksellä
Epäkohtiin puuttumisen seuranta: seurantalaverien sopiminen
THL:n lomakkeiden käyttö: sopimus lomakkeiden täyttämistä, vastuut
Tiedottaminen: sopimus siitä, mitä tiedotetaan ja kenellä vastuu
Opiskeluhuollon toiminta: aktivointia, herättelyä

Opinnäytetyön toisen tutkimustehtävän Millainen on kouluterveydenhoitajien rooli TeTuHy-tarkastuksessa heidän omasta mielestään, vastauksena on taulukkoihin 20 ja 21 listatut roolit:

Taulukko 20. Kouluterveydenhoitajan roolit kyselyn perusteella	
Koollekutsuja	Tiedottaja
TeTuHy-tarkastuksen ajankohdan selvittäjä	Raportoija
Epäkohtien toteutumisen seuraaja	

Taulukko 21. Kouluterveydenhoitajan roolit haastatteluiden perusteella				
esittelijä	kehittäjä	osallistuja	kokoonkutsuja	suunnittelija
yhteenvedon tekijä	puheenjohtaja	vaatija	kirjaaja	vastuidenjakaja
tiedonkerääjä	tiedonjakaja	tiedottaja	vastuidenkantaja	

Haastateltavien mukaan terveydenhoitajien rooli TeTuHy-tarkastuksessa on iso ja epäselvä, siksi haastateltavat toivoivatkin vastuiden muutosta ja suositusta TeTuHy-tarkastuksen roolijakoihin. Terveydenhoitajan rooli yhtenä TeTuHy-tarkastuksen oman alansa asiantuntijana ei noussut esille kyselyissä eikä haastatteluissa.

11 NELJÄS SYKLI: BENCHMARKING SÄHKÖISESTÄ TIEDON TALLENNUKSESTA

THL:n opas-julkaisussa Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos, on julkaistu terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen Joensuun toimintamalli. Joensuun toimintamallin ja terveydenhoitajien kyselyn ja haastatteluiden myötä ajatus TeTuHy-tarkastuksista kertyneen tiedon sähköisestä tallentamisesta heräsi opinnäytetyön tekijän mielessä.

Toimintatutkimuksessa tiedonkeruumenetelmät voivat vaihdella tilanteen mukaan (Kananen 2014a, 77). Tässä opinnäytetyössä sähköistä kansiota koskevaa tietoa kerättiin käyttäen soveltaen benchmarking-menetelmää, joka ei ole varsinaisesti toimintatutkimuksen tiedonkeruumenetelmä. Benchmarking on vertaamista, vertailua ja kiinnostusta siitä, miten ja mitä muut tekevät. Benchmarking voi tarkoittaa mitä tahansa vertailevaa arviointia. Opinnäytetyössä benchmarkingia käytetään parhaiden käytänteiden omaksumiseen, eli pyritään identifioimaan toisen laadukkaita toimintatapoja ja soveltamaan niitä mahdollisuuksien mukaan omaan organisaatioon. (Karjalainen 2002, 6.)

11.1 Benchmarking Joensuu

Opinnäytetyön tekijä oli sähköpostitse yhteydessä Joensuun koulu- ja opiskeluhuollon osastonhoitajaan. Joensuun malli on toimiva, selkeä ja yksinkertainen, ja siksi mielenkiintoinen. Joensuun mallissa kokoonnutaan vuoden alussa yhteispalaveriin, jossa aikataulutetaan tulevan vuoden TeTuHy-tarkastukset. Koordinaatiovastuu on koulu- ja opiskeluterveydenhuollolla. Maakunnallisessa sähköisessä verkossa sijaitsevaan koulukohtaiseen kansioon on pääsy kaikilla toimijatahoilla (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 29), kuitenkin koulun rehtorilla ja koulukohtaisesti valitulla yhdellä koulun henkilöstöön kuuluvalla on pääsy ainoastaan oman koulunsa kansioon (Parkkinen 2017).

Jokainen toimijataho vie oman vastualueensa asiakirjat kansioon taustatiedoksi ja muiden nähtäväksi (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 29). Terveysvalvonta, joka tekee oman tarkastuksensa samaan aikaan TeTuHy-tarkastuksen kanssa, tallentaa omat asiakirjansa kansioon (Parkkinen 2017). Oppilaskunta ja vanhemmat täyttävät omat kyselynsä, joiden avulla päästään selvyyteen siitä, minkälainen on koulun oppimisilmapiiri (Seppänen 2015). Kyselyt skannataan sähköiseen kansioon, sinne talletetaan myös terveydenhoitajien tekemät sisäilmailmoitukset, laajojen terveystarkastusten yhteenvedot ja työsuojelun tekemät riskiarviot (Parkkinen 2017).

Kansiossa olevan aineiston avulla tunnistetaan ennakolta tarkastuksessa huomioitavat asiat, jotka käydään ennen kiinteistökierrosta yhdessä läpi aloituspalaverissa. Tarkastuslomake täytetään yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä ennakolta ja täydennetään yhdessä kiinteistökierroksen jälkeen ja talletetaan sähköiseen kansioon. Jokaisella tarkastukseen osallistuneella on mahdollisuus käydä tekemässä korjauksia ja tarkennuksia tarkastuslomakkeeseen. Tarkastuslomakkeeseen muutoksia voi tehdä kahden viikon ajan, sen jälkeen se suljetaan. (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 29.)

Kiinteistökierroksella havaitut tarvittavat mittaukset ja muut selvitykset tehdään myöhemmin eri käynnillä. Jokainen seuraa oman toimialaansa liittyvien asioiden korjaamista. (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 29.) Kansioita täydennetään ja tietoja lisätään kolmen vuoden aikana ja ne käydään läpi kolmen vuoden välein (Parkkinen 2017).

11.2 Benchmarkin Sataedu

Näkemyksistä, että yhteistä, koulukohtaista sähköistä kansiota ei välttämättä tarvita, muodostui haastatteluiden aikana. Tiedon yhtenäiseen tallennukseen voidaan käyttää muitakin menetelmiä. Opinnäytetyön tekijä sai tiedon Sataedussa meneillään olevasta TeTuHy-tarkastusten kehittämistyöstä. Sataedu on Satakunnan koulutuskuntayhtymä, joka järjestää toisen asteen ammatillista perustutkinto-, lisä- ja täydennyskoulutusta. Opiskelijoita Sataedussa on noin 3000, ja toimipaikkoja on kuudessa kunnassa. (Sataedu 2017.) Opinnäytetyön tekijä otti sähköpostilla yhteyttä Sataedun opiskelupalvelupäällikköön ja sopi tapaamisen Kokemäen toimipisteelle. Tapaamisen aiheena oli Satedun TeTuHy-tarkastusten kehittämistyö, erityisesti TeTuHy-tarkastuksen dokumenttien hallinta.

Sataedun opiskelupalvelupäällikkö on luonut Officen SharePointiin työtilan TeTuHy-tarkastuksien dokumenttien säilyttämistä, jakamista ja käyttämistä varten. SharePointin työtila on Sataedun intraverkossa, ja se on julkinen kaikille Sataedun intran käyttäjille. Ryhmän luojana Sataedun opiskelupalvelupäällikkö on kutsunut työtilaan mukaan kaikki ne, jotka kuuluvat TeTuHy-tarkastukseen, ja ainoastaan nämä ryhmään mukaan kutsutut voivat tehdä muutoksia työtilassa. Työtilan pääsivulle on päivitetty

yleistä, kaikkia toimipisteitä koskevaa tietoa. Jokaisella toimipisteellä on lisäksi oma alue, jossa on toimipistettä koskeva tieto. (Salmi 2017.)

12 BENCHMARKING TULOKSET

Joensuun benchmarkingilla oli tarkoitus selvittää, miten Joensuussa käytössä oleva sähköinen kansio on luotu, miten se toimii kahden hallinnon alaisena ja miten koulukohtaisen kansion käyttäjät sähköiseen kansioon suhtautuvat. Benchmarking tehtiin maaliskuu-huhtikuun aikana sähköpostin välityksellä.

Joensuussa on Pohjois-Karjalan yhteinen tietojärjestelmätoimija PTTK (Pohjois-Karjalan tietotekniikkakeskus Oy), jolla on yhtenäinen maakunnallinen verkko (Parkkinen 2017). Kansalaisille tarkoitettujen sähköisten palvelujen verkko on syntynyt Pohjois-Karjalan kuntien tieto- ja viestintätekniisten yhteistyön tuloksena. Hanke maksoi yhteensä noin kaksi miljoonaa euroa, ja osan siitä rahoitti Euroopan aluekehitysrahasto. (Euroopan komission www-sivut 2007). Verkossa on myös asema, jossa on joka koululle luotuna oma kansio TeTuHy-tarkastuksia varten.

Maakuntaverkko on merkittävässä roolissa sähköisen kansion luomisessa ja käyttämisessä. Opinnäytetyön tekijän toimintaympäristössä ei tällaista maakunnallista verkkoa ole, joten sähköisen kansion luominen ei onnistu. Sataedun toimintatapa SharePointin työtilassa on helpommin luotavissa ja käytettävissä, joten sen käyttöönotto vaikuttaa sopivammalta opinnäytetyön tekijän toimintaympäristössä.

13 VIIDES SYKLI: KOULUN TERVEELLISYYDEN, TURVALLISUUDEN JA HYVINVOINNIN TARKASTUS

Terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen toimintamalli pilotoitiin opinnäytetyön kohteena olevassa alakoulussa syksyllä 2017. Tieto tarkastuksen ajan-

kohdasta saatiin edellisen tarkastuksen raportista. Tarkastukseen kutsuttiin toimintamallin mukaisesti moniammatillinen tiimi, ja sähköpostilla esitetty kutsu lähetettiin osallistujille hyvissä ajoin. Työterveyshuolto jäi pois tarkastuksesta, koska se oli tehnyt oman tarkastuksensa lähimenneisyydessä, eikä kiinteistön omistajan edustus osallistunut tarkastukseen. Tarkastukseen osallistui terveydenhoitajan lisäksi vanhempien ja oppilaiden edustajat, rehtori, työsuojeluvaltuutettu sekä terveystarkastaja.

Tarkastus eteni toimintamallin mukaisesti, vaikka varsinaista toimintamallin kuvausta ei tarkastuksessa ollut mukana. Tarkastus aloitettiin alkupalaverilla, ja siinä esiin tulleiden seikkojen mukaisesti päätettiin, mitä osia koulusta kierretään. Tilakierroksen jälkeen tehtiin yhteenveto ja todettiin epäkohdat. Yhdessä päätettiin, miten tarkastuksen raportit lähetetään eteenpäin, ja kuka informoi tehdystä tarkastuksesta ketäkin. THL:n lomakkeet täytettiin etukäteen niiltä osin, kuin se oli mahdollista. Tarkastuksen lopuksi täytettäväksi tarkoitetut kohdat jäivät täyttämättä, mutta tiedot lisättiin jälkeensä lomakkeisiin.

Oppilaiden ja vanhempien ääni saatiin tarkastuksessa kuuluviin. Vanhempien edustajana oli vanhempainyhdistyksen puheenjohtaja, ja kokoukseen oli kutsuttu mukaan kaksi kuudesluokkalaista oppilasta kertomaan näkemyksiään. Lisäksi kuraattori ja erityisopettaja antoivat tietoa tekemästään työstä alakoulussa. Tarkastus painottui paljon fyysisen ympäristön tarkastamiseen, ja yhteisön hyvinvointi, turvallisuus ja lasten mielenterveyden edistäminen jäivät vähemmälle huomiolle. Kuitenkin niitäkin tarkasteltiin, ja terveystarkastaja totesikin fyysisen ympäristön vaikuttavan osaltaan yhteisön hyvinvointiin ja lasten mielenterveyteen. Todettiin myös opettajien hyvinvoinnin edistävän lasten mielenterveyttä, ja olevan siksi tärkeää.

SharePoint toimii pilotoitokoulussa dokumenttien sähköisenä säilytyspaikkana, mutta siellä olevien dokumenttien muokkaaminen ei onnistunut toivotulla tavalla. Dokumentit on päivitettävä erikseen ja lisättävä sen jälkeen SharePointiin. Myöskään kaikki SharePointin käyttäjät eivät päässeet lukemaan kaikkia SharePointissa olevia, lähinnä pdf-muotoisia dokumentteja. Mikäli SharePoint halutaan ottaa käyttöön koko laajuudessaan, vaatii sen käyttöönotto vielä panostusta.

14 TOIMINTATUTKIMUKSEN SYKLIEN SPIRAALI

Opinnäytetyön syklit noudattavat Linturin (2000) syklistä spiraalia, johon kuuluvat toiminnan suunnittelu, itse toiminta, toiminnan havainnointi ja reflektointi. Opinnäytetyö **ensimmäiseen sykliin** sisältyi kirjallisuuskatsaus, jossa haettiin aiempaa tietoa lasten mielenterveyden edistämisestä ja koulu yhteisön hyvinvoinnista. Puolakka (2013), Ahonen (2014), Piispanen (2008) ja Nuikkinen (2009) totesivat fyysisellä ympäristöllä olevan merkitystä yhteisön hyvinvoinnille, ja tehdyn kirjallisuuskatsauksen tuloksena syntyi peruste TeTuHy-tarkastuksien tekemiselle, ja opinnäytetyön taustalla vaikuttavan lasten mielenterveyden edistämisen ja yhteisön hyvinvoinnin käsittelemiselle.

Opinnäytetyön **toinen sykli** lähti liikkeelle kirjallisuuskatsauksen tuloksista. Haluttiin selvittää, miten muut kouluterveydenhoitajat tekevät TeTuHy-tarkastuksen, miten sitä heidän mielestään voisi kehittää ja miten he kokevat oman roolinsa siinä. Samalla oli tarkoitus selvittää, miten he suhtautuvat TeTuHy-tarkastuksen psykososiaaliseen elementtiin ja sen myötä lasten mielenterveyden edistämiseen. Kouluterveydenhoitajille tehtävällä kyselyllä oli tarkoitus saada selville kouluterveydenhoitajien nykyiset tiedot TeTuHy -tarkastuksesta sekä se, mitä kouluterveydenhoitajat pitävät tärkeänä TeTuHy -tarkastusta suunnitellessaan ja toteuttaessaan. Opinnäytetyön toisessa syklissä tehtiin kysely kymmenelle kouluterveydenhoitajalle, joista kahdeksan vastasi kyselyyn.

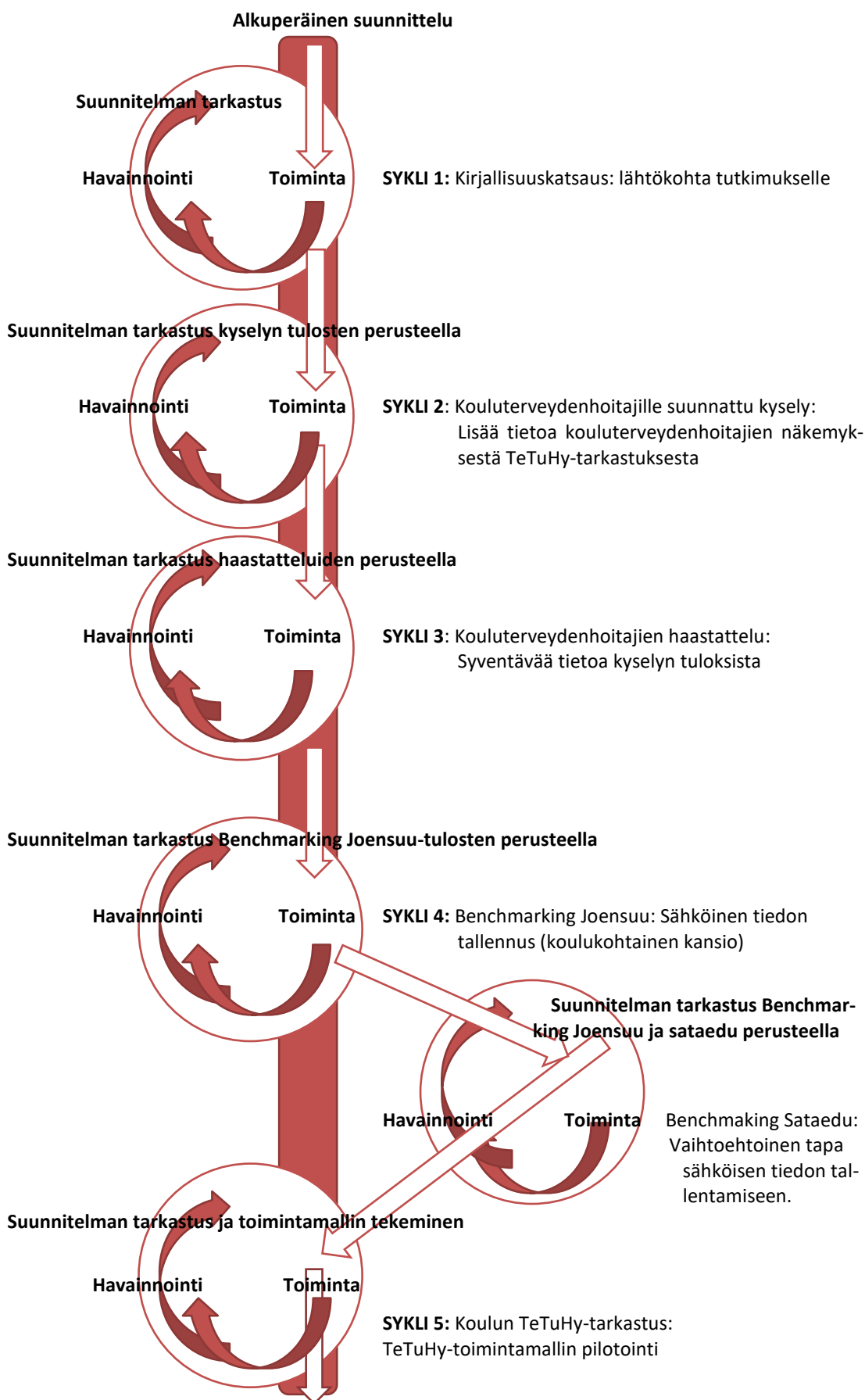
Opinnäytetyön **toisessa syklissä** tehdyssä, kouluterveydenhoitajille suunnatun kyselyn tuloksista ei saatu selville riittävän täsmällistä tietoa TeTuHy-tarkastuksista. Alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen tehtiin opinnäytetyössä yksi ylimääräinen, **kolmas sykli**, eli kahden kouluterveydenhoitajan haastattelut. **Kolmannessa syklissä** selvitettiin teemahaastatteluilla sitä, mikä jäi toisen syklin kyselyssä epäselväksi. Erityisesti opinnäytetyön tekijää jäi haastatteluiden jälkeen kiinnostamaan TeTuHy-tarkastusta varten kerätyn tiedon ja sen raportin tallettaminen siten, että tiedot olisivat helposti kaikkien osallisten saatavilla.

Neljännessä syklissä tehtiin siis benchmarking-tyyppinen tiedonkeruu tiedon tallentamisesta. Opinnäytetyön tekijä otti ensin yhteyttä Joensuun opiskelu- ja terveyden-

huollon esimieheen ja sen jälkeen Sataedun opiskelupalvelupäällikköön. Benchmarking-kysely Joensuuhun tehtiin, koska Joensuussa on tehty toimiva malli TeTuHy-tarkastuksien toteutukseen ja opinnäytetyön tekijä kiinnostui tarkastusmallista. Joensuun kaupungissa on käytössä koulukohtaiset, sähköiset kansiot, joihin tarkastuksissa kerätyvä tieto kootaan. Näin tiedot pysyvät tallessa ja niihin on helppo palata. Tiedot ovat myös seuraavan viranhaltijan käytössä, jos viranhaltija vaihtuu. (Seppänen 2015.) Sataedussa oli luotu Officen SharePoint-toiminnolla työtila TeTuHy-tarkastuksia varten. Toiminto vaikutti helpolta toteuttaa, eikä SharePoint vaadi toimiakseen erityisiä tietoverkkoja.

Toimintatutkimusta tekevä tutkijan työtä ohjaa halu kehittää tutkittavan yhteisön toimintaa (Heikkinen 2007, 77), ja siksi opinnäytetyön **viidennessä syklissä** pyrittiin yhdistämään kaikki edellisissä sykleissä kerätty tieto ja sitä hyväksi käyttäen luoda TeTuHy-toimintamalli. Toimintamalli pilotoitiin opinnäytetyön kohteena olevan koulun TeTuHy-tarkastuksessa.

Alla olevassa kuviossa (kuvio 7) on esitetty opinnäytetyön syklien spiraalin muotoutuminen. Toimintatutkimuksen luonteen mukaisesti opinnäytetyön spiraalin syklit eivät olleet näin selkeät, vaan syklien suunnittelu, toiminta ja arviointi lomittuivat ja syklien erottaminen toisistaan oli toisinaan vaikeaa (Heikkinen 2007, 80).

KUVIO 7. Toimintatutkimuksen syklien spiraali

15 EETTISET NÄKÖKULMAT JA LUOTETTAVUUS

Tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut perusteet hyvälle tieteellisille käytännöille, joita ovat tieteellisten toimintatapojen noudattaminen, rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimusta tehdessä, tallennettaessa, esitettäessä ja arvioitaessa. Tiedonhankinnan ja tutkimus- ja arviointimenetelmien eettinen kestävyys ja avoimuus sekä muiden tutkijoiden työn ja saavutusten asianmukainen huomioiminen kuuluvat hyvään ammattietiikkaan. Asetettujen vaatimusten noudattaminen tutkimuksen suunnittelussa, sen toteutuksessa ja raportoinnissa sekä tutkimukseen osallistujien asema, oikeudet ja osuus työn tekemisessä sekä vastuut ja velvollisuudet tulee olla selkeästi määritetty. Jos tutkimusta rahoitetaan tai se on sidoksissa johonkin tahoon, on siitä ilmoitettava rehellisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132-133; Leino-Kilpi 2015, 365).

Tutkimuksen aihe, tutkimusstrategia ja tutkimusmenetelmä vaikuttavat siihen, mihin eettisiin kysymyksiin tutkimusta tehdessä on kiinnitettävä huomiota (Koppa [www-sivut 2017](#)). Tutkimusaiheen eettiseen pohdintaan kuuluu selkiyttää, kenen ehdoilla tutkimusaihe on valittu ja miksi tutkimus tehdään (Tuomi & Sarajärvi 2009, 129). Opinnäytetyön aihe valikoitui opinnäytetyön tekijän omasta mielenkiinnosta ja organisaation tarpeesta. Toimintatutkimus tehdään, jotta TeTuHy-tarkastuksesta saataisiin toimintamalli, josta toivotaan olevan hyötyä myös muille kouluterveydenhoitajille.

Jokaisen tutkijan on tutkimusta tehdessään tunnettava ja noudatettava tiettyjä yhteisesti hyväksytyjä hyvän tieteellisen käytännön tapoja. Eettiset kysymykset kuuluvat tutkimusprosessiin suunnittelusta raportointiin (Koppa [www-sivut 2017](#)). Tutkimusprosessi pitää sisällään aiheen valinnan ja tutkimuksen kohdentamisen, tietolähteiden valinnan, aineistonkeruumenetelmien valinnan ja toteutuksen, tutkimusaineiston analyysin luotettavuuden, raportoinnin rehellisyyden ja tutkimuksen eettisen laadun kontrolloinnin. (Leino-Kilpi 2015, 366-374.) Opinnäytetyön tekijä on pyrkinyt opinnäytetyötä tehdessään noudattamaan hyviä tieteellisen käytännön tapoja koko tutkimusprosessin ajan.

Toisen maailmansodan jälkeen syntynyttä Nürnbergin säännöstöä ja kansainvälistä ihmisoikeuksien julistusta voidaan pitää eettisten säännösten perustana, koska molemmissa kiinnitetään huomiota tutkittavien ihmisten kohteluun ja oikeuksiin (Leino-Kilpi

2015, 363). Nürnbergin säännöstössä todetaan, että kokeeseen osallistuvalla on saatava vapaaehtoinen suostumus, tutkimuksesta on saatava hyötyä yhteiskunnalle ja koe on voitava lopettaa missä vaiheessa tahansa. (Kylmä & Juvakka 2007, 137-138.) Opinnäytetyön kyselyssä ja haastatteluissa noudatettiin näitä eettisiä periaatteita ilmoittamalla kyselyn vastaajille ja haastatteluihin osallistujille heidän oikeudesta olla vastaamatta kyselyyn tai kieltäytyä haastattelusta. Lisäksi heille annettiin mahdollisuus lopettaa vastaaminen kyselyyn tai keskeyttää haastattelut niin halutessaan. Opinnäytetyöstä ei ehkä niinkään ole hyötyä yhteiskunnalle, mutta opinnäytetyön tekijän työyhteisölle kuitenkin.

Eettiset ratkaisut ovat erityisen merkityksellisiä silloin, kun tutkitaan ihmisiä tai käytetään ihmisiä tietolähteinä (Leino-Kilpi 2015, 362). Kaikilla tutkittavan ryhmän jäsenillä tulee olla yhtäläiset oikeudet päästä tutkimuslähteeksi, ja tietolähteiden valinta on ratkaiseva tutkimuksen yleisen ja eettisen luotettavuuden varmistamiseksi. Valinta voi ohjata tai vinouttaa tutkimustuloksia, ja tietolähteet onkin valittava siten, että siitä on mahdollisimman vähän haittaa tutkittaville. (Leino-Kilpi 2015, 362, 367.) Opinnäytetyön kyselyyn vastaajiksi valittiin kaikki kouluterveydenhoitajat. Haastateltaviksi valittiin opinnäytetyön tekijän harkinnan mukaan kaksi haastateltavaa. Tämä saattaa vääristää tuloksia, koska opinnäytetyön tekijän tekemä valinta ei ole sattumanvarainen, vaan harkittu.

Etiikka on moraalinen näkökulma asioihin. Moraali on empiirinen ilmiö, ja sitä voidaan arvioida normien, säännösten ja käsitysten mukaan (Pietarinen & Launis 2002, 42). Etiikka sitä vastoin on moraalisiin kysymyksiin kohdistuvaa tutkimusta (Pietarinen & Launis 2002, 43). Epäonnistuminen eettisissä kysymyksissä voi viedä pohjan koko tutkimukselta (Kylmä & Juvakka 2007, 137). Hyvän tieteellisen käytännön loukkauksina voidaan pitää piittaamattomuutta tai vilppiä. Piittaamattomuus ilmenee muiden tutkijoiden osuuden vähättelynä, puutteellisina viittauksina aikaisempiin tutkimuksiin ja tulosten huolimattomana ja puutteellisena kirjaamisena. Tulosten sepittäminen, havaintojen vääristäminen ja luvaton lainaaminen tai anastaminen ovat vilppiä. Vastuu hyvän tieteellisen käytännön noudattamisessa on tutkijalla itsellään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 133.; Leino-Kilpi 2015, 365.)

Kirjalliset luvat on oltava kunnossa ennen tutkimuksen aloittamista (Koppa www-sivut 2017). Opinnäytetyön tekijä haki ensin luvan kouluterveydenhoitajille tehtyyn kyselyyn (LIITE 7), ja haastattelun tullessa ajankohtaiseksi, haettiin siihen lupa (LIIE 8) erikseen. Lisäksi tutkimuksesta informoitiin kaupungin sivistystoimen johtajaa ja koulun henkilökuntaa.

16 TOIMINTATUTKIMUKSEN ONNISTUMISEN ARVIOINTI

Tutkimuksella saatujen tulosten oikeellisuus ja luotettavuus on aina varmistettava. Arviointi alkaa oikein laaditusta tutkimusasetelmasta ja oikein valituista ja tehdyistä mittarista ja tutkimusmenetelmistä (Kananen 2014a, 125-130). Opinnäytetyön tutkimusasetelma ja tutkimusmenetelmä olivat oikein valittu ja laadittu, erityisesti tutkimusmenetelmä sopi hyvin tutkittavaan kohteeseen.

Tieteessä tutkimustuloksia tarkastellaan usein validiteetin ja reliabiliteetin mukaan. Ne eivät kuitenkaan sovellu toiminnallisen, eli laadullisen tutkimuksen arviointiin. Mittari on validi, jos sillä mitataan sitä, mitä sillä on ollut tarkoituskin mitata. Realibiliteetillä arvioidaan pysyvyyttä, eli sitä, toistuuko tutkimuksella saadut tulokset, jos tutkimus uusitaan. (Kananen 2014a, 125-130.) Opinnäytetyössä käytetyn kyselyn arviointiin validiteetti sopii. Opinnäytetyössä käytetty kysely ei ollut toimintatutkimuksen kannalta paras mahdollinen, mutta kysely oli validi, eli sillä mitattiin sitä, mitä oli tarkoituskin mitata.

Tutkimuksen aiheen tulee olla eettisesti perusteltu, ja sen on oltava tieteellisesti mielekäs (Leino-Kilpi 2015, 366). TeTuHy-tarkastuksen tutkiminen ei vaadi laajaa eettistä pohdintaa, koska siinä ei käsitellä ihmisen henkilökohtaisia tietoja. Kuitenkin TeTuHy-tarkastuksen tutkiminen tutkii ihmisen toimintaa, eikä ihmisen toimintaa voi tutkia ilman eettistä pohdintaa.

Tulosten, menetelmien ja tiedonkeruun riittävän tarkkaa dokumentointia pidetään usein toimintatutkimuksen luotettavuuden arviointimenetelmänä (Kananen 2014a,

134). Opinnäytetyön tulosten, menetelmien ja tiedonkeruun raportointi on tehty huolella ja riittävällä tarkkuudella, joten tältä osin toimintatutkimuksen voidaan sanoa olevan luotettava.

Laadullisen tutkimuksen tarkoitus ei ole tulosten siirrettävyys ja yleistettävyys, ja tulokset pätevät ainoastaan tutkimuskohteessa. Siirrettävyys vaatii tutkimuksen lähtökohtien tarkkaa kuvaamista, koska tutkimuksen tulos on siirrettävissä ainoastaan silloin kun lähtökohdat ovat yhtenevät. Toimintatutkimuksessa siirrettävyyttä voidaan soveltaa ainoastaan poikkeustapauksissa. (Kananen 2014a, 135.) Tämä toimintatutkimus ei välttämättä ole yleistettävissä. Lähtökohtatilanne on kuvattu, mutta täysin vastaavaa lähtökohtatilannetta ei enää löydy. Kouluympäristö on aina erilainen, vaikka oppilasmäärät ja koulun koko olisivatkin vastaavat.

Jotta tutkittavasta ilmiöstä, tässä tapauksessa koulun TeTuHy -tarkastuksesta, saadaan riittävän monipuolinen näkemys, voidaan tutkimuksessa käyttää triangulaatiota (Kananen 2014a, 123). Sen ajatuksena on tarkastella tutkittavaa ongelmaa monesta eri näkökulmasta ja näin lisätä tutkimuksen luotettavuutta. Triangulaatio on toimintasuunnitelma, jossa ei pystytä sitoutumaan ainoastaan yhteen näkökulmaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 143.) Triangulaation käyttö tutkimuksessa lisää usein tutkimuksen luotettavuutta (Kananen 2014a, 135-136). Triangulaatiota on käytetty tutkimuksen validiteettikriteerinä, mutta se on ainoastaan yksi kriteeri, eikä mitenkään ongelmaton. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 143.)

Toimintatutkimukset perustuvat useimmiten menetelmä- ja aineistotriangulaatioihin. Menetelmätriangulaatiolla tarkoitetaan useamman tutkimusmenetelmän käyttöä, ja sen avulla pyritään parempaan ymmärrykseen ilmiöstä. Ongelmana voi olla aineistotulva, jolloin menetelmätriangulaation hyöty kääntyykin haitaksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 143; Kananen 2014a, 123-124.) Kun tutkimuksessa käytetään useampaa tiedonkeruu menetelmää, puhutaan aineistotriangulaatiosta. Aineistotriangulaatiossa suosituksena on vähintään kolmen aineistonkeruumenetelmän käyttö. (Kananen 2014a, 135-136.) Opinnäytetyön tekijä käytti toimintatutkimuksessa aineistotriangulaatiota. Aineistoa kerättiin kyselyllä, haastattelulla ja benchmarking-toiminnalla. Aineiston määrä pysyi kohtuullisena ja hallittavana.

Laadullinen opinnäytetyö on aina tutkijansa näköinen, ja siksi tutkimustuloksessa saattaa näkyä tutkijan mielipide. Tutkimustuloksien pitäisi nousta ainoastaan tutkimusaineistosta, eikä tutkija saa sekoittaa omia mielipiteitään aineistoon ja sen kautta tutkimustuloksiin. Tutkimustuloksissa näkyy tutkijan tiedot, koulutus, kokemus ja osaaminen, eli ns. esitiedot. Tutkijan pitäisi aina pystyä osoittamaan tutkimusraportissa, miten tutkinta on tehty ja miten tuloksiin on päädytty. Oikeat ja perustellut menetelmät tukevat tieteellisyyttä. Tulkinta jää kuitenkin aina tutkijan tehtäväksi. Toteennäyttämisen lisää tutkimuksen luotettavuutta. (Kananen 2014a, 136.) Opinnäytetyön tekijä pyrki tietoisesti välttämään oman mielipiteensä näkymistä tuloksissa, ja opinnäytetyön tulos perustuikin opinnäytetyötä varten kerättyyn aineistoon. Tutkimusraportti kertoo, miten ja millä menetelmillä tuloksiin on päästy. Opinnäytetyön tekijä on kuitenkin tulkinnut kertynyttä aineistoa, kuten laadullisessa tutkimuksessa tutkija joutuu tekemään.

Toimintatutkimuksessa syklien määrä ei ole mielekäs arviointikriteeri. On arvioitu, että yksi sykli ei tee tutkimuksesta toimintatutkimusta, toisaalta taas yhteenkin sykliin voi sisältyä jatkuvuus ja spiraalimainen kehittäminen, jotka ovat ominaisia toimintatutkimukselle. Tärkeämpää kuin syklien määrä, on toimintatutkimuksen perusidean, suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin toteutuminen. (Heikkinen 2007, 82.) Opinnäytetyössä on viisi sykliä, jotka seuraavat toisiaan spiraalimaisesti (kuvio 7). Syklien määrä ei tee opinnäytetyöstä parempaa, mutta toteuttamalla ainoastaan ensimmäisen syklin ei opinnäytetyössä olisi päästy niihin tuloksiin, mihin nyt päästiin. Jokaisessa syklissä näkyi jatkuvuus, suunnittelu, toteutus ja arviointi.

Metsämuuronen (2006, 105) kritisoi toimintatutkimusta, kuten muitakin laadullisia menetelmiä, tutkimuskohteen spesifisyyden ja tilannesidonnaisuuden vuoksi. Tutkimuksen otos on toimintatutkimuksessa rajattu, eikä se ole siis edustava. Vastaväitteitäkin on esitetty tutkimuksen otoksen rajallisuutta kohtaan. On todettu, että toimintatutkimukseen voidaan sisällyttää isojakin otoksia. Muuttujien kontrollointi on vaikeaa eikä tutkimuksen tuloksia voida yleistää. (Metsämuuronen 2006, 105-106.) Opinnäytetyön kyselyn otos oli rajattu ja pieni, ja se antoi suppean kuvan tutkittavasta ilmiöstä.

Kritiikkiä on esitetty myös toimintatutkimuksen epäselviä tavoitteita ja metodeita kohtaan. Myös todellisen dialogin on todettu puuttuvan tutkijan ja tutkittavien väliltä ja

yhteistyön on todettu olevan riippuvainen tutkijoista. Myös teorian ja käytännön yhteensovittamisen on todettu olevan hankalaa toimintatutkimuksessa. Toimintatutkimuksen politisoituminen on herättänyt kritiikkiä, samoin kuin tulosten hyödyntäminen. Tutkijan rooli mietityttää myös, onko tutkija hakemassa tutkimuksella vastauksia omiin, vai yhteisiin, ongelmiin. (Metsämuuronen 2006, 105-106.)

Kritiikki toimintatutkimusta kohtaan on oikeutettua, koska opinnäytetyön tavoitteiden asettaminen oli hankalaa. Opinnäytetyön tekijä on ollut dialogissa tutkittavien kanssa, mutta usein dialogi tapahtui sähköpostin välityksellä. Silloin dialogi typistyy. Opinnäytetyön tekijän rooli oli toimintatutkimuksessa mielenkiintoinen, koska tutkittavana oli omaan työhön kuuluva osa-alue. Tutkijalla oli jo taustatietoa TeTuHy-tarkastuksista ja käsitys siitä, mihin opinnäytetyöllä haettiin vastauksia. Tutkimusaihe valikoitui opinnäytetyön tekijän omasta mielenkiinnosta, mutta opinnäytetyön tekijä toivoo opinnäytetyöstä olevan hyötyä myös muille kouluterveydenhoitajille.

17 TOIMINTATUTKIMUKSEN HYÖDYT, YHTEENVETO JA POHDINTA

17.1 Toimintatutkimuksen hyödyt

Opinnäytetyön hyötynä oli toimintamalli (LIITE 11), jonka avulla TeTuHy-tarkastus ei muodostu kerran kolmessa vuodessa tehtäväksi laajaksi ja raskaaksi projektiksi, vaan TeTuHy-tarkastuksessa vaadittavia tietoja voidaan kerätä jatkuvasti tarkastusten väliselläkin ajalla. Toimintamalli antaa käytännön tietoa TeTuHy-tarkastusten tekemisestä ja se on helposti siirrettävissä muihin kouluihin. Opinnäytetyön hyötynä voidaan nähdä myös SharePoint työtilan kokeilu, josta opinnäytetyön tekijä toivoo olevan hyötyä myös tulevilla TeTuHy-tarkastuksissa. Lisäksi opinnäytetyö tuo esille lasten mielenterveyden edistämisen ja yhteisön hyvinvoinnin yhtenä TeTuHy-tarkastuksen osana. TeTuHy-tarkastus mielletään yleensä fyysisen ympäristön tarkastukseksi, mutta nyt siihen liitettiin tietoisesti psyykkinen ja sosiaalinen ympäristö.

Opinnäytetyön tekijä on itsekin kouluterveydenhoitaja, ja tehnyt useampia TeTuHy-tarkastuksia. Opinnäytetyön tekeminen laajensi ja syvensi opinnäytetyön tekijän omaa käsitystä TeTuHy-tarkastuksista. Myös tieto tieteellisestä tutkimuksesta lisääntyi. TeTuHy-tarkastuksen merkitys selkiytyi, ja sen tekeminen helpottui. Opinnäytetyön yhtenä hyötynä on opinnäytetyön tekijän oma oppiminen ja tiedon lisääntyminen.

17.2 Toimintatutkimuksen yhteenveto ja pohdinta

TeTuHy-tarkastus perustuu terveydenhuoltolakiin 1326/2010. Vaikka laki velvoittaa koulut tekemään TeTuHy-tarkastuksen jokaisessa koulukäytössä olevassa rakennuksessa kolmen vuoden välein, eivät TeTuHy-tarkastukset välttämättä toteudu joka koululla. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen julkaiseman Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa, TEA 2015-tilastokatsauksen mukaan kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastukset ovat kuitenkin yleistyneet. Peruskouluista 80 % ilmoitti tehneensä TeTuHy-tarkastuksen. Edellisen tarkastuksen ajankohtaa ei tiennyt 10 % kouluista, ja 4 %:ssa tarkastusta ei oltu tehty ollenkaan. (TEA 2015.)

TeTuHy-tarkastukset ovat laajoja ja kouluterveydenhoitajan aikaa vieviä tarkastuksia. THL:n mukaan Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos- opas ja -lomakkeet tehtiin, koska yhteisön hyvinvoinnin edistämiseen ja monialaiseen yhteistyöhön tarvittiin tukea (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 9). THL:n oppaan tavoitteena oli tukea oppilaitosten TeTuHy-tarkastusten monialaista toteutusta (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 23), mutta oppaan hyödyistä oltiin opinnäytetyön tulosten mukaan kahta mieltä. Toisaalta THL:n oppaasta uskottiin olevan hyötyä ja apua TeTuHy-tarkastusten tekemiseen, toisaalta sen koettiin jättävän paljon asioita auki ja toivottiin selkeämpiä ja konkreettisempia ohjeita. Sitä vastoin THL:n tekemät lomakkeet koettiin hyviksi ja käyttökelpoisiksi. Niiden todettiin rytmittävän TeTuHy-tarkastusta.

THL:n oppaan mukaan koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on seurata tarkastuksessa sovittujen jatkotoimien toteutumista vuosittain (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 26), mutta seuranta ei ole toteutunut siten, kuin THL:n oppaassa tarkoi-

tetaan. Seurannat olivat keskustelu- tai suunnitteluasteella, tai niitä ei ollut tehty ollenkaan. Toisaalta TeTuHy-tarkastuksissa havaittuihin epäkohtiin puututtiin ja ne korjattiin nopeasti.

TeTuHy-tarkastusta varten kerätyn ja siitä syntyneen tiedon tallentamiseen ei ollut yhtenäistä käytäntöä kuntayhtymän alueella, vaikka erilaisia sähköisiä vaihtoehtoja näyttäisi olevan tarjolla. Joensuun mallin mukainen, koulukohtainen sähköinen kansio on vaikea toteuttaa maakuntaverkon puuttumisen vuoksi, mutta vaihtoehtona Sata Edun käyttämä, Office 365:n SharePoint vaikuttaisi hyvältä vaihtoehdolta. SharePoint-työtila luotiin TeTuHy-tarkastuksen pilottivaiheessa, mutta sitä ei saatu käyttöön toivotussa laajuudessa. Siksi sen hyödyt jäivät nyt vaatimattomiksi.

Tiedottamisen käytännöt olivat erilaiset eri kouluterveydenhoitajilla. Tiedottamista tehtiin, jos siihen oli tarvetta erilaisten toimenpiteiden vuoksi. Tarkastuksista ei yleensä tiedotettu vanhempia tai oppilaita. Se, mitä vanhemmille tarkastuksesta on tarkoituksenmukaista tiedottaa, oli usein vasta suunnitteluasteella. Toimintamallin pilotoinnissa sovittiin, kuka informoi mitäkin tahoja tehdystä tarkastuksesta.

Haasteeksi TeTuHy-tarkastuksissa näytti muodostuvan oppilaiden ja vanhempien osallisuus ja heidän mielipiteensä esiin saaminen. Erityisesti oppilaiden osallisuus koulun käytänteiden suunnittelussa on tärkeää, koska osallisuus on osallistumisessa tarvittava taito, jota on opeteltava ja kehitettävä. (Nousiainen & Piekkari 2007, 5.) Koska vanhempien ja vanhempainyhdistysten merkitys lasten hyvinvoinnille on suuri, on koulun hyvä säilyttää toimiva yhteys vanhempiin (Kouluterveydenhuollon laatusuositus 2004, 3, 9), ja tämä toteutui hyvin tehdyssä pilotoinnissa. Wilma-järjestelmän kautta tehdyillä kyselyillä oli saatu oppilaiden ja vanhempien mielipiteet näkyviin. Wilma-järjestelmä näyttikin olevan kouluissa merkittävä tiedon keräämisen tapa.

Oppilaita, heidän vanhempiaan tai vanhempainyhdistyksen edustajia ei ollut monessakaan tehdyssä TeTuHy-tarkastuksessa edustettuina, vaikka osallistuminen olisi tärkeää (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 23) ja oppilaiden ja vanhempien näkemystä tarvittaisiin koulun kokonaisuutta arvioitaessa. (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015,

18, 20, 23.) Pohjois-Karjalan ympäristöterveyshuollon terveystarkastajan mielestä oppilaiden näkökulma on kaikkein tärkein, ja oppilailta voi tulla todella hyviä havaintoja koulusta ja sen toiminnasta. (Seppänen 2015.)

Tarkastuksen ajankohta olisi hyvä tulla ohjausryhmästä, koska näin tieto tarkastuksesta, sen tarpeellisuudesta ja ajankohdasta tulisi tarkastukseen osallistujille ylemmältä taholta. Yleisestikin tietoa tarkastuksesta olisi hyvä antaa niille, jotka THL:n oppaassa on nimetty osallistuviksi tai tietoa antaviksi tahoiksi. Tämä helpottaisi terveydenhoitajan työtä, jonka tehtäväksi jää usein toimia TeTuHy-tarkastuksen markkinoijana.

Mielenkiintoista on, että opiskeluhoitoa ja sen toimivuutta ei valittu kertaakaan TeTuHy-tarkastuksessa kolmen tärkeimmän aiheen joukkoon, vaikka yhteisöllinen opiskeluhoitotyö pitää sisällään lasten mielenterveyden edistämisen, kiusaamisen ja häirinnän estämisen, opintojen edistämisen poissaoloja ehkäisemällä ja koulutyön järjestämisen hyvinvointia tukevasti. (Terveyden- ja hyvinvoinnin www-sivut (a), 2017).

Juha Sipilän hallitusohjelman 2025 yhtenä tavoitteena on, että jokainen ihminen voi kokea voivansa vaikuttaa (Valtioneuvosto 2017). Koska opiskeluhoitotyön tehtävänä on edistää vanhempien ja oppilaiden osallisuutta (Terveyden- ja hyvinvoinnin www-sivut (a), 2017), vastaa opiskeluhoitotyö osaltaan hallituksen toiseen kärkihankkeeseen. Hallitusohjelman toisen kärkihankkeen tavoitteena on lisätä terveitä elintapoja, vahvistaa mielenterveyttä ja vähentää rakennuksista aiheutuvia terveyshaittoja (Valtioneuvosto 2017). TeTuHy-tarkastukset vastaavat tähän kärkihankkeeseen kiinnittämällä huomiota koulujen terveellisiin ja turvallisiin oloihin, ja edistämällä yhteisön hyvinvointia ja lasten mielenterveyttä.

Toisaalta, TeTuHy-tarkastus on helppo mieltää pelkästään fyysisten olojen tarkastamiseksi. Kuitenkin juuri oppilashoitotyö keskittyy pitkälti lasten mielenterveyden ja tunne-elämän tukemiseen sekä yksilö- että yhteisötasolla. TeTuHy-tarkastuksessa perehdytään koulu- ja opiskeluympäristön fyysiseen tilaan, jolla silläkin on merkitystä lasten mielenterveyden edistämisessä. TeTuHy-tarkastuksessa on tärkeää, että oppilaiden ja vanhempien mielipide tulee kuulluksi.

”Lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ovat...lisääntyneet. Mielenterveyttä edistävä työ onkin tärkeää ja siihen tulisi panostaa tulevaisuudessa... koulujen arjessa näkyvät käytösongelmina ja koulutyön vaikeutena... Lasten ja nuorten mielenterveyden tukemisessa olennaista on turvata toimivat käytännöt ja riittävät resurssit...kuraattori ja perheneuvolapalvelut sekä sosiaalitoimen palvelut...” (H1)

Helsingin messukeskuksessa järjestetyssä Hyvinvointiareena 2017:ssä Kirsi Wiss ja Pauliina Luopa totesivat, että lukuvuonna 2014-2015 kouluympäristön terveellisen, turvallisen ja hyvinvoinnin tarkastuksen keskeiset sisällöt olivat useimmiten melu, valaistus, lämpötila ja ilmanvaihto (91 %), tapaturmavaara sisätiloissa (85 %), kosteus ja homevauriot (84 %) ja tapaturmavaarat ulkotiloissa (75 %). Sitä vastoin koulun ilma-piiri ja työrauha (53 %), kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisy ja niihin puuttuminen (51 %) ja poissaolojen seuranta, ehkäisy ja poissaoloihin puuttuminen (29 %) olivat harvemmin tarkastuksen keskeisinä sisältöinä. (Wiss & Luopa 2017.) Kirsi Wissiä ilahdutti, että opiskeluhuoltopalvelut ovat käytössä aikaisempaa useammassa koulussa (Wiss 2017).

Valtakunnallinen kouluterveyskysely tehtiin vuonna 2017 ensimmäisen kerran myös 4. ja 5. luokkalaisille. Kaupungissa, jonka alueella opinnäytetyö tehtiin, oli 4. ja 5. luokkalaisista pojista 50 % ja tytöistä 46.9 % usein iloisia kotona ja koulussa. Koko maassa vastaava luku oli tytöillä 48.5 % ja pojilla 54 %. Mielialaan liittyviä ongelmia oli opinnäytetyön kohdekaupungissa tytöillä 9.4 %:lla ja pojilla 8.1 %. Koko maassa tyttöjen osuus oli 13.1 % ja poikien 12.1 %. Koko maassa usein kotona ja koulussa iloisia olevia oppilaita oli enemmän kuin opinnäytetyön kaupungissa, kun taas mielialaan liittyviä ongelmia oli kohdekaupungissa vähemmän kuin koko maan alueella. (Terveysten- ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut (d), 2017.)

Terveystenhoitajien rooli TeTuHy-tarkastuksissa vaihtelee paljonkin eri koulujen välillä, ja THL:n oppaan määrittämä kouluterveydenhoitajan rooli TeTuHy-tarkastuksissa näyttäisi olevan suppeampi kuin se käytännössä on. THL:n oppaan määrittämien roolien lisäksi terveydenhoitajan tehtäväkenttään käytännön tasolla kuuluu monia rooleja, joista osan voidaan katsoa liittyvän enemmän TeTuHy-tarkastuksen tunnetuksi tekemiseen ja käytänteiden luomiseen, kuin itse tarkastuksen suorittamiseen. Merkittävää on, että kouluterveydenhoitajan roolina ei tehdyssä kyselyssä ja haastatteluissa

mainittu kertaakaan oman alansa asiantuntijuutta. Kouluterveydenhoitajan roolia TeTuHy-tarkastuksessa näyttäisi määrittävän oma valinta, muiden toimijoiden asenne ja ohjausryhmän toiminta.

THL:n oppaan mukaan tarkastuksiin liittyvät tehtävät ja työnjaot, työskentelytavat, käytettävät lomakkeet, etukäteen tehtävät selvitykset ja kyselyt sekä tiedottamisen käytännöt olisi hyvä sopia ohjausryhmätasolla. Näin tavoitteena oleva, kaikissa oppilaitoksissa yhdenmukainen TeTuHy-tarkastus toteutuisi parhaiten. (Hietanen-Peltola & Korpilahti 2015, 14). Ohjausryhmän toiminta oli heikkoa, ja osa sen tehtävistä näyttäisi siirtyneen yksittäisen kouluterveydenhoitajan vastuulle. Kuitenkin kouluterveydenhoitajan kannalta ohjausryhmän antamalla taustatuella olisi suuri merkitys, koska näin vastuunkantaja olisi ylempänä, ja vastuu TeTuHy-tarkastuksen toteutuksesta ja tunnetuksi tekemisessä jakautuisi ohjausryhmän kautta useammalle taholle. Näin yksittäiselle kouluterveydenhoitajalle ei jäisi liian suurta vastuuta kannettavaksi. Toisaalta, jos TeTuHy-tarkastuksen organisointivastuu on jo organisaatiossa määritelty, ei ohjausryhmän rooli ole niin merkittävä.

”...otti nämä tarkastukset tosissaan... ylempää se tulee, et joku vaan ottaa vastuun...”
(H2)

Opinnäytetyön tekijä teki opinnäytetyössä käytetyn kyselyn (LIITE 6) yksin, vaikka kysely kannattaa yleensä tehdä yhdessä kohderyhmän edustajan kanssa (Virtuaali amk 2017). Koska kyselyn otanta oli peni, ainoastaan kymmenen vastaajaa, ei kyselyyn vastaajien määrää haluttu vähentää yhdellä laatimalla kyselyä yhdessä vastaajan kanssa. Kyselyn vastaukset saatuaan opinnäytetyön tekijä totesi, että osa vastaajista oli ymmärtänyt koulujen määrää koskevan kysymyksen eri tavalla, kuin opinnäytetyön tekijä oli tarkoittanut. Yhteistyössä kohderyhmään kuuluvan kanssa tehty kysely olisi todennäköisesti ollut parempi.

Tiedonkeruu toteutettiin opinnäytetyössä tekemällä kysely kaikille kymmenelle kouluterveydenhoitajalle ja haastatteleamalla kahta kouluterveydenhoitajaa. Tiedonkeruun jälkeen todettiin, että haastatteluilla kerätty tieto oli kuvailevampaa kuin kyselyllä saatu, melko pintapuolinen tieto. Avoimien kysymysten tieto todettiin informatiivi-

semmäksi kuin strukturoiduilla kysymyksillä kerätty tieto. Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmänä olisi voitu tehdä viisi haastattelua ja kaikille kymmenelle kouluterveydenhoitajalle suunnattu kysely, joka olisi sisältänyt ainoastaan avoimia kysymyksiä.

THL:n opas on ollut käytössä vuodesta 2015, joten ilmeisesti oppaan ohjeet TeTuHy-tarkastuksia varten eivät ole vielä juurtuneet käytäntöön. Parhaimmillaan THL:n opas jakaa TeTuHy-tarkastusten organisointivastuuta muillekin kuin kouluterveydenhoitajille, ja kouluterveydenhoitajan rooli pienenee. Nyt näyttää siltä, että kouluterveydenhoitajien aika ja energia kuluvat TeTuHy-tarkastusten organisointiin ja toteuttamiseen, ja kouluterveydenhoitajien oma rooli yhtenä TeTuHy-tarkastuksen asiantuntijana on vähäinen. Terveydenhoitajan asiantuntijan rooli ei tullut esille kyselyissä eikä haastatteluissa.

TeTuHy-tarkastusten tekemisen tapa on moninainen. Käytännön tason yhteistä ohjeistusta ei TeTuHy-tarkastusten tekemiseen ole, ja jokainen kouluterveydenhoitaja tekee tarkastuksen omalla tavallaan. Haastatteluissa toivottiin konkreettista apua tiedottamiseen, tiedonkeräämiseen ja TeTuHy-tarkastuksen tehtävänjakoihin.

”Toivon oppaasta olevan hyötyä, mutta kaipaan kyllä edelleen yhteneväistä linjausta ja selkeää ohjetta ... miten meidän kuuluu tämä käytännössä tehdä. ... meiltä terveydenhoitajilta odotetaan että ... tehdään, ilman että siihen annetaan selkeää ohjeistusta.” (K6)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda toimintamalli TeTuHy-tarkastukseen, ja tehdyssä toimintamallissa (LIITE 11) on pyritty vastaamaan yllä olevaan toiveeseen ja jakamaan vastuita eri toimijoille. Toimintamallia luodessa on pyritty ottamaan huomioon kaikki tässä toimintatutkimuksessa esiin tulleet, parantamista vaativat asiat, ja huomioimaan ne toimintamallissa. On selvää, ettei toimintamalli toimi sellaisenaan kaikilla kouluilla, mutta malli on helposti muokattavissa toimintaympäristöön sopivaksi.

Opinnäytetyön tekemisen myötä käsite ”lasten mielenterveyden edistäminen” laajeni ja kiinnittyi voimakkaammin kouluyhteisöön. Opinnäytetyössä tarkasteltiin TeTuHy-

tarkastusta lasten mielenterveyden edistämisen ja yhteisön hyvinvoinnin tukena, ja todettiin, että TeTuHy-tarkastus ei tällaisena toteutuessaan tue lapsen mielenterveyden edistämistä. TeTuHy-tarkastusta tehdessä ei kiinnitetä riittävästi huomiota asioihin, joiden on todettu edistävän lapsen mielenterveyttä, kuten lasten ja vanhempien osallistamiseen. Myös oppilashuoltoryhmien toiminta on vähäistä. Sitä vastoin koulun fyysiseen ympäristöön, jolla myöskin on vaikutusta lasten mielenterveyden edistämiseen, kiinnitetään TeTuHy-tarkastuksissa hyvinkin huomiota.

Opinnäytetyön tekijä on itsekin kouluterveydenhoitaja, ja tehnyt useampia TeTuHy-tarkastuksia. Opinnäytetyön tekeminen laajensi ja syvensi opinnäytetyön tekijän omaa käsitystä TeTuHy-tarkastuksesta. Opinnäytetyötä tehdessä konkretisoitui se, että kouluja, koulu yhteisöjä ja näkökulmia on erilaisia, ja jokaisessa koulu yhteisössä TeTuHy-tarkastus toteutuu omalla tavallaan. Toimintatutkimuksesta saadut tulokset vastaavat suurelta osin opinnäytetyön tekijän omaa näkemystä. THL:n opas ei voi olla kovin yksityiskohtainen, koska sen pitää sopia erilaisiin koulu ympäristöihin ja –yhteisöihin. Se voi olla suuntaa antava ja suositteleva, mutta ei määräävä ja sitova.

Tutkimusetiikan pohtiminen tutkimusta tehdessä on tärkeää, koska sen avulla tehdään hyvää ja luotettavaa tutkimusta (Kylmä & Juvakka 2007, 139). Opinnäytetyön tekijä tutki opinnäytetyötä tehdessään kollegoidensa toimintaa, joka asetti haasteita erityisesti raportointiin. Opinnäytetyön raporttia kirjoitettaessa kiinnitettiin huomiota siihen, että haastateltavien ja kyselyyn vastaajien henkilöllisyys ei tule ilmi, ja että esitetyt mielipiteet eivät henkilöidy vastaajiin.

Tutkimuksella pyritään löytämään totuus tieteellisesti hyväksytyillä menetelmillä (Leino-Kilpi 2015, 362). Opinnäytetyötä tehdessä pohdittiin toimintatutkimuksen tieteellisyttä, koska toimintatutkimus vaikutti hyvinkin arkiselta työskentelyltä. Kuitenkin toimintatutkimukseen sisältyvät aineistonkeruumenetelmät, raportointi ja eettinen toiminta loivat toimintatutkimukselle tieteellisen taustan. Myöskin toimintatutkimuksella löydetty totuus jäi epäilyttämään, koska valitut aineistonkeruumenetelmät ja opinnäytetyön tekijän omat valinnat ja painotukset haastatteluita analysoidessa vaikuttavat tutkimuksen lopputulokseen. Kuitenkin, toimintatutkimuksessa tutkimuksen ja käytännön yhteistoiminta johtaa kokemukselliseen oppimiseen (Kuusela 2005, 10), jota voidaan pitää yhtenä opinnäytetyön hyödyistä opinnäytetyön tekijälle.

Taulukko 22. Lasten mielenterveyden ja yhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi tehtävät toimenpiteet kouluissa:
Koulutusta mielenterveysongelmista ja mielenterveyden edistämisestä
Lasten ja vanhempien osallisuuden lisääminen
Oppilashuoltoryhmän toiminnan aktivoiminen
Koulun fyysiseen ympäristöön panostaminen
Yhteisöllisyyden lisääminen

Kirsi Wiss totesi Hyvinvointiareenassa, että kouluympäristön tarkastuksissa tulisi tarkastella enemmän yhteisön hyvinvointia. Ei riitä, että tarkastuksessa käydään läpi koulun fyysiset olot, koska yhtä hyvin kiusaaminen ja poissaolot vaikuttavat oppilaan hyvinvointiin. (Wiss 2017.)

17.3 Toimintatutkimuksen jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyön jatkotutkimusaiheina nähdään TeTuHy-tarkastuksen tekemisen pelkästään yhdestä, erityisestä aiheesta, esimerkiksi koulun sisäilmasta tai koulujen esteettömyydestä. Myös koulun näkökulma TeTuHy-tarkastukseen olisi hyvä tutkimusaihe. Tästä opinnäytetyöstä voisi tehdä jatkotutkimuksen tarkastelemalla lähemmin oppilaiden ja vanhempien osallisuutta ja heidän mielipiteensä huomioimista TeTuHy-tarkastuksessa. Toimintatutkimuksen periaatteen mukaisesti toimintatutkimuksella puututaan todellisiin tapahtumiin ja tarkastellaan intervention vaikutuksia (Virtuaali amk 2017). Siksi jatkotutkimuksena voisi tehdä tutkimuksen siitä, muuttiko tämä opinnäytetyö kouluterveydenhoitajien käytänteitä ja suhtautumista lasten mielenterveyden edistämiseen ja koulu yhteisön hyvinvointiin TeTuHy-tarkastusta tehdessä.

LÄHTEET

Ahonen, J. 2014. Et kysyttäis myös kaikilta oppilailta mielipide ja silleen. Ettei aina aikuisten." : viidesluokkalaisten näkemyksiä viihtymistä edistävästä ja oppimiseen innostavasta koulusta. Kasvatustieteen pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 5.1.2017. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/43549#>

CASP. Critical Appraisal Skills Programme. Viitattu 23.3.2017. <http://www.casp-uk.net/casp-tools-checklists>

Euroopan komission www-sivut. 2007. Viitattu 22.12.2016. http://ec.europa.eu/regional_policy/fin/projects/finland/north-karelia-regional-network-connecting-municipalities-in-north-karelia

Hannukkala, M. & Salonen, K. 2008. Hyvän mielen koulu. Mielenterveys lapsuuden ja nuoruuden voimaksi. Suomen Mielenterveysseura. Viitattu 5.1.2017. <http://docplayer.fi/2994272-Hyvan-mielen-koulu-mielenterveys-lapsuuden-ja-nuoruuden-voimaksi-suomen-mielenterveysseura.html>

Heikkinen, H. L. T. 2007. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa H. L. T. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Dark Oy: Vantaa.

Hietanen-Peltola, M. 2017. 19.3.2017. Vastaanottaja sari.lehtimakisthky.fi. Lähetetty 19.3.2017 klo 22.50. Viitattu 3.4.2017.

Hietanen-Peltola, M. & Korpilahti, U. 2015. Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos. Opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Ohjaus 7. Viitattu 22.1.2017. <https://www.julkari.fi/handle/10024/126936>

Hietanen-Peltola, M., Pelkonen, M., & Kunttu, K. 2015. Psykososiaalinen hyvinvointi. Teoksessa Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos. Opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Ohjaus 7. Viitattu 22.1.2017. <https://www.julkari.fi/handle/10024/126936>

Hietanen-Peltola, M., Pelkonen, M., & Laitinen, K. 2015. Yhteisön hyvinvointi. Teoksessa Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos. Opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Ohjaus 7. Viitattu 22.1.2017. <https://www.julkari.fi/handle/10024/126936>

Hirvonen, P. & Hellberg, S. 2015. Joensuun malli. Teoksessa Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos. Opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Ohjaus 7. 26.5.2017. <https://www.julkari.fi/handle/10024/126936>

Isojärvi, J. 2011. Tutkimuskysymyksestä hakustrategiaksi: PICO-asetelma informaation työkaluna. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitost. Finohta. Viitattu 4.1.2017. <http://www.bmf.fi/file/view/PICO-asetelma+informaation+ty%C3%B6kaluna.pdf>

- Johansson, K. 2007. Kirjallisuuskatsaukset-huomio systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen. Teoksessa Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turun yliopisto. A:51/2007.
- Jukarainen, P., Syrjäläinen, E. & Värri, V-M. 2013. Kohti turvallista ja hyvinvoivaa koulua – Valvontaa, vastuuta ja elämää erilaisuuden kanssa. Kasvatus 43 (3), 244–253. Viitattu 20.2.2017. <http://elektra.helsinki.fi/se/k/0022-927-x/43/3/kohtitur.pdf>
- Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Julkaisuja 111. Tampere: Juvenes print.
- Kananen, J. 2014a. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja. Toim: Makkonen. T. Suomen Yliopistopaino Oy: Juvenens Print.
- Kananen, J. 2014b. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja. Toim: Makkonen. T. Suomen Yliopistopaino Oy: Juvenens Print.
- Karjalainen, A. 2002. Mitä benchmarking-arviointi on? Oulun yliopisto. Viitattu 9.4.2017.
- Karjalainen, S. & Saxén, L. 2002. Vilppi tieteellisessä tutkimuksessa. Teoksessa S. Karjalainen, V. Launis, R. Pelkonen ja J. Pietarinen. Tutkijan eettiset valinnat. Gaudeamus. Tampere: Tammer-Paino.
- Konu, A. 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Viitattu 23.12.2016. <http://tampub.uta.fi/handle/10024/67186>
- Kouluterveydenhuollon laatusuositus 2004. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2004:8. Edita Prima Oy, Helsinki 2004. Viitattu 26.5.2017. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114215/Opp200408.pdf?sequence=1>
- Koppa, 2017. Viitattu 5.2.2017. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi/etiikka>
- Kuusela, P. 2005 Realistinen toimintatutkimus? Toimintatutkimus, työorganisaatiot ja realismi. 1. painos. Työturvallisuuskeskus. Edita Prima.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prisma Oy.
- Lehtinen, N., Ståhl, T. & Saaristo, V. 2012. Poissaolot ja niiden seuranta kouluhyvinvoinnin edistämisen välineenä. Kasvatus: Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja. - Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos. - 43 (2012): 1, s. 56-62. Viitattu 22.2.2017. <http://elektra.helsinki.fi/se/k/0022-927-x/43/1/poissaol.pdf>
- Lehtiö, L. & Johansson, E. 2015. Järjestelmällinen tiedonhaku hoitotieteessä. Teoksessa Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. A:73/2015.

- Leino-Kilpi, H. 2015. Hoitotyöntekijä ja tutkimusetiikka. Teoksessa H. Leino-Kilpi & M. Välimäki. *Etiikka hoitotyössä*. 8.-10. painos. Helsinki: Sanoma Pro.
- Linturi, H. 2000. Toimintatutkimus. Viitattu 26.5.2017. http://nexusdelfix.internetix.fi/sv/sisalto/materiaalit/2_metodit/5_actix?C:D=61566&C:selres=61566
- Marttunen, M., Huurre, T., Strandholm, T. & Viialainen, R. 2013. Nuorten mielen-terveyshäiriöt. Opas nuorten parissa työskenteleville aikuisille. Opas 25. Viitattu 27.12.2016. <https://www.julkari.fi/handle/10024/110484>
- Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Oy.
- Niela-Vilén, H. & Kauhanen, L. 2015. Kirjallisuuskatsauksen vaiheet. Teoksessa Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. A:73/2015.
- Nousiainen, L. & Piekkari, U. 2007. Osallistuva oppilas, yhteisöllinen koulu. Toimivan oppilaskunnan opas. Opetusministeriön julkaisuja 2007:32. Viitattu 19.6.2017. <http://omaoppilaskunta.fi/wp-content/uploads/2014/10/Osallistuva-oppilas-yhteis%C3%B6llinen-koulu-toimivan-oppilaskunnan-opas.pdf>.
- Nuikkinen, K. 2009. Koulurakennus ja hyvinvointi. Teoriaa ja käytännön kokemuksia peruskouluarkkitehtuurista. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Viitattu 5.1.2017. <https://tampub.uta.fi/handle/10024/66456>
- Parkkinen, M. 2017. 5.4.2017. Vastaanottaja sari.lehtimaki(att)ksthky.fi. Lähetetty 5.4.2017. Klo 15.14. Viitattu 21.4.2017.
- Pietarinen, J. & Launis, V. 2002. Etiikka ja moraalit. Teoksessa S. Karjalainen, V. Launis, R. Pelkonen ja J. Pietarinen. *Tutkijan eettiset valinnat*. Gaudeamus. Tampere: Tammer-Paino.
- Piispanen, M. 2008. Suomi. Hyvä oppimisympäristö: oppilaiden, vanhempien ja opettajien hyvyyskäsitteiden kohtaaminen peruskoulussa. Viitattu 22.12.2016. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/39883/978-951-39-4871-9.pdf?sequence=1>
- Puolakka, K. 2013. Hyvän mielen koulu: substantiivinen teoria mielenterveyden edistämisestä yläkoulussa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Väitöskirja. Viitattu 23.12.2016. <http://tampub.uta.fi/handle/10024/68148>
- Rimpelä, M., Metso, T., Saaristo, V. & Wiss, K. 2008. Vanhempainyhdistysten ja huoltajien osallisuus peruskoulun ja sen oppilashuollon kehittämisessä. Stakes. Raportteja 29/2008. Viitattu 27.12.2016. <https://www.julkari.fi/handle/10024/77111>
- Salmela-Aro, K. 2008. Hyvinvointia kouluun. *Psykologia*. - Helsinki: Suomen psykologinen seura. - 43 (2008): 2, 14. Viitattu 26.2.2017. <http://elektra.helsinki.fi/se/p/0355-1067/43/2/hyvinvoi.pdf>

- Salmela-Aro, K. 2010. Koulu-uupumus sosiaalisessa kontekstissa: koulu, koti ja kavereipiiri. *Psykologia*. - Helsinki: Suomen psykologinen seura. - 45 (2010): 5-6, 8. Viitattu 22.2.2017. <http://elektra.helsinki.fi/se/p/0355-1067/45/5-6/kouluuup.pdf>
- Salmi, K. 2017. Henkilökohtainen tiedonanti 8.6.2017 klo 8.30-10.00. Kokemäki Sataedu.
- Sataedu 2017. Sataedun www-sivut. Viitattu 26.4.2017. <https://sataedu.fi/sataedu>
- Seppänen, A. 2015. Tarkastusten tavoitteena turvallinen ja terveellinen koulu. Tesso. Sosiaali- ja terveystieteiden aikakauslehti. Viitattu 4.4.2017. <https://tesso.fi/artikkeli/tarkastusten-tavoitteena-turvallinen-terveellinen-koulu>
- Stolt, M. & Routasalo, P. 2007. Tutkimusartikkelien valinta ja käsittely. Teoksessa *Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen*. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. A:51/2007.
- TEA 2015. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa–TEA 2015. Tilastokatsaus 2/2016. Viitattu 27.12.2016. <http://www.julkari.fi/handle/10024/130509>
- Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut (a). Viitattu 27.11.2016. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/yhteisollinen-opiskeluhoito/tarkastus_oppilaitoksessa
- Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut (b). Viitattu 5.2.2017. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskyselytulokset/tulokset-aiheittain/mielenterveys>
- Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut (c). Viitattu 14.6.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut (d). Viitattu 1.10.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tutkimustuloksia>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Hansaprint.
- Ukskoski, T. 2013. Kohti kouluhyvinvoinnin yhteisöllistä asiantuntijuutta – koulukiusaamisen ehkäisemisen interventio perusopetuksessa. *Kasvatus* 44 (4), 352–366. Viitattu 20.2.2017. <http://elektra.helsinki.fi/se/k/0022-927-x/44/4/kohtikou.pdf>
- Vahtera, S. 2011. Onko koululla väliä? *Psykologia*. - Helsinki: Suomen psykologinen seura. - 46 (2011): 2-3, 25. Viitattu 20.2.2017. <http://elektra.helsinki.fi/se/p/0355-1067/46/2-3/onkokoul.pdf>.
- Valtioneuvosto. 2017. Viitattu 31.8.2017. <http://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelman-to-teutus/hyvinvointi>

Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Viitattu 9.4.2017. <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>

Virtuaali amk 2017. Viitattu 5.2.2017 ja 20.6.2017.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/0709019/1193463890749/1193464158778/1194360111832/1194360447229.html>

Wiss, K. & Luopa, P. 2017. Hyvinvointiareena 2017. Miten yhteisöllisellä opiskelu-huollolla vastataan oppilaiden tarpeisiin? Seurantatietoja TEA viisarin ja kouluter-veyskyselyn valossa. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Messukeskus: Helsinki. Viitattu 18.9.2017.

Wiss, K. 2017. Hyvinvointiareena 2017. Henkilökohtainen tiedonanto 14.9.2017. Messukeskus: Helsinki.

Liitetaulukko: Kirjallisuushaussa mukaan otetut tutkimukset.

LIITE 1

Tekijät, vuosi, maa	Tutkimuksen tarkoitus	Kohderyhmä	Tutkimusmenetelmä, käytetyt mittarit, aineiston keruu	Keskeiset tulokset
Vahtera S. 2011. Suomi.	1. Koulun ilmapiirin ja yksilöiden psyykkisen hyvinvoinnin välisen yhteyden tutkiminen. 2. Sosiaalisen identifikaation ja psyykkisen hyvinvoinnin yhteyts. 3. Välittääkö psyykkisen kuulumisen tunne (sosiaalinen identifikaatio) organisaation vaikutusta psyykkiseen hyvinvointiin.	kaksi lukiota: 113 henkilökunnan jäsentä ja 693 opiskelijaa.	Poikittaistutkimus	Psyykinen kuulumisen tunne osoittautui tutkimuksen merkittävämmäksi tulokseksi. Se on keskeinen yksilön psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttava tekijä ja välittää osaltaan organisaation vaikutusta yksilöön. Kun tuntee kuuluvansa kouluunsa tai työpaikallensa, voi hyvin. Kuulumisen tunne selittää psyykkistä hyvinvointia paremmin kuin tutkimuksissa tyypilliset käytetyt selittäjät kuten ikä, sukupuoli tai koulun ilmapiiri.
Ukskoski, T. 2013. Suomi.	Opetushenkilöstöön kohdistuva Vaakamalliin® (Hamarus 2008) perustuva interventio, jossa tutkitaan ja kehitetään koulun arjessa oppilaiden hyvinvointia edistävää ja kiusaamista ehkäisevää henkilöstön täydennyskoulutusta.	44 henkilöä kahdesta peruskoulusta vuosina 2009–2010 yhden kunnan alueella	Koulutus- ja oppimisprosessin ryhmäkeskustelut ja teemahaastattelut Havainnointi. Aineiston analyysi sisällönanalyysillä.	Tutkimus tarjoaa lisätietoa kouluhenkilöstön hyvinvointiasiantuntijuuden kehittämiseen sekä sellaisen oppimisprosessin rakentamiseen, jossa uusien tietojen tai taitojen oppiminen perustuu sekä yhteisön kokemustietoon että koulutuksessa käsiteltävään teoreettiseen tietoon. Lisäksi tulokset tarjoavat uusia näkökulmia hyvinvoinnin edistämiseen ja kiusaamisen ehkäisemiseen kouluissa.
Jukarainen, P., Syrjäläinen, E. ja Värri. V-M. 2013. Suomi.	Millainen on turvallinen koulu oppilaan kokemana, mitkä tekijät koulun arjessa aiheuttavat oppilaalle turvattomuuden tuntemuksia ja kokemuksia ja mitkä tekijät koulun arjessa lisäävät oppilaan kokemaa turvallisuuden tunnetta.	Yksi yhtenäiskoulu, sen 6.–9. luokan oppilaat. 1600 tytön ja 1300 pojan avoin vastaus kysymyseen ”Mikä koulussa aiheuttaa turvattomuutta?” (N=5848) 280 kirjoitelmaa aiheesta ”Turvallinen koulupäivä”	Oppilaiden kirjoitelmat, jotka analysoitu sisällönanalyysin avulla. Narratiivinen tutkimusote, dikotomia.	Tarve kokonaisvaltaiselle näkemykselle kouluturvallisuuteen. Turvallisuus sosiaalisena, osallisuuteen ja ihmissuhteisiin liittyvänä sekä humanistis- kulttuurisena, ihmisarvoisuuteen ja hyvinvointiin liittyvänä ilmiönä.

<p>Lehtinen, N., Ståhl, T. ja Saaristo, V. 2012. Suomi.</p>	<p>Poissaolot koulusta ja niiden seuranta suomalaisissa peruskouluissa</p>	<p>Peruskoulut (N=2948). Kyse-lyyn vastasi 1794 koulua eli 61 % kaikista Suomen peruskouluista. Alakouluja 1207 ja yläkouluja 297</p>	<p>Koulujen johdolta tietoa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä perusopetuksessa. Poissaolojen seurannasta kysyttiin kysymyksillä, joihin vastattiin valitsemalla annetuista vaihtoehdoista sopivin.</p>	<p>Poissaolot lisääntyvät huomattavasti siirryttäessä alakoulusta yläkouluun. Peruskoulussa omaksuttu toimintamalli (poissaolot, motivaatio-ongelmat, kielteinen asenne opiskeluun jne.) jatkuu usein myös toisen asteen opinnoissa. Kirjaamiskäytännöt eri kouluissa ovat hyvin heterogeenisiä. Tulokset osoittavat suurta tarvetta yhdenmukaistaa kirjauskäytäntöjä, jotta tähän ongelmaan voitaisiin jatkossa kiinnittää paremmin huomiota. Tämän edellytyksenä on poissaolojen yhdenmukainen ja systemaattinen kirjaaminen.</p>
<p>Salmela-Aro, K. 2010. Suomi.</p>	<p>Katsaus kansainvälisissä lehdissä julkaistuihin tuloksiin, miten kolme keskeistä sosiaalista kontekstia, koulu, koti ja kaverit ovat yhteydessä nuorten koulu-uupumukseen.</p>	<p>Koulukonteksti: 8.- ja 9.-luokkalaisia että lukion 1.- ja 2.-luokkalaisia. Peruskoulun aineiston muodostivat 58 657 opiskelijaa 431 koulu. Koulutukselliset siirtymät: FinEdu pitkittäistutkimus, jossa peruskoulun 9.-luokkalaisia seurattiin siirtymässä peruskoulusta koulutuksellisille urille (N = 773). Kaveripiirin vaikutus ja valinta: 611 FinEdu tutkimuksen 9.-luokkalaista nuorta. Koti: Kohti Työelämää aineisto, jossa 515 peruskoulun 9.-luokkalaista osallistui tutkimukseen. Lisäksi 236 nuoren molemmat vanhemmat ja 372 nuoren ainakin toinen vanhempi täytti kyse-lylomakkeen.</p>	<p>Kouluterveyskyselyä, Kohti työelämää ja FinEdu -tutkimusaineisto</p>	<p>Peruskouluissa koulu-uupumukseen olivat yhteydessä rauhaton ja negatiivinen kouluilmapiiri sekä vähäinen tuki koulun terveydenhuollolta ja opettajilta. Lukioissa opettajien myönteinen suhtautuminen ja motivointi suojasivat koulu-uupumukselta. Uupumus lisääntyi lukiossa. Kaveripiiri tuli ajan myötä samanlaiseksi koulu-uupumuksen suhteen ja koulu-uupumus näytti tarttuvan kaveripiirissä. Vanhempien työuupumus ja nuorten koulu-uupumus näyttivät olevan yhteydessä toisiinsa. nuorten sosiaalisella kontekstilla on tärkeä rooli koulu-uupumuksessa.</p>

<p>Puolakka, K. 2013. Suomi.</p>	<p>Tuottaa mielen terveyden edistämistä yläkoulussa sellainen kuvaus (substansiivinen teoria), jossa yhdistyvät eri toimijoiden näkökulmat sekä kehittää mielen terveytyötä tutkimuksen kohteena olevassa yläkoulussa toimintatutkimuksen keinoin.</p>	<p>Yläasteikäiset, kouluyhteisö. oppilaat (n = 5), vanhemmat (n = 4) ja työntekijät (n = 9) haastattelut kehittämistyöryhmän kokousmuistiot (10 kpl) sekä koululaisten sanalliset vastaukset koulun hyvinvointiprofiiliin (n = 423).</p>	<p>*Suomessa kehitetty koulun hyvinvointiprofiili sekä oppilaiden, vanhempien ja henkilökunnan haastattelut. Kehittämistyöryhmän kokousmuistiot. Aiempi tutkimustieto aiheesta. *Toimintatutkimus, grounded theory</p>	<p>Substansiivinen teoria, jossa kategoriat koulun olosuhteet, henkilöresurssit, koululaiset ja heidän perheensä sekä mielen terveyttä edistävä toiminta. Kaikki kategoriat yhdistävä ydinkategoria: toiminnan tavoitteena mielen terveyttä edistävä oppimisympäristö. Substansiivisen teorian avulla on mahdollista tarkastella ja kehittää koululaisten mielen terveyden edistämiseksi tehtävää työtä, mikä on tutkimuksen keskeinen hyöty. Viisi suositusta toimenpiteistä, joilla mahdollista edistää koululaisten mielen terveyttä.</p>
<p>Ahonen, J. 2014. Suomi.</p>	<p>Ratkaisunäkökulmia kouluviihtyvyyden ongelmaan sekä peruskoulun kehittämistyöhön selvittämällä oppilaiden näkemyksiä siitä, millainen on viihtymistä edistävä ja oppimiseen innostava koulu.</p>	<p>13 kpl 5 lk oppilaita</p>	<p>*laadulliset menetelmät *aineisto kerättiin kaksivaiheisesti 13 kpl 5 lk:n oppilaiden tekemien kirjallisten ja kuvallisten tuotosten sekä haastattelujen avulla. *aineiston analyysi teoriasidonnaisesti sisällönanalyysillä, jonka tuloksena aineistosta nostettiin esiin teemakokonaisuuksia viihtymistä edistävän ja oppimiseen innostavan koulun piirteistä.</p>	<p>Koulun rauhallinen sijainti ja keskikokoinen koulu lähellä kotia tukevat oppilaiden koulussa viihtymistä. Opetuksessa innostavat vaihtelevat opetusmenetelmät ja lukujärjestys, yhdessä oppiminen sekä mielenkiinnon kohteiden, kuten harrastusten, huomiointi. Nykyiset oppiaineet voisivat pysyä ennallaan. Viihtymistä edistävässä koulussa keskeisiä ovat oppilaiden väliset hyvät suhteet, joiden muodostamiseen ja ylläpitämiseen pitää antaa tilaa. Opiskelu viihtymistä edistävässä ja oppimiseen innostavassa koulussa tuntuu vapaalta eikä asioita kielletä liikaa. Tuloksista on pääteltävissä, että suurin osa muutoksista viihtymisen ja oppimisen innostavuuden parantamiseksi on tehtävissä koulun arjessa ilman suurempia taloudellisia resursseja</p>
<p>Piispanen, M. 2008. Suomi.</p>	<p>Tutkimuksen keskeiset kysymykset: mihin oppilaat, vanhemmat ja opettajat pohjaavat hyvyyskäsitteensä, missä</p>	<p>Aineistokeruu: 2.-6.-luokan oppilaiden vastauspapereita 261 kappaletta, kolmen eri ekaluokan koontipaperit (54</p>	<p>Laadullinen tapaustutkimus. Fenomenologisen lähestymistavan kautta</p>	<p>Tutkittavat ryhmät painottavat oppimisympäristön hyvyystarkastelussa eri näkökulmia. Oppilaat korostavat oppimisympäristön fyysisiä puitteita, vanhemmat perustavat hyvyyden lähinnä sen psykolo-</p>

	määrin ne kohtaavat toinen toisensa ja kuinka voitaisiin luoda paremmat edellytykset sille, että kukin näistä koulun läheisistä käyttäjäryhmistä voisi kokea oppimisympäristön hyvänä?	kpl), 315 hyvää oppimisympäristöä kuvaavaa piirrosta, 21 opettajien vastausta (koulun opettajat ja opettajiksi opiskelevat) ja 30 vanhempien vastausta.	tarkasteltiin ilmiönä, johon liitettyjä käsityksiä oppilailta, vanhemmilta ja opettajilta kerättiin kyselylomakkein. Sanallisia ja piirrosvas- tauksia.	gisiin ja sosiaalisiin ilmentymiin ja opettajat tarkastelevat oppimisympäristön hyvyyttä pedagogisista lähtökohdista. Yhteisenä määritelmänä hyvyydelle ymmärretään inhimilliset perustarpeet huomioivat, laadultaan perushyvät koulun tilat ja välineet sekä ilma- piiri, jossa yksilö voi kokea olonsa hyväksi. Oppimisympäristön kehittämisenä ja hyvän tavoittamisessa kaiken ytimeksi muodostuu turvallisuus, jonka tulisi säilyä kaikkien muutosten keskellä. Tutkimuksessa todetaan, että se, tunteeeko yksilö itsensä tai asemansa turvalliseksi tai turvattomaksi, vaikuttaa siihen, miten hän suhtautuu yleisesti kehittämiseen ja kouluttautumiseen. Jos kouluttaminen ja kehittäminen koetaan ulkoapäin tulevana voimia vievänä pakkona, sitä koetaan epävarmuutta ja muutosvastarintaa. Vastaavasti koulutus ja kehittäminen saatetaan nähdä oman työn kehittämisenä ja voimavarana, jolloin uudistuksiin suhtaudutaan avoimin mielin ja niitä arvioidaan objektiivisemmin.
Nuikkinen, K. 2009. Suomi.	Tarkoituksena selvittää peruskoulurakennuksen ja sen käyttäjien hyvinvoinnin välisiä yhteyksiä ja löytää ohjeita hyvinvointia tukevan kouluympäristön suunnitteluun.	Soinisen koulu, sen oppilaat ja henkilökunta. Informanteina olivat 22 yleis- ja erityisoppilasta. Henkilöstökokouksen 26 osallistujaa.	*laadullinen tapaustutkimus, sisällön analyysi, merkityksen paradigma, tulkinta ja ymmärtäminen *kirjallinen aineisto, avoimet ja puolistrukturoidut tiedonhankintamenetelmät. *teemahaastattelut, eläytymismenetelmällä koottu aineisto ja oppilaiden ottamiin valokuviin pohjautuvista haastatteluista.	Koulun fyysiseen ympäristöön ei juurikaan kohdisteta odotuksia. Koulujen suunnittelua ohjaavat rakennuslainsäädäntö ja normit, joilla pyritään turvaamaan fyysinen hyvinvointi. Suunnitteluohjeissa psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia tukevien ratkaisujen tavoitetasoja ei ole määritetty. Terveystutkimuksissa näkökulma on ollut koettu terveys, ei fyysinen ympäristö ja sen vaikutukset terveystutkimuksiin. Koulurakennukseen liittyvällä hyvinvoinnilla tarkoitetaan peruskoulurakennuksen toimintamahdollisuuksiin, sosiaaliseen ympäristöön ja psyykkiseen ympäristöön liittyviä myönteisiä kokemuksia.

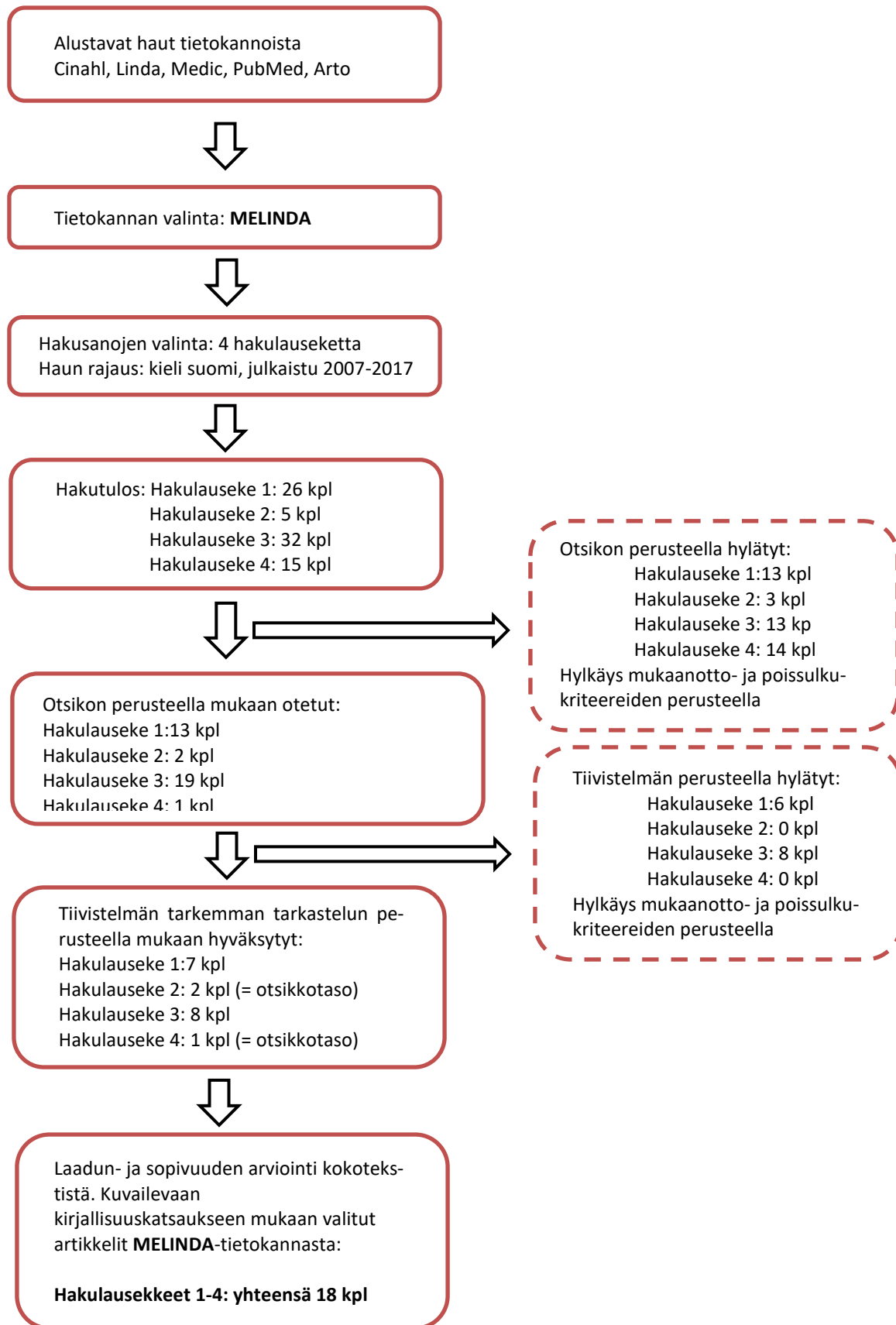
<p>Konu, A. 2002. Suomi.</p>	<p>Tavoitteena selkiyttää kouluhyvinvoinnista käytävää keskustelua sekä tuottaa väline kouluhyvinvoinnin arviointiin.</p>	<p>Yläasteikäiset, kouluyhteisö. Tutkimuksen II ja III osat: N=43085 ja N=50282. Neljäs osa: N=54 499.</p>	<p>*Kouluterveyskyselyn aineisto vuosilta 1998, 1999 ja 2000. Kyselyn vastaajat peruskoulun 8 ja 9 lk. (14-16 -vuotiaita) Sovellettu Beckin 13-osiainen mielialakysely. Sosiologisen, kasvatustieteellisen, psykologisen ja terveyden edistämisen kirjallisuus * lineaarinen monitasomalli</p>	<p>Tutkimuksen päätuloksena tuotettiin käsitteellinen koulun hyvinvointimalli, jonka sopivuus käytäntöön varmistettiin. Mallia voidaan käyttää kouluhyvinvoinnin arvioimiseen joko oppilasjoukoissa tai kokonaisissa kouluissa. Malli sopinee myös toimintatutkimuksen tai intervention prosessityökaluksi ja arvioinnin välineeksi.</p>
<p>Rimpelä, M., Metso, T., Saaristo, V. ja Wiss, K. 2008. Suomi.</p>	<p>Tavoitteena kuvata vanhempien osallisuutta vanhempainyhdistysten ja peruskoulujen johdon näkökulmasta.</p>	<p>Vanhempainyhdistykset N=1095, n=246,</p>	<p>*Internet-kysely peruskoulujen vanhempainyhdistyksille ja peruskoulujen johdolle</p>	<p>Huoltajien osallisuudessa koulujen välillä on suuria eroja. Vanhempainyhdistysten pääasiallinen osallisuus keskittyi varainhankintaan ja tapahtumien järjestämiseen. Rooli lasten edunvalvojina sekä koulun ja sen oppilashuollon kehittämiseen oli heikko. Vanhempainyhdistysten roolista ja osallisuudesta oppilashuoltopalvelujen kehittämisessä tulisi sopia kuntien, perusopetuksen hallinnon ja vanhempainyhdistysten kesken. Yksityiskohtaisempaa tietoa oppilashuollon tavoitteista, resursseista ja kouluhyvinvoinnista tulisi antaa vanhemmille enemmän. Yhteistyötä vanhempien kanssa johtamisentasolla tulisi lisätä aina kun toimintaa suunnitellaan, arvioidaan ja kehitetään. Tutkimuksessa esiteltiin mittari: Kysely vanhempainyhdistyksille: kouluterveydenhuolto ja osallistuminen koulun toimintaan.</p>

Liitetaulukko: Kirjallisuushaut eri tietokannoista

	Löydettyjä viitteitä	Valittu mukaan otsikon perusteella	Valittu mukaan abstraktin perusteella	Valittu mukaan kokotekstin perusteella	Mukaan valikoitunut
Melinda 15.2.2017: Haun rajaukset: kieli suomi, vuodet 2007-2017					
kaikki sanat: (koululaiset OR oppilaat OR kouluikäiset) AND (terveellisyys OR turvallisuus OR koulu) AND (hyvinvoiva OR mielen OR ympäristö)	26	26-13=13	13-6=7		7
kaikki sanat: (koululaiset OR oppilaat OR kouluikäiset) AND (terveellisyys OR turvallisuus OR koulu) AND (hyvinvoiva OR mielen OR ympäristö) AND (Oppilashuolto OR kouluterveydenhuolto)	5	5-3=2	2-0=2		2
kaikki sanat: (koululaiset OR oppilaat OR kouluikäiset) AND (terveellisyys OR turvallisuus OR koulu) AND (hyvinvoiva OR mielen OR ympäristö) OR (Oppilashuolto OR kouluterveydenhuolto)	32	32-13=19	19-8=8		8
schoolchildren OR educants OR school OR educational service OR school community) AND (healthiness OR "safety and security" OR school bullying OR school phobia) AND (mental health OR environmental health OR well-being)	15	15-14=1	1-0=1		1
Medic 26.2.2017: Haun rajaukset: kieli suomi, 2007-2017, väitöskirja					
(koululaiset OR oppilaat OR kouluikäiset OR opiskelu*) AND (terveellisyys OR turvallisuus OR koulu) AND (hyvinvoiva OR mielen OR ympäristö)	34	34-30=4	4-3=1		1 (sama viite kolme kertaa)
(terve OR turvallinen OR hyvinvoiva) AND oppilaitos	9	9-2=7	7-6=1		1
Oppilashuolto OR kouluterveydenhuolto	5	5-4=1	1-0		1

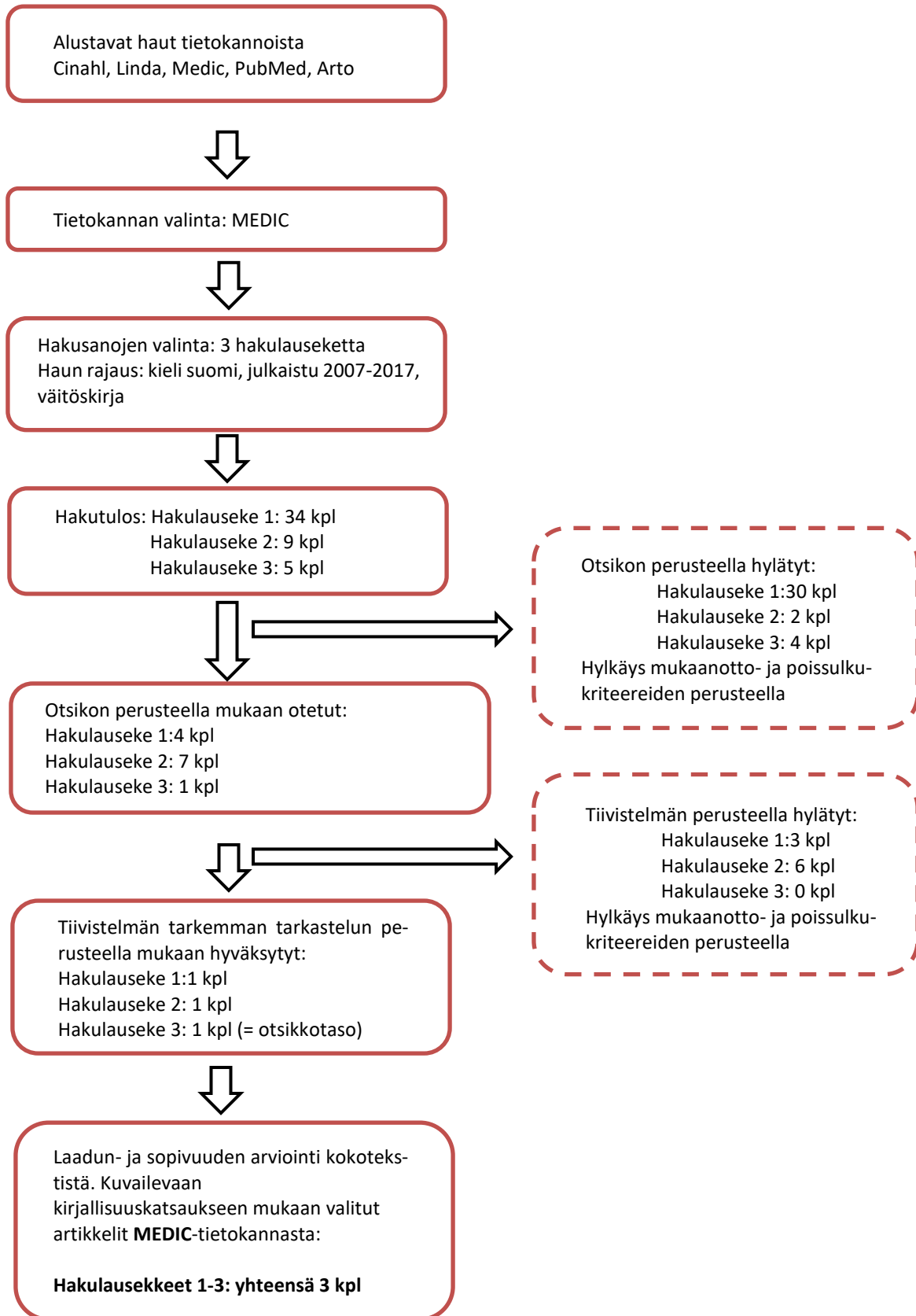
PubMed 19.2.2017: Clinical trial, free full text, 5 years, humans					
(schoolchildren OR educants OR school OR educational service OR school community) AND (healthiness OR "safety and security" OR school bullying OR school phobia) AND (mental health OR environmental health OR well-being)	5	5-0=5	5-3=2		2
Cinahl 19.2.2017: linked full text, 2010-2017, references and abstract available					
(schoolchildren OR educants OR school OR educational service OR school community) AND (healthiness OR "safety and security" OR school bullying OR school phobia) AND (mental health OR environmental health OR well-being)	6	6-3=3			3
Arto 19.2.2017: Haun rajaukset: julkaisumaa suomi, vain elektroninen aineisto, kieli suomi, 10 viime vuotta					
Sanahaku (koulul? oppil? kouluik? opisk?) AND Sanahaku (terveell? turvall? koul?) AND Sanahaku (hyvinv? mielen? ympär?) (PLAC=fi) (Vain e-aineisto) (LANG=FIN) 10 viime vuotta	25	25-15 =10	10-2=8	8-3=5	5
Sanahaku (terve? turval? hyvinv?) AND Sanahaku (oppil?) (PLAC=fi) (Vain e-aineisto) (LANG=FIN)	10	10-6=4	4-1=3		3

	Valittu mukaan	Poistettu päällekkäisyyksiä	Tarkasteltu koko tekstiä	Otettu mukaan kirjallisuuskatsaukseen
Melinda	18	18-10=8	8-4=4	4
Medic	1	1-0=1	1-0=1	1
Arto	8	8-3=5	5-0=5	5
Pub Med	2	2-0=2	2-1=1	1
Cinahl	3	3-0=3	3-3=0	0
Yhteensä:				N=11

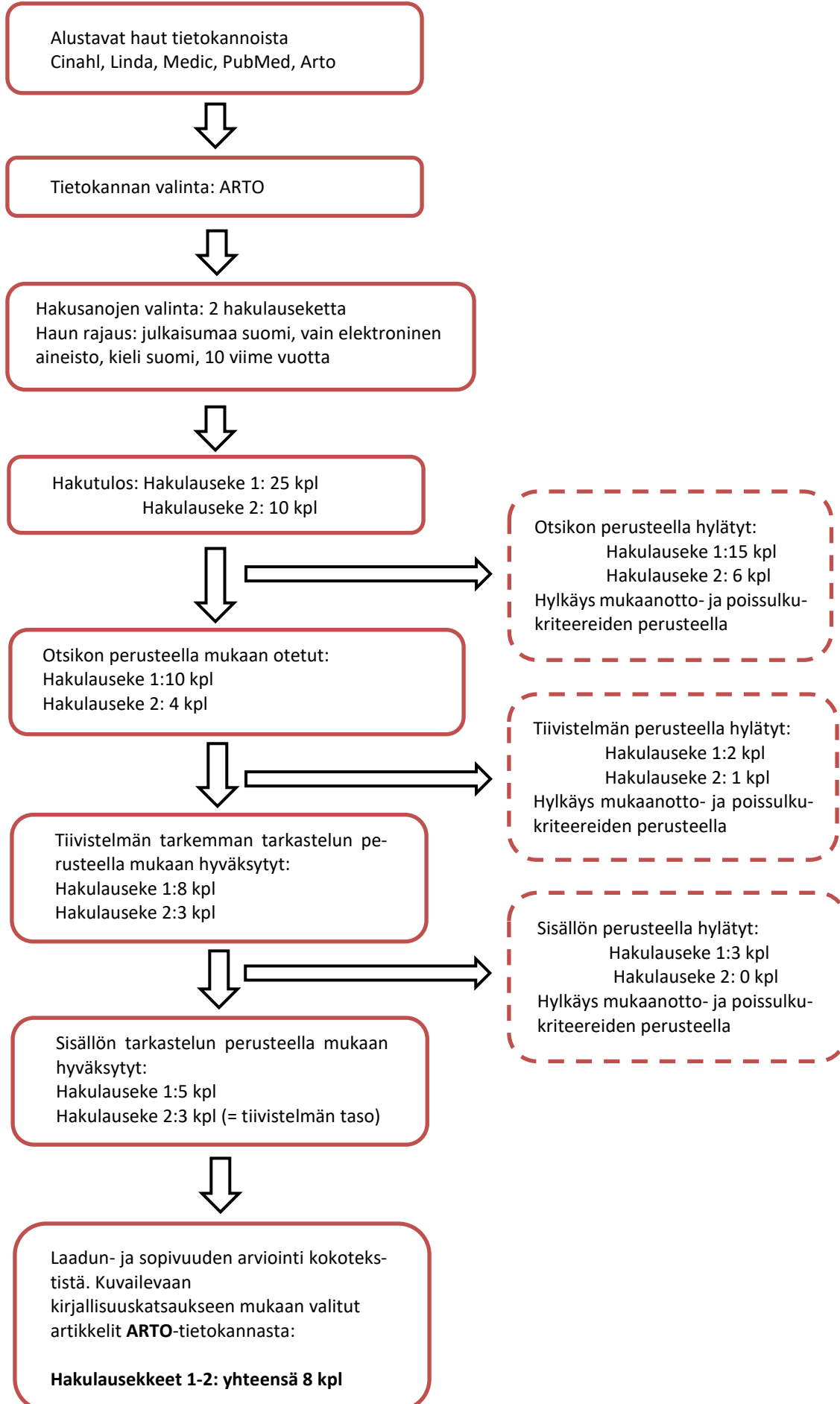
Kirjallisuuskatsauksen hakujen kuvaus (Medic)

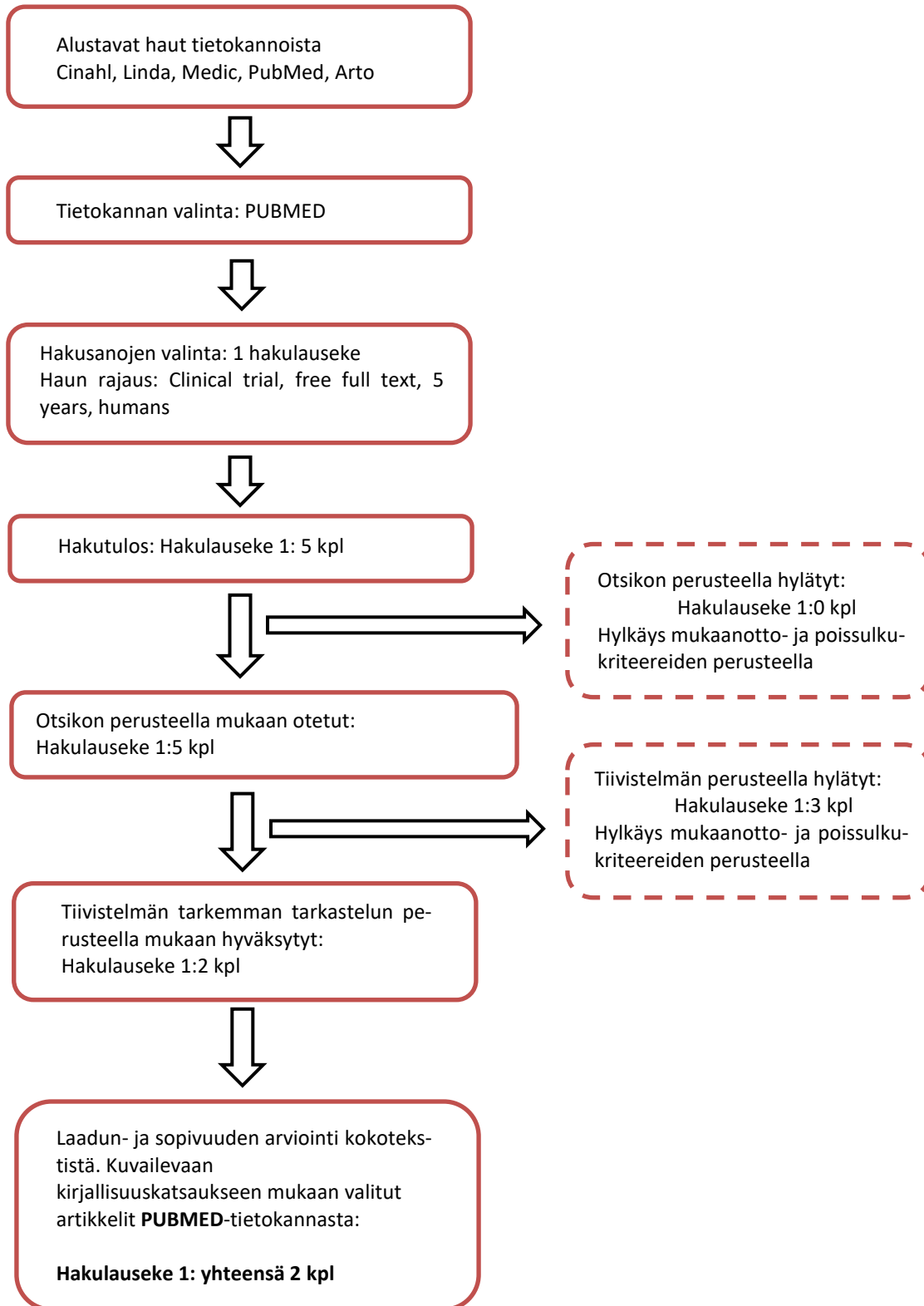
LIITE 3 (2)

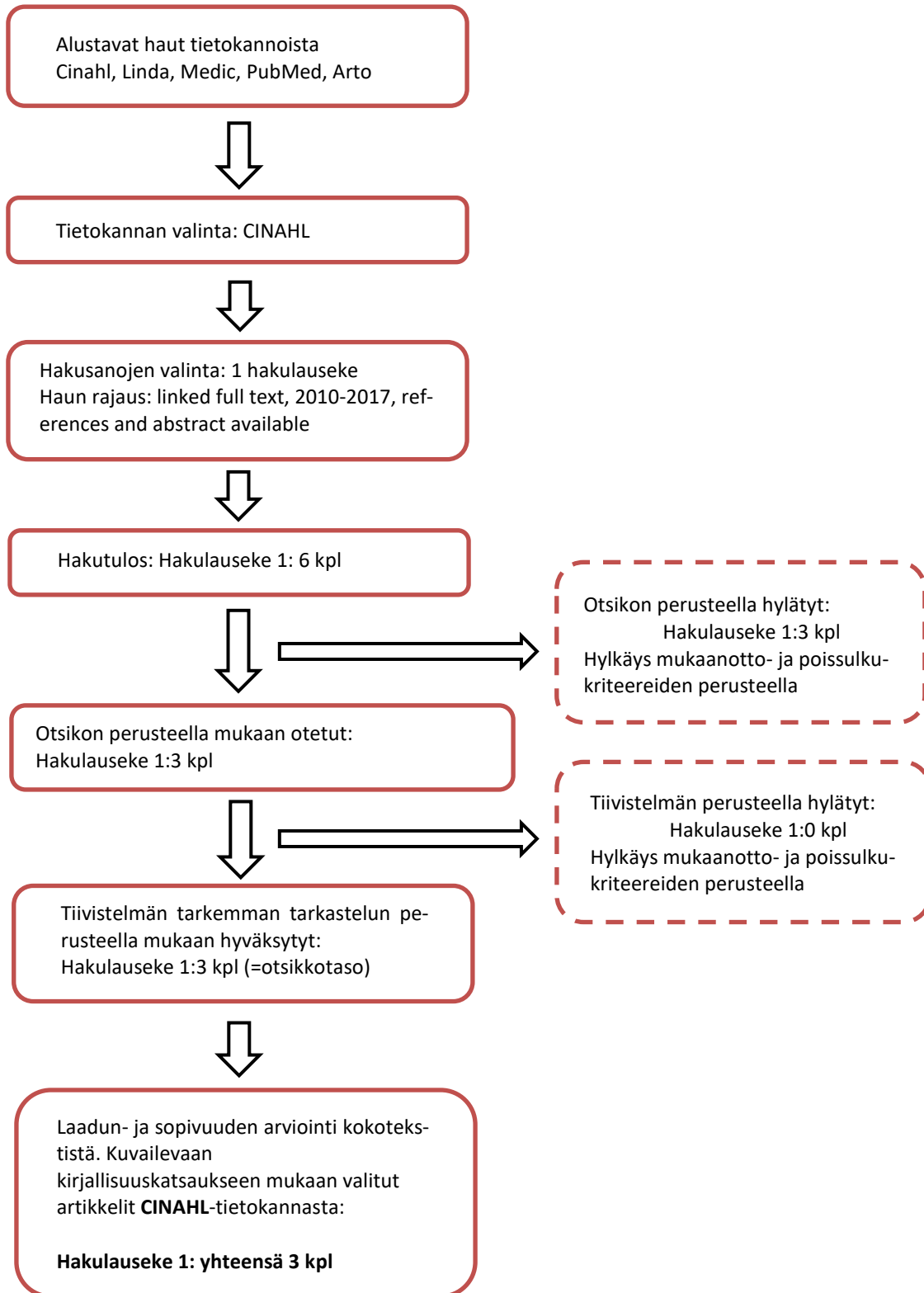

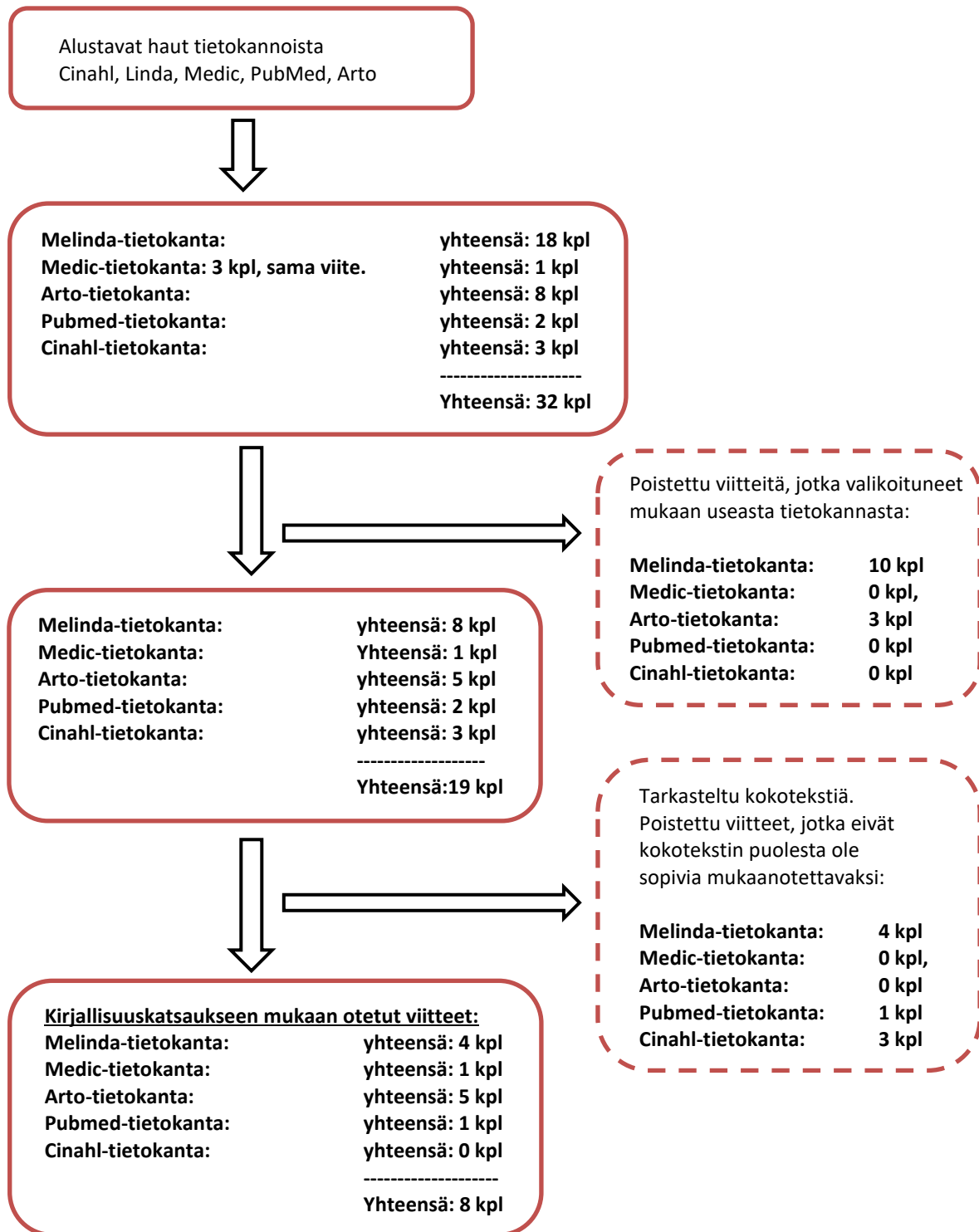
Kirjallisuuskatsauksen hakujen kuvaus (Arto)

LIITE 3 (3)

LIITE 4 (1)

Liitetaulukko: Opinnäytetyössä käytettävien tutkimusten luotettavuuden arviointi muokatulla CASP-menetelmällä (Anttila, Koskela, Ruusuvuori, 2014). Asteikko: Kyllä (2), Osittain (1), Ei (0).

Kriteerit	Vahtera, S. 2011.	Ukskoski, T. 2013	Jukarainen, P. ym. 2013.	Lehtinen, N. ym. 2012.	Salmela-Aro, K. 2010.
Oliko tutkimuksen tavoitteet selkeästi määritelty?	2	2	2	2	2
Oliko laadullinen/määrällinen tutkimusmenetelmä sopiva?	1	2	2	1	2
Oliko tutkimusasetelma perusteltu ja sopiko se vastaamaan tutkimuskysymyksiin?	0	2	2	2	2
Sopiiko tutkittavien rekrytointistrategia tutkimuksen tavoitteisiin?	2	1	2	2	2
Kerättiin tutkimusaineistoa siten, että saatiin tutkimusilmiön kannalta tarkoituksenmukaista tietoa?	1	1	2	2	2
Oliko mahdollinen tutkijan vaikutus huomioitu tarkoituksenmukaisella tavalla?	0	0	0	0	0
Oliko tutkimuksen eettiset seikat otettu huomioon?	0	0	0	0	0
Oliko tutkimuksen analyysi riittävän tarkkaa ja perusteellista?	1	2	2	2	2
Oliko tutkimuksen tulokset selkeästi ilmaistu?	2	2	2	2	2
Kuinka hyödyllinen tutkimus oli?	2	2	2	2	2
artikkelin yhteispisteet	11	14	16	15	16

LIITE 4 (2)

Kriteerit	Puolakka, K. 2013.	Ahonen, J. 2014.	Piispanen, M. 2008.	Nuikkinen, K. 2009.	Konu, A. 2002.	Rimpelä, M. ym. 2008.
Oliko tutkimuksen tavoitteet selkeästi määritelty?	2	2	2	2	2	2
Oliko laadullinen/määrällinen tutkimusmenetelmä sopiva?	2	2	2	2	2	2
Oliko tutkimusasetelma perusteltu ja sopiko se vastaamaan tutkimuskysymyksiin?	2	2	2	2	2	2
Sopiiko tutkittavien rekrytointistrategia tutkimuksen tavoitteisiin?	2	1	1	2	1	0
Kerättiinkö tutkimusaineistoa siten, että saatiin tutkimusilmiön kannalta tarkoituksen mukaista tietoa?	2	1	2	2	2	2
Oliko mahdollinen tutkijan vaikutus huomioitu tarkoituksen mukaisella tavalla?	2	2	2	1	1	0
Oliko tutkimuksen eettiset seikat otettu huomioon?	2	2	2	1	1	0
Oliko tutkimuksen analyysi riittävän tarkkaa ja perusteellista?	2	2	2	2	2	1
Oliko tutkimuksen tulokset selkeästi ilmaistu?	2	2	2	2	2	2
Kuinka hyödyllinen tutkimus oli?	2	2	2	2	2	2
artikkelin yhteispisteet	20	18	19	18	17	13

Liitetaulukko: Tutkimusten analyysi ja synteesi

LIITE 5

Tutkimus	Keskeiset tulokset	Pelkistetyt ilmaukset	Ryhmittely alaluokkiin	Alaluokat	Ryhmittely yläluokkiin
(A1) Vahtera Sirpa. 2011. Onko koululla väliä?	Psykinen kuulumisen tunne osoitautui tutkimuksen merkittävämmäksi tulokseksi. Se on keskeinen yksilön psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttava tekijä ja välittää osaltaan organisaation vaikutusta yksilöön. Kun tuntee kuuluvansa kouluunsa tai työpaikalensa, voi hyvin. Kuulumisen tunne selittää psyykkistä hyvinvointia paremmin kuin tutkimuksissa tyypilliset käytetyt selittäjät kuten ikä, sukupuoli tai koulun ilmapiiri.	Psykinen kuulumisen tunne edistää lapsen mielenterveyttä. (A1) Psykinen kuulumisen tunne selittää psyykkistä hyvinvointia paremmin kuin ikä, sukupuoli tai koulun ilmapiiri. (A1) Kuulumisen tunne edesauttaa hyvinvointia. (A1)	Asenteet kiusaamiseen ja koulun kasvatuskulttuuri (A2) Koulun toimintakulttuuri kiusaamisen suhteen (A3) Suhtautuminen kiusaamiseen, kestävät ratkaisut (A3) Kiusatuksi ja onohdetuksi tulemisen pelko: turvattomuus Koko henkilökunnan sitoutuminen hyvinvoinnin edistämiseen (A2) Vähäinen tuki kouluterveydenhuolloilta ja opettajilta (A5) Viihtyvyyttä edistää oppilaiden väliset hyvät suhteet, joiden luomiseen annetaan aikaa. (M2) Yhteistyö vanhempien ja muiden ammattilaisten kanssa. (M1) Kodin, koulun ja kunnan kaikkien hallinnonalojen asia. (M1) Huoltajien osallisuudessa koulujen välillä on suuria eroja. (M7) Osallisuus keskittyi varainhankintaan ja tapahtumien järjestämiseen. (M7)	Kiusaaminen Turvallisuus Koulun henkilökunta ja sen antama tuki Kaverisuhteet Yhteistyö kodin kanssa	Lasten mielenterveyden edistäminen: Yhteisön hyvinvointi: Sosiaalinen ympäristö

			<p>Vanhempainyhdistysten roolista ja osallisuudesta oppilashuolto- palvelujen kehittämisessä tulisi sopia kuntien, perusopetuksen hallinnon ja vanhempainyhdistysten kesken. (M7)</p> <p>Yksityiskohtaisempaa tietoa oppilashuollon tavoitteista, resursseista ja kouluhyvinvoinnista tulisi antaa vanhemmille enemmän. (M7)</p> <p>Yhteistyötä vanhempien kanssa johtamisentasolla tulisi lisätä aina kun toimintaa suunnitellaan, arvioidaan ja kehitetään. (M7)</p>	<p>Koulun olosuhteet</p> <p>Vaikutusmahdollisuudet</p> <p>Arkipäiväiset asiat</p> <p>Hyvä olo</p> <p>Ilmapiiiri</p> <p>Koulu ja oppilashuolto</p> <p>Koulu ja koulu yhteisö</p>	<p>Lasten mielenterveyden edistäminen:</p> <p>Yhteisön hyvinvointi:</p> <p>Psyykinen ympäristö</p>
<p>(A2) Ukskoski, Tuija. 2013. Kohti kouluhyvinvoinnin yhteisöllistä asiantuntijuutta: koulukiusaamisen ehkäisemisen interventio perusopetuksessa.</p>	<p>Kaikkea kiusaamista ei vain yksinkertaisesti voi havaita.</p> <p>– Kiusaamisen voi aistia, sitä voi herkistyä havaitsemaan luokkaansa ja siinä tapahtuvaa vuorovaikutusta.</p> <p>– Oleellista kiusaamisen tarkan määrittelyn sijaan onkin, että niin yksittäinen työntekijä kuin koko työyhteisökin voi luottaa siihen, että kun opettajalla, oppilaalla tai vanhemmalla herää huoli tilanteesta, se on jo</p>	<p>Huolen herätessä tilanne selvitetään, on kyse kiusaamisesta tai ei. (A2)</p> <p>Intuitiivisuus, herkistyminen ja aistiminen kiusaamisasioissa. (A2)</p> <p>Koko henkilökunnan sitoutuminen hyvinvoinnin edistämiseen. (A2)</p> <p>Kiusaamista koskevat asenteet ja koulun kasvatuskulttuuri. (A2)</p>	<p>Mielenterveyttä edistää puuttuminen koulun olosuhteisiin ja lasten vaikutusmahdollisuuksiin vaikuttamalla. (M1)</p> <p>Mielenterveyttä edistävät seikat arkipäiväisiä, tavallisia asioita. (M1)</p> <p>Huomaaminen ja asioihin puuttuminen tärkeää. (M1)</p> <p>Hyvään oloon vaikuttamisesta voimavaroja, hyvää mieltä ja positiivista mielenterveyttä. (M1)</p> <p>Rauhaton ja negatiivinen ilmapiiiri vaikuttaa jaksamiseen (A5)</p> <p>Koulu-uupumus leviää kaveripiirissä. (A5)</p>		

	<p>riittävä syy selvittää, onko kysymys mahdollisesta kiusaamista vai onko jokin muu ongelma hiertämässä oppilaiden hyvinvointia. <i>kiusaamisasioiden käsittelyssä tarvitaan asiantuntijan intuitiivistakin osaamista.</i> Oleellista on myös koko työyhteisön sitoutuminen hyvinvoinnin edistämiseen, Kouluhenkilöstön kiusaamista koskevat asenteet ja koulun kasvatuskulttuuri.</p>		<p>Varhainen puuttuminen ja auttaminen (A4) Koulut ja oppilashuolto avainasemassa mielen terveyden edistämiseksi. (M1) Opettajat eivät koe olevansa mielen terveyden edistämiseksi (M1) Opettajilla ja koulu yhteisöllä merkittävä rooli positiivisen mielen terveyden ylläpitäjänä. (M1)</p>	<p>Fyysinen ympäristö</p> <p>Koulurakennus ja sen sijainti</p>	<p>Lasten mielen terveyden edistäminen: Yhteisön hyvinvointi:</p> <p>Fyysinen ympäristö</p>
<p>(A3) Pirjo Jukkarainen, Eija Syrjäläinen ja Veli-Matti Värri. 2013. Kohti turvallista ja hyvinvoivaa koulua: valvontaa, vastuuta ja elämää erilaisuuden kanssa.</p>	<p>Turvattomuus syntyy kiusatuksi ja unohdetuksi tulemisen pelosta ja erilaisuuden uhasta. Turvallisuusongelmien ydin löytyy koulun sisäisestä – usein piiloisesta – toimintakulttuurista ja koulu yhteisön hyvin- tai pahoinvoinnista. Jos kouluturvallisuuden painopiste on hallinta- ja kriisivalmiuskeskeisessä tarkastelutavassa, huomio on vahvasti paloturvallisuus- ja pelastautumissuunnitelmissa, riskien arvioinneissa, järjestyssäännöissä sekä ilkeävaltaa ja väkivaltaa valvovissa ratkaisuissa. Jos taas painopiste</p>	<p>Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa turvallisuuden tunteeseen. (A3) Kestävät ratkaisut koulukiusaamisen suhteen. (A3) Kestävät asenteet turvallisuutta vaarantavien ilmiöiden suhteen. (A3) Turvattomuus syntyy kiusatuksi ja unohdetuksi tulemisen pelosta ja erilaisuuden uhasta. (A3) Kouluturvallisuuden painopiste vaikuttaa turvallisuushyötyyn, turvattomuuden tunteesta vapautuminen ja sen ennaltaehkäisy. (A3)</p>	<p>Fyysinen ympäristö vaikuttaa hyvinvointiin. (M1) Koulun rauhallinen sijainti tukee kouluviihtyvyyttä oppilaiden mukaan. (M2) Keskikokoinen koulu tukee kouluviihtyvyyttä oppilaiden mukaan (M2) Viihtymisen ja oppimisen innostamiseksi tehtävät muutokset ovat toteutettavissa koulun arjessa ilman suuria taloudellisia resursseja. (M2) Oppilaat korostavat oppimisympäristön hyvyystarkastelussa fyysisiä puitteita. (M3) Koulun fyysiseen ympäristöön ei kohdisteta odotuksia. (M5)</p>	<p>Koulun arki</p> <p>Koulutyö</p> <p>rakennusratkaisujen merkitys</p> <p>Vaihteleva lukujärjestys ja opetusmenetelmät</p>	

	<p>on enemmän turvattomuuden tunteesta vapautumisessa ja sen ennaltaehkäisyssä, löydetään turvallisuushyötyä esimerkiksi kiusaamisen vastaisesta toiminnasta, välituntien aktivoinnista, koulusovittelusta, hyvän luokkahengen rakentamisesta tai erilaisista itseilmaisuun rohkaisevista pedagogisista menetelmistä.</p>		<p>Koulurakennuksen suunnittelua ohjaavat rakennuslainsäädäntö ja normit, joilla turvataan fyysinen hyvinvointi. (M5)</p> <p>Psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia tukevia rakennusratkaisujen tavoitteita ei ole määritetty. (M5)</p> <p>Koulurakennukseen liittyvällä hyvinvoinnilla tarkoitetaan peruskoulurakennuksen toimintamahdollisuuksiin, sosiaaliseen ympäristöön ja psyykkiseen ympäristöön liittyviä myönteisiä kokemuksia. (M5)</p> <p>Vaihtelevat lukujärjestys ja opetusmenetelmät, yhdessä oppiminen, mielenkiinnon kohteiden (esim. harrastusten) huomiointi tukevat oppilaiden mukaan kouluihtyvyyttä. (M2)</p>		
<p>(A4) Lehtinen Niina, Timo Ståhl ja Vesa Saari. 2012. Poissaolot ja niiden seuranta kouluhyvinvoinnin edistämisen välineenä.</p>	<p>Koulupoissaolosten kautta on mahdollista tavoittaa monenlaista niin lapsen ja nuoren kuin perheenkin problematiikkaa. Koulupoissaolot ovat tärkeä hyvinvoinnin mittari ja niiden seuranta on keino päästä nopeammin ongelmiin kiinni. Vastaavasti varhaisella puuttamisella ja auttamisella voidaan vähentää ongelmien vaikeutumista</p>	<p>Koulupoissaolosten kautta päästään kiinni monenlaisiin perheen ja oppilaan ongelmiin. (A4)</p> <p>Koulupoissaolot ovat tärkeä hyvinvoinnin mittari. (A4)</p> <p>Varhaisella puuttamisella ja auttamisella voidaan vähentää ongelmien vaikeutumista, kasaantumista ja monien eri palvelujen tarvetta. (A4)</p>	<p>Opettajat korostavat hyvinvointikastelussa pedagogisia lähtökohtia. (M3)</p>		

	ja kasautumista sekä monien eri palvelujen tarvetta.				
(A5) Salmela-Aro, Katariina. 2010. Koulu-uupumus sosiaalisessa kontekstissa: koulu, koti ja kaveripiiri.	Koulu-uupumus on vakava kouluun liittyvä stressioireyhtymä. Peruskouluissa koulu-uupumukseen olivat yhteydessä rauhaton ja negatiivinen kouluilmapiiri sekä vähäinen tuki koulun terveydenhuollolta ja opettajilta. Kaveripiiri tuli ajan myötä samanaikaisesti koulu-uupumuksen suhteen ja koulu-uupumus näytti tarttuvan kaveripiirissä. Vanhempien työuupumus ja nuorten koulu-uupumus näyttivät olevat yhteydessä toisiinsa. Nuorten sosiaalisella kontekstilla on tärkeä rooli koulu-uupumuksessa.	Rauhaton ja negatiivinen kouluilmapiiri yhteydessä koulu-uupumukseen. (A5) Vähäinen tuki kouluterveydenhuollolta ja opettajilta on yhteydessä koulu-uupumukseen. (A5) Koulu-uupumus leviää kaveripiirissä. (A5) Vanhempien työuupumus yhteydessä nuoren koulu-uupumukseen. (A5) Nuorten sosiaalisella kontekstilla yhteys koulu-uupumukseen (A5)			
(M1) Puolakka, Kristiina: 2013. Hyvän mielen koulu-substantiivinen teoria mielen terveyden edistämisestä yläkoulussa.	Oppilaiden mielen terveyttä suojaavien olosuhteiden syntymistä voitiin edistää myös puuttamalla koulun olosuhteisiin ja parantamalla oppilaiden vaikutusmahdollisuuksia. Koulut ja niiden oppilashuolto ovat avainasemassa edistettäessä lasten ja nuorten psykososiaalista ja fyysistä terveyttä sekä ehkäistäessä mielen terveysongelmia ja syrjäytymistä. Tärkeä tulos tässä tutkimuksessa on se, että koululaisten hyvinvointia ja mielen terveyttä tukevat seikat osoittautuivat olevan arkipäiväisiä, tavallisia asioita. Esimerkiksi opettajat eivät koe	Mielen terveyttä edistää puuttamalla koulun olosuhteisiin ja lasten vaikutusmahdollisuuksiin vaikuttamalla. (M1) Koulut ja oppilashuolto avainasemassa. (M1) Mielen terveyttä edistävät seikat arkipäiväisiä, tavallisia asioita. (M1) Opettajat eivät koe olevansa mielen terveystyöntekijöitä, ja arastelevat puuttua asioihin. (M1) Opettajilla ja kouluyhteisöllä merkittävä rooli positiivisen			

	<p>itseään mielenterveystyöntekijöinä ja arastelevat siksi puuttua asioihin. Tämän tutkimuksen mukaan opettajilla ja koko kouluyhteisöllä on merkittävä rooli positiivisen mielenterveyden ylläpitäjinä. Myös huomaaminen ja asioihin puuttuminen ovat tärkeitä – joskin haastavia – seikkoja.</p> <p>Näistä tilanteista päästään helpommin eteenpäin, kun tehdään yhteistyötä vanhempien ja muiden ammattilaisten kanssa. Tutkimustuloksista voidaan myös päätellä, että koululaisten mielenterveyden edistäminen on paitsi kodin ja koulun myös kunnan kaikkien hallinnonalojen asia. Hyvinvointiin ja hyvään psyykkiseen oloon vaikuttavat myös fyysinen ympäristö ja eri hallinnonalojen resurssit. Monella tapaa hyvään oloon vaikuttaminen tuo voimavaroja ja positiivista mielenterveyttä, hyvää mieltä. Kasvatustehtävän toteuttaminen yhteistyössä ja kumppaneina vanhempien kanssa on niin ikään tärkeää.</p>	<p>mielenterveyden ylläpitäjinä. (M1)</p> <p>Huomaaminen ja asioihin puuttuminen tärkeää. (M1)</p> <p>Yhteistyö vanhempien ja muiden ammattilaisten kanssa. (M1)</p> <p>Kodin, koulun ja kunnan kaikkien hallinnonalojen asia. (M1)</p> <p>Fyysinen ympäristö vaikuttaa hyvinvointiin. (M1)</p> <p>Hyvään oloon vaikuttamisesta voimavaroja, hyvää mieltä ja positiivista mielenterveyttä. (M1)</p>			
(M2) Jonna Ahonen. 2014. Suomi. Et kysyttäis myös kaikilta oppilailta	<p>Koulun rauhallinen sijainti ja keskikokoinen koulu lähellä kotia tukevat oppilaiden koulussa viihtymistä. Opetuksessa innostavat vaihtelevat opetusmenetelmät ja lukujärjestys, yhdessä</p>	<p>Koulun rauhallinen sijainti tukee kouluviihtyvyyttä oppilaiden mukaan. (M2)</p>			

<p>mielipide ja silleen. Ettei aina aikuis-ten." : viides-luokkalais-ten näke-myksiä viih-tymistä edis-tävistä ja oppimiseen innostavasta koulusta.</p>	<p>oppiminen sekä mielenkiinnon kohteiden, kuten harrastusten, huomiointi. Nykyiset oppiaineet voisivat pysyä ennallaan. Viihtymistä edistävässä kou-lussa keskeisiä ovat oppilaiden väliset hyvät suhteet, joiden muodostami-seen ja ylläpitämiseen pitää antaa ti-laa. Opiskelu viihtymistä edistävässä ja oppimiseen innostavassa koulussa tun-tuu vapaalta eikä asioita kielletä liikaa. Tuloksista on pääteltävissä, että suurin osa muutoksista viihtymisen ja oppi-misen innostavuuden parantamiseksi on tehtävissä koulun arjessa ilman suurempia taloudellisia resursseja.</p>	<p>Keskikokoinen koulu tukee kouluviihtyvyyttä oppilaiden mukaan (M2) Vaihtelevat lukujärjestys ja opetusmenetelmät, yhdessä oppiminen, mielenkiinnon kohteiden (esim. harrastus-ten) huomiointi tukevat oppi-laiden mukaan kouluviihty-vyyttä. (M2) Viihtyvyyttä edistää oppilai-den väliset hyvät suhteet, joi-den luomiseen annetaan ai-kaa. (M2) Viihtyvyyttä edistävässä kou-lussa opiskelu tuntuu vapaalta eikä kieltoja ole liikaa. (M2) Viihtymisen ja oppimisen in-nostamiseksi tehtävät muu-tokset ovat toteutettavissa koulun arjessa ilman suuria ta-loudellisia resursseja. (M2)</p>			
<p>(M3) Maa-rika Piispa-nen. 2008. Suomi. Hyvä oppimisym-päristö: op-pilaiden, vanhempien ja opettajien hyvyyskäsi-</p>	<p>Tutkittavat ryhmät painottavat oppi-misympäristön hyvyystarkastelussa eri näkökulmia. Oppilaat korostavat oppimisympäristön fyysisiä puitteita, vanhemmat perustavat hyvyyden lähinnä sen psykologisiin ja sosiaalisiin ilmentymiin ja opettajat tarkastelevat oppimisympäristön hyvyttä pedago-gisista lähtökohdista. Yhteisenä määri-telmänä hyvydelle ymmärretään in-himilliset perustarpeet huomioivat,</p>	<p>Oppilaat korostavat oppimis-ympäristön hyvyystarkaste-lussa fyysisiä puitteita. (M3) Vanhemmat korostavat hy-vyystarkastelussa oppilaitok-sen psykologisiin ja sosiaalisiin ilmentymiin. (M3) Opettajat korostavat hy-vyystarkastelussa pedagogisia lähtökohtia. (M3)</p>			

<p>tysten kohtaaminen peruskouluksessa.</p>	<p>laadultaan perushyvät koulun tilat ja välineet sekä ilmapiiri, jossa yksilö voi kokea olonsa hyväksi. Oppimisympäristön kehittämisessä ja hyvän tavoittamisessa kaiken ytimeksi muodostuu turvallisuus, jonka tulisi säilyä kaikkien muutosten keskellä. Tutkimuksessa todetaan, että se, tuntee yksilö itsensä tai asemansa turvallisesti tai turvattomaksi, vaikuttaa siihen, miten hän suhtautuu yleisesti kehittämiseen ja kouluttautumiseen.</p>	<p>Yhteistä opettajien, vanhempien ja oppilaiden hyvyyskäsitöksessä inhimilliset perustarpeet huomioivat, laadultaan perushyvät koulun tilat ja välineet. (M3) Yhteistä opettajien, vanhempien ja oppilaiden hyvyyskäsitöksessä ilmapiiri, jossa yksilö voi kokea olonsa hyväksi. (M3) Kehittämisessä tärkeintä turvallisuus, jonka tulisi säilyä joka muutoksessa. (M3) Yleinen suhtautuminen kehittämiseen ja kouluttautumiseen sen mukaan, tuntee yksilö itsensä ja asemansa turvallisesti tai turvattomaksi. (M3)</p>			
<p>(M5) Kaisa Nuikkinen. 2009. Suomi. Koulurakennus ja hyvinvointi: teoriaa ja käytäjän kokemuksia peruskouluarkkitehtuurista.</p>	<p>Koulun fyysiseen ympäristöön ei juurikaan kohdisteta odotuksia. Koulujen suunnittelua ohjaavat rakennuslainsäädäntö ja normit, joilla pyritään turvaamaan fyysinen hyvinvointi. Suunnitteluohjeissa psykkistä ja sosiaalista hyvinvointia tukevien ratkaisujen tavoitetasoja ei ole määritelty. Terveystutkimuksissa näkökulma on ollut koettu terveys, ei fyysinen ympäristö ja sen vaikutukset terveystutkimuksiin. Koulurakennukseen liittyvällä hyvinvoinnilla tarkoitetaan peruskoulurakennuksen toimintamahdollisuuksiin,</p>	<p>Koulun fyysiseen ympäristöön ei kohdisteta odotuksia. (M5) Koulurakennuksen suunnittelua ohjaavat rakennuslainsäädäntö ja normit, joilla turvataan fyysinen hyvinvointi. (M5) Psykkistä ja sosiaalista hyvinvointia tukevia rakennusratkaisujen tavoitteita ei ole määritelty. (M5)</p>			

	<p>sosiaaliseen ympäristöön ja psyykkiseen ympäristöön liittyviä myönteisiä kokemuksia.</p>	<p>Koulurakennukseen liittyvällä hyvinvoinnilla tarkoitetaan peruskoulurakennuksen toimintamahdollisuuksiin, sosiaaliseen ympäristöön ja psyykkiseen ympäristöön liittyviä myönteisiä kokemuksia. (M5)</p>			
<p>(M7) Matti Rimpelä, Tuija Metso, Vesa Saari ja Kirsi Wiss: 2008. Suomi. Vanhempainyhdistysten ja huoltajien osallisuus peruskoulun ja sen oppilashuollon kehittämisessä.</p>	<p>Huoltajien osallisuudessa koulujen välillä on suuria eroja. Vanhempainyhdistysten pääasiallinen osallisuus keskittyi varainhankintaan ja tapahtumien järjestämiseen. Vanhempainyhdistysten roolista ja osallisuudesta oppilashuoltopalvelujen kehittämisessä tulisi sopia kuntien, perusopetuksen hallinnon ja vanhempainyhdistysten kesken. Yksityiskohtaisempaa tietoa oppilashuollon tavoitteista, resursseista ja kouluhyvinvoinnista tulisi antaa vanhemmille enemmän. Yhteistyötä vanhempien kanssa johtamisentasolla tulisi lisätä aina kun toimintaa suunnitellaan, arvioidaan ja kehitetään. Tutkimuksessa esiteltiin mittari: Kysely vanhempainyhdistyksille: kouluterveydenhuolto ja osallistuminen koulun toimintaan.</p>	<p>Huoltajien osallisuudessa koulujen välillä on suuria eroja. (M7) Osallisuus keskittyi varainhankintaan ja tapahtumien järjestämiseen. (M7) Osallisuus keskittyi varainhankintaan ja tapahtumien järjestämiseen. (M7) Vanhempainyhdistysten roolista ja osallisuudesta oppilashuoltopalvelujen kehittämisessä tulisi sopia kuntien, perusopetuksen hallinnon ja vanhempainyhdistysten kesken. (M7) Yksityiskohtaisempaa tietoa oppilashuollon tavoitteista, resursseista ja kouluhyvinvoinnista tulisi antaa vanhemmille enemmän. (M7) Yhteistyötä vanhempien kanssa johtamisentasolla tulisi lisätä aina kun toimintaa suunnitellaan, arvioidaan ja kehitetään. (M7)</p>			

Kysely terveellisten ja turvallisten olojen tarkastuksesta. Tekijä kouluterveydenhoitaja Sari Lehtimäki. 3/2017.

Koulun terveellisten ja turvallisten olojen tarkastus

Kyselyyn vastaat valitsemalla omaa mielipidettäsi tai kokemustasi lähinnä olevan vaihtoehdon. Osassa kysymyksiä voit valita useita vaihtoehtoja, joissakin ainoastaan yhden. Vapaisiin tekstikenttiin voit halutessasi täsmentää vastaustasi. Jos et ole tehnyt Terveellisten ja turvallisten olojen tarkastuksia, vastaa kolmeen ensimmäiseen kysymykseen ja ohita loput kysymykset valitsemalla vastausvaihtoehto: "En ole tehnyt tarkastuksia" ja etene näin lomakkeen loppuun. Kyselyssä käsite "tarkastus" tarkoittaa terveellisten ja turvallisten olojen tarkastusta koulussa.

Taustatiedot

1. Toimin koulu/opiskeluterveydenhoitajana

1 2 3 4 5 6
Koulujen määrä

2. Koulu(i)ssa toimivat luokat

esikoulu 6 lk
 1 lk 5-6 lk
 2 lk 7-9 lk
 1-2 lk Lukio
 3 lk Ammattikoulu
 4 lk Aikuisopiskelu
 3-4 lk Joku muu
 5 lk

Tarkenna edellistä, jos vastasit muu. Mikä?

3. Olen tehnyt terveellisten ja turvallisten olojen tarkastuksia yhteensä

0 1-5 6-10 Yli 10
kappaletta

4. Koulu(i)lla tehtyjen terveellisten ja turvallisten olojen tarkastusten väli

noin 3 vuotta Muu En ole tehnyt tarkastuksia
-

Tarkenna edellistä, jos vastasit muu. Miksi?

Seuraava >>

Sivu 1 / 7

Järjestelmänä Eduix E-lomake 3.1, www.e-lomake.fi

THL:n opas: Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos

5. Oletko tutustunut THL:n oppaaseen?

Kyllä Ei
-

Oletko hyötynyt oppaasta? Miten? Jos et ole oppaaseen tutustunut, miksi?

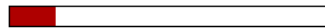
6. Oletko tehnyt tarkastukset THL:n oppaan mukaisesti vuoden 2015 jälkeen?

Kyllä Ei Joitakin osin En ole tehnyt tarkastuksia

Jos vastasit joitakin osin, miten tarkastus on eronnut THL:n oppaasta?

Mikäli et ole tehnyt tarkastuksia, voit tästä eteenpäin valita vastausvaihtoehdon "En ole tehnyt tarkastuksia" päästäksesi kyselyn loppuun. Halutessasi voit kertoa ajatuksiasi terveellisten ja turvallisten olojen tarkastuksesta tai kommentoida kyselyä.

<< Edellinen Seuraava >>

Sivu 2 / 7

Terveellisten ja turvallisten olojen tarkastus

7. Kokoonkutsuja

Koulu/opiskeluterveydenhoitaja Joku muu En ole tehnyt tarkastuksia

Kuka on kutsunut tarkastuksen koolle

Tarkenna edellistä, jos vastasit joku muu. Kuka?

8. Tieto tarkastuksen ajankohdasta

Mistä sait tiedon tarkastuksen ajankohdasta? Edellisen tarkastuksen raportista
 Ohjausryhmästä
 Koulun rehtorilta
 Joku muu
 En ole tehnyt tarkastuksia

Tarkenna edellistä, jos vastasit joku muu. Kuka?

9. Tarkastustilaisuuteen osallistuivat (sisältää alkupalaverin, tilakierroksen ja loppupalaverin tai vain jonkin osan näistä)

- Koulun rehtori
- Opettajan edustaja(t)
- Erityisopettaja
- Muu henkilökunta
- Kuraattori
- Oppilaat
- Huoltajia
- Vanhempainyhdistys
- Tekninen toimi/kiinteistön huollon edustaja
- Terveystarkastaja
- Työsuojelu
- Työterveyshoitaja
- Koululääkäri
- Kouluterveydenhoitaja
- Fysioterapeutti
- Joku muu
- En ole tehnyt tarkastuksia

Joku muu, kuka?

LIITE 6 (3)

10. Keneltä sellaiselta, joka ei ole osallistunut tarkastukseen, on pyydetty oman alansa tietoja tarkastusta varten?

- Koulun rehtorilta
- Opettajilta
- Erityisopettajalta
- Muulta henkilökunnalta
- Kuraattorilta
- Oppilailta
- Huoltajilta
- Vanhempainyhdistykseltä
- tekninen toimi/kiinteistön huollon edustajalta
- Terveystarkastajalta
- Työsuojelusta
- Työterveyshoitajalta
- Koululääkäriä
- Kouluterveydenhoitajalta
- Fysioterapeuteilta
- Joltakin muulta
- En ole tehnyt tarkastuksia

Joku muu, kuka?

11. Miten vanhempien ja oppilaiden mielipide on huomioitu TeTuHy-tarkastuksessa?

12. Mihin tarkastusväliillä (3v) kerätty aineisto on talletettu?

13. Tarkastuksessa on huomioitu (voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon)

- Esteettömyys
- Piha ja liikenne
- Koulurakennus ja sen sisätilat
- Turvallisuuden edistäminen yhteisössä ja sen ympäristössä
- Paloturvallisuus
- Tapaturmien ehkäisy
- Opiskeluhoito ja sen toimivuus
- Yhteisön hyvinvointi: psykososiaalinen hyvinvointi (sosiaalisuuden, tunne-elämän ja persoonallisuuden tukeminen)
- Koulutyön järjestäminen hyvinvointia tukevasti
- Ehkäisevä päihdetyö: päihteiden aiheuttamien haittojen ennaltaehkäisy ja vähentäminen
- Liikunnallisuuden ja ergonomian edistäminen
- Ruoka ja ruokailutilanne
- Joku muu
- En ole tehnyt tarkastuksia

Joku muu, mikä?

14. Valitse omasta mielestäsi tarkastuksen 3 tärkeintä aihetta

- Esteettömyys
 Piha ja liikenne
 Koulurakennus ja sen sisätilat
 Turvallisuuden edistäminen yhteisössä ja sen ympäristössä
 Paloturvallisuus
 Tapaturmien ehkäisy
 Opiskeluhoito ja sen toimivuus
 Yhteisön hyvinvointi: psykososiaalinen hyvinvointi (sosiaalisuuden, tunne-elämän ja persoonallisuuden tukeminen)
 Koulutyön järjestäminen hyvinvointia tukevasti
 Ehkäisevä päihdetyö: päihteiden aiheuttamien haittojen ennaltaehkäisy ja vähentäminen
 Liikunnallisuuden ja ergonomian edistäminen
 Ruoka ja ruokailutilanne
 Joku muu
 En ole tehnyt tarkastuksia

Joku muu, mikä?

Perustele valintojasi:

15. Tilatarkastus

	Osa	Koko koulu	En ole tehnyt tarkastuksia
Koulun tiloista tarkastettiin	☐	☐	☐

Miten tarkastettavat tilat valikoituivat?

16. Tarkastuksessa ilmenneiden epäkohtien seuranta

	Kyllä	En	En ole tehnyt tarkastuksia
Oletko seurannut epäkohtiin puuttumista ja niiden korjaamista?	☐	☐	☐

Jos vastasit kyllä, miten usein olet seurantaan tehnyt?

<< Edellinen

Seuraava >>

Raportointi

17. Oletko käyttänyt THL:n lomakkeita raportoidessasi?

	Kyllä	Ei	En ole tehnyt tarkastuksia
-	☐	☐	☐

Miksi?

LIITE 6 (5)

18. Kuka tarkastuksesta raportoi?

- Työterveyshoitaja
 Työterveystarkastaja
 Koulu/opiskeluterveydenhoitaja
- Joku muu
 En ole tehnyt tarkastuksia

Tarkenna edellistä, jos vastasit joku muu.

<< Edellinen Seuraava >>

Sivu 4 / 7

Tiedotus

19. Tiedotetaanko pidetystä tarkastuksesta ja sen tuloksista eteenpäin?

- Kyllä Ei En ole tehnyt tarkastuksia
-

Kenelle tuloksista on tiedotettu?

Kuka on tiedottanut?

<< Edellinen Seuraava >>

Sivu 5 / 7

Lisätietoja

20. Mikä on oma näkemyksesi TeTuHy-tarkastuksista ja niiden sujuvuudesta? Muut huomiot tarkastuksesta?

21. Palautetta kyselystä:

<< Edellinen Seuraava >>

Kiitos vastauksistasi!

Sivu 6 / 7

Oletko tyytyväinen antamiisi arvoihin? Tämän sivun jälkeen tapahtuu tallennus, etkä enää voi tällä lomakkeella muuttaa arvoja.

Tietojen lähetyk

<< Edellinen Valmis

Sivu 7 / 7

Sari Lehtimäki

HAKEMUS

Johtava hoitaja

LUPAPYYNTÖ TUTKIMUKSEN TEKEMISEKSI

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa terveyden edistämisen ylemmän amk:n opintoja. Olen aloittamassa opintoihini kuuluvaa opinnäytetyötä, joka on toimintatutkimus Terveellisten ja turvallisten olojen toiminnallisesta tarkastamisesta ja kehittämisestä peruskoulussa. Keskiöön olen nostanut mielenterveyden edistämisen ja yhteisön hyvinvoinnin. Opinnäytetyön ohjaaja on Hyvinvoinnin ja terveys -osaston lehtori

Opinnäytetyö perustuu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemaan Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos, opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen. Tarkoituksena on tehdä laadullinen kysely alueen muille kouluterveydenhoitajille. Yksittäisen vastaajan vastaus ei nouse esille tutkimuksessa, ja kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista. Opinnäytetyön on määrä valmistua vuoden 2017 aikana.

Pyydän kohteliaimmin lupaa opinnäytetyön kyselyn tekemiseksi. Kyselyyn vastaaminen vaatii työaika n.15 minuuttia vastaajalta. kaupungin sivistystoimenjohtaja on oltu puhelimitse yhteydessä 13.2.2017 ja informoitu häntä opinnäytetyön tekemisestä.

5.3.2017

Sari Lehtimäki

LIITTEET

Ohjaajan hyväksymä tutkimussuunnitelma

Terveydenhoitajille suunnattu kysely

Tutkimuslupa myönnettiin.

Hoitajalta 5.3.2017

Johtava hoitaja, ksh.

Sari Lehtimäki

HAKEMUS

Johtava hoitaja

LUPAPYYNTÖ TUTKIMUKSEN TEKEMISEKSI

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa terveyden edistämisen ylemmän amk:n opintoja. Olen tekemässä opintoihini kuuluvaa opinnäytetyötä, joka on toimintatutkimus Terveellisten ja turvallisten olojen toiminnallisesta tarkastamisesta ja kehittämisestä peruskoulussa. Keskiöön olen nostanut mielenterveyden edistämisen ja yhteisön hyvinvoinnin. Opinnäytetyön ohjaaja on Hyvinvoinnin ja terveys -osaston lehtori

Opinnäytetyö perustuu Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemaan Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos, opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen.

Olen jo aiemmin hakenut ja saanut luvan opinnäytetyöhön kuuluvan kyselyn tekemiseen. Nyt ajatuksenani on syventää kyselyllä saatuja tietoja liittyen Terveellisten ja turvallisten olojen tarkastamiseen. Pyydän kohteliaimmin lupaa kahden kouluterveydenhoitajan haastatteluun. Haastattelu vie työaikaa n.1 h vastaajalta. Opinnäytetyön on määrä valmistua vuoden 2017 aikana.

2.5.2017

Sari Lehtimäki

LIITTEET

Teemahaastattelurunko

Lupa haastatteluun myönnetty.

14.5.2017

joht. hoit. K. Lehtimäki

TEEMAT	MERKITYKSELLISET ILMAISUT	PELKISTETYT ILMAISUT	YLÄLUOKKA
Ohjausryhmän toiminta	se ei ollenkaan kokoontunut...tarkoitus olisi että nyt aktiivisemmin...pitäisi saada toimimaan paremmin...se ei ole toiminut... (H1)	Ei kokoontunut Aktiivisempi toiminta Ei toimi Pitäisi toimia paremmin	Ohjausryhmän aktiivisempi toiminta
Tiedon kerääminen	hyvinvointikysely...rehtorin itsensä tekemä...aikaisempaa tietoa ei käytännössä ollut...minä lähdin selvittämään...työterveyshuollosta työpaikkaselvitystiedon, työsuojelupäällikköön olin yhteydessä, AVIN tekemät tarkastustiedot...koulu toteutti hyvinvointikyselyn...kokosi koululla aiempia tietoja... lista mitä pitää olla ajan tasalla...joku lomake millä voisi kerätä tiedon...pyysin heidän näkemyksensä...tärkeää tietoa kiinteistöstä...mitään strukturoitua tai valmista menetelmää miten vanhemmilta tai oppilailta kysellään...ennenkin näitä tehnyt, niin teki sen nyt (kyselylomake Wimaan)...hyvinvointikyselystä ei tehtynä yhteenvedoa...(H1)	Koulun henkilökunnan valmistama hyvinvointikysely Koulu teki hyvinvointikyselyn Koulu kokosi aiempaa tietoa koulusta Ei aikaisempaa tietoa Th tiedon kerääjänä: pyytänyt tietoa eripaikoista (muut osallistujat, oppilaat, vanhemmat, henkilökunta) Lista vaadituista, ajan tasalla olevista tiedoista Strukturoitu lomake tiedonkeräämiseen puuttuu Tiedonkeruulomake oppilaille, vanhemmille, henkilökunnalle Th teki yhteenvedon kyselystä	Koulu ja th tiedonkerääjinä ja käsittelijöinä Lista vaadittavista tiedoista Yhtenäinen lomake tiedonkeräämiseen
Kertyneen tiedon tallentaminen	eri sektoreilta yhteinen sähköinen kansio... voisi tallentaa tietoja ja kaikki pääsisi lukemaan...paljon helpompaa se yhteistyö...tiedon saaminen ja käytettävyys...ihan hyvä ja tosi hienoa (Joensuun malli)...määräpäivä mihin mennessä jokainen kävisi tekemässä lisäykset ja korjaukset...(H1)	Yhteinen kansio tiedon tallentaminen ja käyttäminen helpompaa Joensuun malli Määräpäivä tiedon tallentamiseen ja tarkistamiseen	Yhteinen kansio Helpompi toiminta Yhteiset säännöt
Oppilaiden ja vanhempien osallisuuden lisääminen	Oppilaskunnan jäsen tulisi vaikka mukaan tarkastukseen...vanhempain toimikunta ei nyt otettu millään tavalla mukaan... nyt täytyy tehdä tämä kysely... mitään strukturoitua tai valmista menetelmää miten vanhemmilta tai oppilailta kysellään (H1)	Oppilaskunnan jäsen mukaan tarkastukseen vanhempain toimikuntaa ei nyt huomioitu kysely oppilaille ja vanhemmille menetelmä tiedon keräämiseen vanhemmilta ja oppilailta	Oppilaskunnan ja vanhempain toimikunnan huomiointi Kysely oppilaille ja vanhemmille Strukturoitu menetelmä

LIITE 9 (2)

<p>Epäkohtien puuttumisen seuranta</p>	<p>Seurantaa, sitä ei vielä ollut...keskustelutasolla olevaa...lähdetty aika hyvin noita käytännön toimia...on lähtenyt tapahtumaan niitä asioita...sovitettiin palaveri vuoden päähän...tarkoitus käyttää toista thl:n lomaketta...käytiin läpi mitä todettiin ja mitä tehtiin...ei ihan onnistunut... (H1)</p>	<p>Seurantaa tehty vasta keskustelutasolla Käytännön toimet toteutuneet hyvin seurantapalaveri sovittu vuoden päähän Thl:n lomake seurantaan seuranta ei onnistunut suunnitellusti</p>	<p>Seuranta palaveria ei vielä pidetty seurantapalaveri sovittuna THL:n lomake epäkohtien seurantaan</p>
<p>Tiedottaminen</p>	<p>me laitettiin (Kyselyn yhteenveto) vanhemmille tiedoksi ...tämä oli se mitä me tiedotettiin vanhemmille...meidän tehtävä on sopia yhteisesti miten tiedotetaan...liian ympäripyöreää että oppilashuoltoryhmä miettii...täytyisi olla määriteltynä tai suosituksena...(H1)</p>	<p>kyselyn yhteenveto vanhemmille tiedoksi tehdystä tarkastuksesta yhteinen sopimus tiedottamisesta määritys tai suositus tiedottamisvastuista</p>	<p>Mitä tiedotetaan Tiedottamisen vastuut</p>
<p>THL:n lomakkeiden käyttö</p>	<p>tosi hyvät ja laajat...paljon tietoa...ensimmäisellä sivulla heti tärkeät asiat...vastuunjaosta sopia, minkä kohtien täyttäminen kuuluu koululle... th ei voi täyttää eikä kuulukaan...valmiiksi täytetty kun mennään tilakierrokselle...(H1)</p>	<p>Hyvät ja laajat lomakkeet Paljon tietoa Tärkeät asiat hyvin esille Lomakkeen täyttämisen vastuunjaosta sovittava Valmiina täytettynä kun tilakierros alkaa</p>	<p>Hyvät lomakkeet Lomakkeiden täyttämisen vastuunjako ja ajankohta</p>
<p>TeTuHy-tarkastus</p>	<p>aiemmat tarkastustiedot ja hyvinvointikyselyn tulokset...näiden perusteella suunniteltiin kierros... (H1) ...osa koulua käytiin... käytiin ne läpi (kerätyt tiedot) tilatarkastuspäivänä...4 h, olisi voitu tehdä tiiviimminkin...samassa työterveyshuollon selvitys...kattava...esiin asioita joita ei muuten tulisi...mahdollistaa monen näkökulman...hyvä että lakisääteinen...haaste se miten käytännön toteutus saadaan toimimaan...jatkotoimien toteutuminen...ei pitäisi olla henkilöstä kiinni miten etenee...tämmöinen tehdään ja tämä on koulun hyväksi...vähentää yhteisiä tarkastuksia...voidaan tehdä samalla yhdessä...täytyy tehdä ylimääräistä...se on se asenne...(H1)</p>	<p>Aiemman tiedon perusteella suunniteltiin tilakierros Osa koulusta tarkastettu Kerätyn tiedon läpikäyminen tilatarkastuspäivänä Tarkastustilaisuuden kesto 4 h, olisi voitu tehdä tiiviimminkin Työterveyshuollon selvitys samalla TeTuHy-tarkastus kattava, monesta näkökulmasta tehty Lakisääteisyys hyvä Käytännön toteutus haaste jatkotoimien toteutuminen Ei henkilöitymistä Koulun hyväksi Vähentää muita tarkastuksia Asenne</p>	<p>Tilakierroksen suunnittelu Moniammatillisuus Yhteisöllisyys Lakisääteisyys Käytännön toteutus Jatkotoimet Asenne</p>

LIITE 9 (3)

THL:n opas

Pohjautuu thl:n oppaassa olevaan luetteloon... siten kuin THL opastaa... lista mitä THL vaatii...hyvä, mutta jättää paljon auki rooleja ja vastuuta...koulun vastuulla nämä ja nämä, th tämä, mitä lähdetään tekemään ensin...avata suositus...hyvänä sen että otin siitä ne mitä pitää käydä läpi...kysymyksiä oppilaille...se on liian ympäröörä... (H1)

THL:n oppaassa oleva luettelo THL opastaa lista mitä THL vaatii roolit ja vastuut epäselvät koulun ja th:n vastuut Työjärjestys selkeämmäksi Selkeämpi suositus Tarkastuksessa läpikäytävät asiat kysymyksiä oppilaille opas esittää asiat liian yleisellä tasolla

Opastaa Vaatii Selkeämmät työnjaot ja vastuut Hyvää läpikäytävät asiat ja kysymyksiä oppilaille

Oma rooli tarkastuksessa

omasta valinnasta johtuen...tulee sit tehtyä... aika iso...ei ihan tarkoituksenmukaista että niin paljon minun vastuullani...vein sen listan...esittelin sitä koululla...esittelin niitä koululla (Joen-suun malli)...th kokoaa tämän ryhmän...pyysin heidän näkemyksensä...tuli vähän yllättävästi... sovittiin ensin että se olisi se (puheenjohtajuus)...jonkunlainen suositus ...vois koulu kohtaisesti mieltä... otin siitä thl:n oppaasta vihreät laatikot...olis hyvä että kaikkien läsnäollessa...ei pitäisi olla henkilöistä kiinni...mä sanoin et teidän nyt täytyy tehdä tää...mä toimitin oppilaille suunnatut kysymykset, et te voitte kattoo... yhteenvetoa, ei tehty tämmöstäkään, et laskin yhteen...mä kokosin sit itte...mä laskin yhteen ne prosentit...miten me nyt tiedotamme...laitetaan...valmis kutsupohja, lähettät sähköpostilla...(H1)

Rooli tarkastuksessa oma valinta, rooli aika iso, ei tarkoituksenmukaista. Vein listan ja esittelin koululla Th ryhmän kokoajana Pyysin heidän näkemyksensä Yllättäen puheenjohtajan rooliin Suositus rooliasta, jotta voisi koululla mieltä roolitusta Otin thl:n oppaasta tietoa ja se olisi hyvä käydä läpi yhdessä Ei henkilöön perustuen Teidän pitää tehdä tämä Toimitin listan kysymyksistä Yhteenvetoa ei tehty, tein itse Mietin, miten tiedotamme Valmis pohja kutsuille, helppo kutsua kokoon Vastuidenjakaja Suunnittelu vastuunkantaminen tiedon vieminen

Oma valinta Th:n iso rooli Esittelijä Kokoonkutsuja Tiedonkerääjä Puheenjohtaja Roolijakosuositus Tiedonjakaja Suunnittelija Ei henkilökohtainen Vaatija Yhteenvedon tekijä Tiedottaja Vastuidenjakaja Vastuunkantaja

Liitetaulukko. H2-haastattelun analysointi teemoittain

LIITE 10 (1)

TEEMAT	MERKITYKSELLISET ILMAISUT	PELKISTETYT ILMAISUT	YLÄLUOKKA
Ohjausryhmän toiminta	siitä en nyt osaa sanoa juurikaan mitään... (H2)	Ei sanottavaa ohjausryhmästä	Ei sanottavaa
Tiedon kerääminen	meillähän ei tässä kerätty mitään etukäteistietoa mistään...ei tehty kyselyitä etukäteen...sitten kun kierretään niin samalla kysytään opiskelijoilta...ei se onnistunut, opiskelijat ei olleet paikalla...oli tehty tällainen kysely Wilman kautta vanhemmille ja opiskelijoille... koulun henkilökuntaan kuuluva tehny...(H2)	Etukäteistietoa ei kerätty Ei tehty kyselyitä etukäteen Kysely opiskelijoilta tilakierroksella, ei onnistunut. Wilman kautta kysely opiskelijoille ja vanhemmille Koulun henkilökuntaan kuuluva sen tehnyt.	Etukäteistieto Wilma
Kertyneen tiedon tallentaminen	Siellä on ne kaikki tiedot (SharePoint)...aika uusi juttu... aika näyttää miten toimii...nyt toimii hyvin...(H2)	Kaikki tiedot samassa paikassa uusi asia nyt toimii hyvin ajan myötä näkee, miten toimii	tieto samassa paikassa uusi asia nyt toimii
Oppilaiden ja vanhempien osallisuuden lisääminen	oppilaskunnan puheenjohtaja oli mukana alotuksessa, ei tilakierroksella...sieltä tuli vähän tietoa opiskelijoiden näkökulmasta...Wilman kautta kysely vanhemmille ja opiskelijoille...toisesta koulusta ei edustusta ollutkaan...aina voisi enemmän opiskelijoiden näkökulmaa asioihin ottaa...(H2)	oppilaskunnan puheenjohtaja osallistui aloitukseen opiskelijoiden näkökulma Wilman kautta kysely opiskelijoille ja vanhemmille ei edustusta toisesta koulusta enemmän opiskelijoiden näkökulmaa esille	Oppilaskunnan puheenjohtaja opiskelijoiden näkökulman voimakkaampi huomiointi Wilma
Epäkohtiin puuttumisen seuranta	ei juurikaan tullut esille selaista...mitään semmosii isompia mitä pitäisi seurata...ei sovittuna palaveria... (H1)	Ei esille seurattavia epäkohtia ei sovittuna seurantapalaveria	Ei seurattavia epäkohtia ei seurantapalaveria
THL:n lomakkeiden käyttö	helpottaahan se huomattavasti...oli vaa tehty joku muistio blankopaperille...lähti itse kehittämään ja kirjoittamaan...onhan tämä nyt selkeämpi...voidaan vastata mitä kysytään...käydään kohta kohdalta...helpompi vastata kysymykseen kuin itse tuottaa tekstiä...(H2)	helpottaa itse kehittämään ja kirjoittamaan blanko paperille selkeämpi valmiit kysymykset joihin vastataan kysymyksiin helpompi vastata käydään kohta kohdalta läpi	valmiit kysymykset helpompi ja selkeämpi raamit tarkastukselle

Opiskeluhoolto

Toimii...kuraattorin ja psykologin palvelut eivät kuulu aikuisopiskelijoille...mitä se opiskeluhoolto tuki sit on...terkkarin ja opon tuki mitä on voitu antaa...tapahtumaviikolle yritetty keksiä ohjelmaa...kysytty opiskelijakunnalta ehdotuksia...mitä ne haluaa...tämän vuoden toiminut opiskeluhoolto... lapsenkengissä...yritetty yhteistä toimintaa kahden koulun kanssa...päivitetty pikkuhiljaa suunnitelmia...psykologin palvelut tiiviisti käytävissä...oikeen iso plussa...yhteistyö toimii loistavasti...(H2)

Toimii opiskeluhoollon palvelut eivät ole samat kaikille tapahtumaviikon ohjelmasta ehdotuksia opiskelijakunnalta opiskeluhoolto toiminut vuoden yhteistoimintaa kahden koulun opiskelijoille (toimivat samassa tilassa) suunnitelmia päivitetty psykologin palvelut iso plussa psykologin palvelut toimivat loistavasti

Opiskeluhoollon palvelut vaihtelevat opiskelijakunnan ehdotukset yhteistoimintaa psykologin palvelut opiskeluhoollon toiminta kehittyy

TeTuHy-tarkastus

Mukana kaupungin edustaja, joka vastaa kiinteistöstä, lukion rehtori, lukion kanslisti, minä...hyvin pieni ryhmä...nopeesti kiersimme tämän... kaikkienensa 1.5 h, 15 min tilakierrokseen...edeltävästi ei palaveria...eikä jälkikäteenkään...ensin täytettiin pape-reita... oli ottanut jo etukäteen selvää asioista...täytti kaavakkeen melkeinpä etukäteen...kolme vuotta sitten...siloin tuli ihan yllättäen...ei tiennyt mikä tämä juttu on...jotain poistumisongelmaa...kahden koulun yhteinen (toimivat samoissa tiloissa)... ei ota kantaa toisen koulun asioihin...mikä oli mun tehtävä kiinnittää huomiota... mikä th:n osuus...mikä terveystarkastajan osuus...tiedossa oli edellisen tarkastuksen jälkeen ettei isoja ongelmia...helppo kattoo paperit ja niiden perusteella...otti nää tarkastukset tosissaan...ku ollaan samoissa tiloissa... turvallisuusasioita nyt paljon...parempaan suuntaan..remontti ja muutto, ei sinne nyt kannata mennä...ylempää se tulee, et joku vaan ottaa vastuun...se on tehty ja kirjaa...(H2)

Pieni osallistujaryhmä ja nopea kierros ei edeltävästi eikä jälkikäteen palaveria papereiden täyttäminen etukäteen selvää asioista lomake täytetty etukäteen kolme v sitten edellinen yllättäen ja ei tietoa mikä tarkastus poistumisongelma samassa tilassa kaksi koulua vastuunjako koulujen kesken vastuunjako osallistujien kesken edellisen tarkastuksen hyöty edellisen tarkastuksen raportti suhtautuminen tosissaan turvallisuuteen kiinnitetty nyt huomiota tarkastuksen ajankohdan suunnittelu vastuu ylempänä vastuunkantaja kirjattu ja tehty

Osallistujat ja ajankäyttö alku- ja loppupalaveri lomakkeiden täyttäminen etukäteen tarkastusväli edellisen tarkastuksen tekeminen tarkastuksessa havaittu vastuunjaot asenne turvallisuus

LIITE 10 (3)

THL:n opas	selkeästi sanottu siellä ohjeistuksessa...ohjausryhmästä lähtee...oikeen menis sen mukaan...th tekee tarkastuksen...th kutsuu koolle...kirjoittaa muistion...(H2)	Ohjeistus ohjausryhmästä lähtöisin th tekee tarkastuksen th kutsuu koolle th kirjoittaa muistion	Ohjeistus ohjausryhmän ja th:n rooli
Tiedottaminen	koulun henkilökunta hoitanut, en tiedä...(H2)	Th ei tiedottanut	Ei tiedottanut
Oma rooli tarkastuksessa	...minä (mukana tarkastuskierroksella)...kolme vuotta sitten tein...lähti itse kehittämään ja kirjoittamaan...miten tarkkaan selvitettävä...mikä oli mun tehtävä kiinnittää huomiota...ei ollu mitään selkeää...mietitään ja pohditaan...ei oo jääny ihan pelkästään th:n hartioille...edellinen tarkastus oli täysin th:n...	tarkastuskierroksella mukana kolme vuotta sitten tehnyt itse kehitti ja kirjoitti miten tarkkaan ja mitä selvitettävä oma tehtävä tarkastuksessa ei ohjeistusta mietitään ja pohditaan ei kokonaan th:n tehtävä, kuten edellinen	osallistuja tekijä kehittäjä kirjaaja epäselvä rooli suunnittelija vastuun muutos

Liitetaulukko. Terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksen toimintamalli

LIITE 11

	Terveydenhoitajan vastuut	Koulun henkilökunnan vastuut	Terveystarkastajan vastuut	Muiden osallisten vastuut
Ennen tarkastusta				
	<p><u>*tarvittaessa alkupalaveri tarkastusvuoden alussa</u> TeTuHy-tarkastukseen orientoituminen Palaverin kokoonkutsuminen</p>	<p><u>*tarvittaessa alkupalaveri tarkastusvuoden alussa</u> TeTuHy-tarkastukseen orientoituminen</p>		
Tarkastusajankohta ohjausryhmästä	<p><u>TeTuHy-tarkastuksen kokoonkutsuminen</u> *koulun rehtori *kiinteistön omistaja tai huollosta vastaava (rakennusmestari) *terveystarkastaja *työsuojeluvaltuutettu *työsuojelu *työterveyshoitaja *koululääkäri (?)</p>	<p><u>TeTuHy-tarkastuksen kokoonkutsuminen</u> *oppilaiden edustus (?) *vanhempien edustus (?)</p>		
	<p><u>*tarvittavan tiedon kerääminen ja tallentaminen koulukohtaiseen kansioon tai muuhun paikkaan</u> kouluterveyskyselyt laajat terveystarkastukset kuraattori psykologi</p>	<p><u>*tarvittavan tiedon kerääminen ja tallentaminen koulukohtaiseen kansioon tai muuhun paikkaan</u> koulukohtaiset suunnitelmat (kts. taulukko alla) oppilaat/oppilaskunta vanhemmat/vanhempainyhdistys erityisopettaja koulun muu henkilökunta</p>	<p><u>*tarvittavan tiedon kerääminen ja tallentaminen koulukohtaiseen kansioon tai muuhun paikkaan</u> terveystarkastajan raportti edellisestä tarkastuksesta</p>	<p><u>*tarvittavan tiedon kerääminen ja tallentaminen koulukohtaiseen kansioon tai muuhun paikkaan</u> oman alan tiedot esim. kiinteistön korjaus- ja kuntotiedot Työterveyshuollon ja työsuojelun raportit edellisestä tarkastuksesta</p>
	<p><u>*THL:n lomakkeen täyttö th:n osalta</u> Kohta 1. Taustatiedot: Opiskeluhoitopalvelut, määrä ja järjestelyt Kohta 2.tarkastukseen osallistujat</p>	<p><u>*THL:n lomakkeen täyttö koulun osalta</u> Kohta 3.Edellisen tarkastuksen jälkeen...siltä osin kuin tiedossa.</p>		

	Kohta 3.Edellisen tarkastuksen jäl- keen...kouluterveyskysely, laajojen ter- veystarkastusten yhteenveto Kohta 4.tarkastusta varten kerätyt...op- pilaiden/huoltajien huomiot: siltä osin kuin tiedossa	Kohta 4.tarkastusta varten kerätyt... op- pilaiden/huoltajien huomiot: siltä osin kuin tiedossa		
Tilatarkastus				
Alkupalaveri	<ul style="list-style-type: none"> *Sovitaan puheenjohtajan ja sihteerin rolleista *Lomakkeiden täydentäminen (kohta 6) ja läpikäyminen *Ennakkotiedon läpikäyminen *Edellisen tarkastuksen epäkohdat ja ra- portti *Sovitaan tilakierroksen laajuus 	<ul style="list-style-type: none"> *Sovitaan puheenjohtajan ja sihteerin rooleista: rehtori puheenjohtajana *Lomakkeiden täydentäminen (kohta 6) ja läpikäyminen *Ennakkotiedon läpikäyminen *Edellisen tarkastuksen epäkohdat ja ra- portti *Sovitaan tilakierroksen laajuus 	<ul style="list-style-type: none"> *Lomakkeiden täydentämi- nen ja läpikäyminen *Ennakkotiedon läpikäymi- nen *Edellisen tarkastuksen epä- kohdat ja raportti *Sovitaan tilakierroksen laa- juus 	<ul style="list-style-type: none"> *Sovitaan puheenjohtajan ja sihteerin rolleista *Oman alan tieto mukaan Te- TuHy-tarkastukseen, ellei sitä kirjattuna THL:n lomakkee- seen *Lomakkeiden täydentäminen ja läpikäyminen *Ennakkotiedon läpikäyminen *Edellisen tarkastuksen epä- kohdat ja raportti *Sovitaan tilakierroksen laa- juus
Tilatarkastus	<ul style="list-style-type: none"> *Tilakierros koulussa *Oman alan epäkohtien kirjaus 	<ul style="list-style-type: none"> *Tilakierros koulussa *oman alan epäkohtien kirjaus 	<ul style="list-style-type: none"> *Tilakierros koulussa *oman alan epäkohtien kir- jaus 	<ul style="list-style-type: none"> *Tilakierros koulussa *oman alan epäkohtien kirjaus
Loppupalaveri	<ul style="list-style-type: none"> Lomakkeiden täydentäminen (THL:n lo- make, kohta 5) Yhteenveto keskustellen tilakierroksesta Epäkohtien kirjaus Tiedotusvastuiden ja tiedotuksen sisäl- lön määrittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Lomakkeiden täydentäminen (THL:n lo- make, kohta 5) Yhteenveto keskustellen tilakierroksesta Tiedotusvastuiden ja tiedotuksen sisäl- lön määrittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Lomakkeiden täydentämi- nen Yhteenveto keskustellen ti- lakierroksesta Epäkohtien kirjaus 	<ul style="list-style-type: none"> Lomakkeiden täydentäminen Yhteenveto keskustellen tila- kierroksesta
Jälkitoimet				
tilatarkastuksen jälkeen	<u>Raportin kirjoittaminen</u> THL:n lomake	<u>Raportin kirjoittaminen</u> THL:n lomakkeen täydentäminen	Raportin kirjoittaminen ja sen toimittaminen koulun	Tarkastuksessa havaittujen, omaan toimialaan kuuluvien

	epäkohtien kerääminen THL:n lomakkeeseen <u>Tiedottaminen</u> kuraattori psykologi Raportin toimittaminen terveystarkastajalle, koulun henkilökunnalle ja omalle esimiehelle. Tarkastuksessa havaittujen, omaan toimialaan kuuluvien epäkohtien korjaaminen	<u>Tiedottaminen</u> oppilaat/oppilaskunta vanhemmat/vanhempainyhdistys opettajat/erityisopettaja Tarkastuksessa havaittujen epäkohtien korjaamisesta huolehtiminen ja kuittaus THL:n lomakkeeseen	henkilökunnalle, terveydenhoitajalle ja kiinteistön omistajalle tai edustajalle.	epäkohtien korjaaminen annetussa aikataulussa.
Seuranta				
	Epäkohtiin puuttumisen seuranta vuosittain, hyvä tehdä yhteisöllisessä palaverissa tai soittamalla vastuussa olevalle henkilölle.	Epäkohtien korjautumisesta kuittaus lomakkeeseen tai ilmoitus kouluterveydenhoitajalle		Epäkohtien korjautumisesta kuittaus lomakkeeseen tai ilmoitus kouluterveydenhoitajalle tai rehtorille
Seuraava terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus koululla kolmen vuoden kuluttua tästä tarkastuksesta.				

Tiedot/suunnitelmat, jotka koulun (rehtorin) kerättävä tarkastusta varten:	
Lakisäätöiset:	Muut:
<ul style="list-style-type: none"> *oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma -suunnitelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi ja puuttumiseksi -toimintasuunnitelma äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. *järjestyssäännöt *yhdenvertaisuussuunnitelma *tasa-arvo suunnitelma *päihdeohjelma työntekijöille *suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista *pelastussuunnitelma *työsuojelun toimintaohjelma 	<ul style="list-style-type: none"> *suunnitelma oppilaiden ja opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja puuttumiseksi *turvallisuussuunnitelma *savuttomuusohjelma *suunnitelma poissaolojen ehkäisemiseksi ja puuttumiseksi *suunnitelma liikuntapalvelujen tarjoamisesta/liikuntamahdollisuuksien tukemisesta *ohjeistus koulu- ja opiskelutapaturmatilanteiden ehkäisystä, seurannasta ja hoidosta *kirjalliset käytännöt terveellisen ruokailun edistämiseksi

